

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ

Π.Μ.Σ.: ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Διπλωματική Εργασία
Παραγωγή Διδακτικού Υλικού για Μαθητές από την Ουκρανία
Teaching Material to Ukrainian students
της
Λημνιού Μαγδαληνή

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Χατζηπαναγιωτίδη Άννα, αναπληρώτρια καθηγήτρια Frederick University Cyprus

Εξεταστές: Ντίνας Κωνσταντίνος, καθηγητής Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών Φλώρινας του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας

Μπίκος Κωνσταντίνος, καθηγητής Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Κοζάνη, Ιανουάριος 2023

Ευχαριστίες

Για την ολοκλήρωση της παρούσας διπλωματικής εργασίας συνέβαλαν με διάφορους τρόπους πολλοί άνθρωποι. Αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την επιβλέπουσα καθηγήτρια Χατζηπαναγιωτίδη Άννα για την καθοδήγησή της, τις γνώσεις και συμβουλές που μου μετέδωσε αλλά και για το χρόνο που μου αφιέρωσε, καθώς ήταν ιδιαίτερα σημαντικά για την διεκπεραίωση της εργασίας. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τα μέλη της επιτροπής κ. Ντίνα Κωνσταντίνο και κ. Μπίκο Κωνσταντίνο.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω επίσης, όλους τους καθηγητές και καθηγήτριες του μεταπτυχιακού προγράμματος που με πάθος μου μετέδωσαν τις γνώσεις τους. Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω και την οικογένειά μου που μου στάθηκε σ' αυτό το ταξίδι γνώσεων.

Copyright © Λημνιού Μαγδαληνή, 2023.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και μόνο.

Υπεύθυνη Δήλωση

Όνοματεπώνυμο: Λημνιού Μαγδαληνή

A.E.M.: 76

Ηλεκτρονική διεύθυνση: magdalimniou.7@gmail.com

Έτος εισαγωγής: 2021

Κατεύθυνση: Επιστήμες της Αγωγής: Η Διδασκαλία της Νέας Ελληνικής Γλώσσας

Τίτλος διπλωματικής εργασίας: Παραγωγή Διδακτικού Υλικού για Μαθητές από την Ουκρανία

Δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία δεν αποτελεί προϊόν λογοκλοπής, είναι προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας, η βιβλιογραφία και οι πηγές που έχω χρησιμοποιήσει, έχουν δηλωθεί κατάλληλα με παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία όπου έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή/και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή. Επισημαίνεται πως η συγκεκριμένη επιλογή βοηθά στον περιορισμό της λογοκλοπής διασφαλίζοντας έτσι το/τη συγγραφέα.

Ημερομηνία: 19/01/2023

Η δηλούσα

Περιεχόμενα

Περίληψη	7
Abstract	8
Εισαγωγή.....	9
Πρώτο Μέρος	12
Κεφάλαιο Πρώτο	12
1.1 Η διαπολιτισμική εκπαίδευση στην Ελλάδα	12
1.2 Ο διαπολιτισμικός λόγος στα Αναλυτικά Προγράμματα	14
1.3 Η διδασκαλία της νέας ελληνικής γλώσσας σε αλλόγλωσσους μαθητές.....	18
Κεφάλαιο Δεύτερο	20
2.1 Ουκρανοί πρόσφυγες στην Ελλάδα	20
2.2 Διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στην Ουκρανία	23
2.3 Οι ανάγκες των προσφύγων από την Ουκρανία	26
2.4 Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς.....	27
Κεφάλαιο Τρίτο	30
3.1 Χαρακτηριστικά υλικού	30
3.2 Δομή ενότητων.....	32
3.3 Στόχοι υλικού.....	35
Δεύτερο Μέρος	36
Κεφάλαιο τέταρτο	36
1 ^η Ενότητα- «Τα ρούχα μου»	36
2 ^η Ενότητα- «Οι μήνες και οι εποχές»	55
3 ^η Ενότητα- «Μια βόλτα στο Σούπερ Μάρτετ»	71
4 ^η Ενότητα- «Τι θα φάμε σήμερα;»	88
5 ^η Ενότητα- «Τα ζώα»	102
Κεφάλαιο Πέμπτο	121

Επίλογος.....	121
Βιβλιογραφία	123

Περίληψη

Ο σκοπός της εργασίας είναι η παραγωγή γλωσσικού διδακτικού υλικού για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερη/ ξένη σε Ουκρανούς μαθητές ηλικίας 7 έως 9 ετών, οι οποίοι φοιτούν στο ελληνικό σχολείο. Όλο το διδακτικό υλικό αναπτύσσεται σε επίπεδο Α1 γλωσσομάθειας, σύμφωνα με το Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς, στο οποίο οι μαθητές δεν έχουν παρά ελάχιστες στοιχειώδεις γνώσεις ή δεν μιλούν καθόλου την ελληνική γλώσσα. Στο υλικό εμπεριέχονται πέντε περιστάσεις επικοινωνίας, στις οποίες αναπτύσσονται ασκήσεις που προωθούν και καλλιεργούν τις τέσσερις γλωσσικές δεξιότητες, δίνοντας βάση κυρίως, στην παραγωγή προφορικού λόγου αλλά και στην κατανόησή του.

Η εργασία χωρίζεται σε δύο μέρη, στο θεωρητικό της κομμάτι και στο διδακτικό υλικό. Στο πρώτο μέρος, στο πρώτο κεφάλαιο βρίσκεται το θεωρητικό κομμάτι που πλαισιώνει το διδακτικό υλικό, αναφορικά με τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερη/ ξένη. Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται μια εξειδίκευση στους Ουκρανούς μαθητές, στις ανάγκες τους αλλά και στα ευρύτερα κοινωνικοπολιτισμικά τους στοιχεία που λαμβάνονται υπόψιν για τη δημιουργία του υλικού, ενώ στο τρίτο αναφέρονται αναλυτικά όλα τα χαρακτηριστικά του υλικού, η δομή των ενοτήτων αλλά και οι στόχοι του. Στο δεύτερο μέρος της εργασίας και στο κεφάλαιο τέσσερα βρίσκεται το διδακτικό υλικό, χωρισμένο σε περιστάσεις επικοινωνίας, ενώ στο πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο, βρίσκεται ο επίλογος.

Λέξεις- Κλειδιά: μαθητές, Ουκρανοί, ελληνική ως δεύτερη/ ξένη γλώσσα, διδακτικό υλικό.

Abstract

The aim of the current thesis is to create language teaching material to teach Greek as a second/foreign language to Ukrainian students aged 7 to 9 years, who attend the Greek school. All the teaching material is developed at A1 language level, according to the Common European Framework of Reference for Languages, in which the students have only minimal elementary knowledge of Greek or do not speak the Greek language at all. The material includes five communication situations, in which exercises are developed to promote and cultivate the four language skills, it focuses mainly on the oral speech but also on its understanding.

The thesis is divided into two parts, the theoretical part and the teaching material. In the first part, the first chapter is the theoretical part that frames the teaching material in regards to teaching of Greek as a second/foreign language. The second chapter focuses on Ukrainian students, their needs and their broader socio-cultural elements that are considered for the creation of the material. The third chapter describes its characteristics, structure of the units and goals. The second part of the thesis in chapter four, presents the teaching material, which is divided into communication situations. The fifth and last chapter is the epilogue.

Key-Words: students, Ukrainians, Greek as a second/foreign language, teaching material.

Εισαγωγή

Τα τελευταία χρόνια σε όλες τις θεωρητικές συζητήσεις αποτελεί ιδιαίτερα κοινότυπη διαπίστωση, ότι η Ελλάδα από χώρα αποστολής μεταναστών έχει μετατραπεί σε χώρα υποδοχής όχι μόνο μεταναστών αλλά και προσφύγων. Η μετατροπή αυτή έχει οδηγήσει σε αναδιάρθρωση της ελληνικής κοινωνίας, η οποία ήταν ιδιαίτερα ομοιογενής μέχρι το 1990, τόσο εθνικά όσο και πολιτισμικά. Η έντονη παρουσία μεταναστών τα τελευταία περίπου 30 χρόνια στον ελληνικό χώρο, αλλά και η ραγδαία αύξηση προσέλευσης προσφύγων, ιδιαίτερα το τελευταίο διάστημα από το 2015 έως και σήμερα, έχουν δημιουργήσει την ανάγκη λήψης μέτρων, ώστε να ρυθμιστούν ομαλά ορισμένοι βασικοί τομείς της ζωής τους. Επίσης, η παρουσία παιδιών διαφόρων ηλικιών ανάμεσά τους επιτάσσει την εκπαιδευτική πολιτική της Ελλάδας σε αναδιαμόρφωση, λαμβάνοντας σοβαρά υπόψιν αυτόν το μαθητικό πληθυσμό και ιδιαίτερα τις εκπαιδευτικές του ανάγκες και ιδιαιτερότητες.

Το 2015- 2016 η Ελλάδα ήρθε αντιμέτωπη με ένα τεράστιο κύμα προσφύγων από τη Συρία και τη Μέση Ανατολή και έπρεπε μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα να εξασφαλίσει για αυτούς τους ανθρώπους όλα τα απαραίτητα για μια αξιοπρεπή διαβίωση. Η διαμονή, το φαγητό αλλά και η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη ήταν από τα πιο σημαντικά ενώ έπρεπε να δοθεί λύση και στην εκπαίδευσή τους καθώς ανάμεσά τους υπήρχε ένας σημαντικός αριθμός μαθητικού πληθυσμού. Τόσο οι ενήλικες όσο και τα παιδιά θα έπρεπε να διδαχθούν την ελληνική γλώσσα με διαφορετικό τρόπο από αυτόν που διδάσκονταν στα σχολεία καθώς για τους ανθρώπους αυτούς η ελληνική γλώσσα ήταν δεύτερη ή ξένη. Κάτι αντίστοιχο συμβαίνει τους τελευταίους μήνες με τον ερχομό μεγάλου αριθμού προσφύγων από την Ουκρανία. Το ελληνικό κράτος καλείται και πάλι να τους προσφέρει τα απαραίτητα αναλαμβάνοντας συγχρόνως και την εκπαίδευσή τους για τη διδασκαλία των ελληνικών ως δεύτερη/ ξένη γλώσσα. Η διαφορά στη διδασκαλία των ελληνικών στις δύο προσφυγικές ροές έγκειται στο γεγονός πως το Υπουργείο Παιδείας αλλά και οι εκπαιδευτικοί αυτή τη φορά είναι περισσότερο προετοιμασμένοι και καταρτισμένοι.

Η ύπαρξη δομών και επιδοτούμενων από την Ευρωπαϊκή ένωση προγραμμάτων εκπαίδευσης του μαθητικού προσφυγικού πληθυσμού τα τελευταία χρόνια για τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ ξένης γλώσσας, ενώ και η ύπαρξη ενός αξιοσημείωτου αριθμού εκπαιδευτικού υλικού και λογισμικού για αυτόν τον σκοπό, έχουν βοηθήσει σε μεγάλο βαθμό την εκπαιδευτική κοινότητα. Βέβαια, κάθε κοινωνία έχει διαφορετικά πολιτισμικά και κοινωνικά

χαρακτηριστικά και ως εκ τούτου οι πολίτες της δεν δύναται να διδάσκονται κατά τον ίδιο τρόπο αλλά ούτε και το ίδιο εκπαιδευτικό υλικό. Οι κουλτούρες και οι θρησκείες των ανθρώπων είναι διαφορετικές από χώρα σε χώρα και έτσι ένας μαθητής από τη Μέση Ανατολή δεν μπορεί να διδαχθεί τα ελληνικά κατά τον ίδιο τρόπο με έναν μαθητή από την Ευρώπη και συγκεκριμένα από την Ουκρανία. Το εκπαιδευτικό υλικό που έχει παραχθεί και κυκλοφορεί τα τελευταία χρόνια αναφέρεται είτε γενικά σε μαθητικό πληθυσμό που επιθυμεί να διδαχθεί τα ελληνικά ως δεύτερη/ ξένη γλώσσα όπως παραδείγματος χάριν μαθητές από Αγγλία, Γερμανία, Γαλλία κτλ είτε σε συγκεκριμένους προσφυγικούς πληθυσμούς, όπως είναι οι μαθητές από τη Συρία. Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, κάθε κοινωνία είναι διαφορετική και ως εκ τούτου θα πρέπει να διδάσκεται με διαφορετικό τρόπο και υλικό. Έτσι λοιπόν και σύμφωνα με τις τελευταίες εξελίξεις κρίνεται αναγκαία η δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού κατάλληλο για τη διδασκαλία των ελληνικών σε πρόσφυγες μαθητές από την Ουκρανία.

Ολοένα και περισσότεροι μαθητές καταφθάνουν στη χώρα μας από την Ουκρανία δημιουργώντας μια νέα πραγματικότητα στα σχολεία από αυτήν που ήδη υπήρχε. Μια πολυπολιτισμική πραγματικότητα για την οποία απαιτείται ειδικά σχεδιασμένη εκπαιδευτική πολιτική, προσαρμοσμένη στον συγκεκριμένο προσφυγικό μαθητικό πληθυσμό. Η πολιτική αυτή θα πρέπει να συνδυάζεται με κατάλληλο εκπαιδευτικό υλικό, όπως αυτό της συγκεκριμένης εργασίας, ώστε η διδασκαλία των ελληνικών ως δεύτερη/ ξένη γλώσσα να γίνεται σε συνεργασία με τη μητρική τους γλώσσα, την κουλτούρα και τις παραδόσεις τους, ενώ συγχρόνως να αποτρέπει τη σχολική διαρροή. Έτσι λοιπόν, η παρούσα εργασία παρουσιάζει ένα εκπαιδευτικά κατάλληλο υλικό για τη διδασκαλία των ελληνικών ως δεύτερη/ ξένη γλώσσα για μαθητές 7 έως 9 ετών από την Ουκρανία.

Η εργασία απαρτίζεται από δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος υπάρχει το θεωρητικό πλαίσιο πάνω στο οποίο στηρίχθηκε το διδακτικό υλικό, ενώ στο δεύτερο μέρος παρουσιάζεται αναλυτικά το διδακτικό υλικό, χωρισμένο σε 5 περιστάσεις επικοινωνίας. Πιο αναλυτικά, στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μια ανασκόπηση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης που υπάρχει στην Ελλάδα, ενώ έπειτα παρουσιάζονται ορισμένα αναλυτικά προγράμματα σπουδών που έχουν δημιουργηθεί από την Κυπριακή Κυβέρνηση και στοχεύουν στην διευκόλυνση της εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας από αλλόγλωσσους μαθητές. Στη συνέχεια, γίνονται κάποιες προτάσεις για τη δημιουργία ενός Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών κατάλληλο για τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερη/ ξένη γλώσσα από την Ελληνική Κυβέρνηση, μιας και δεν υπάρχει κάτι

αντίστοιχο στην Ελλάδα. Επιπλέον, για την ολοκλήρωση του κεφαλαίου αυτού, παρουσιάζεται η συμβολή του Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ στη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας σε αλλόγλωσσους μαθητές.

Στην αρχή του δεύτερου κεφαλαίου, γίνεται μια παρουσίαση για τους Ουκρανούς πρόσφυγες που έφτασαν στην Ελλάδα και για την γενικότερη κατάσταση που επικρατούσε στην Ουκρανία σχετικά με τη διδασκαλία των ελληνικών. Σημαντικό κομμάτι της εργασίας κατέχουν οι πληροφορίες που συλλέχθηκαν από την κυρία Τσαπνή Νάντια, Πρόεδρο του Συλλόγου Ελλήνων της Μαριούπολης, αλλά και από την κυρία Τατιάνα Λιουμπτσένκο, Διευθύντρια της έδρας της Ελληνικής Φιλολογία στο Πανεπιστήμιου του Κιέβου. Οι δύο κυρίες αναφέρθηκαν στο εκπαιδευτικό σύστημα της Ουκρανίας, στο ευρύτερο κοινωνικό και πολιτισμικό υπόβαθρο των Ουκρανών αλλά και στις ανάγκες που τους διακατέχουν, τόσο κοινωνικές όσο και εκπαιδευτικές. Οι συνεντεύξεις αυτές βοήθησαν σημαντικά στη γνωριμία και κατανόηση του πολιτισμικού υποβάθρου και κουλτούρας των Ουκρανών, που λειτούργησαν ως κατευθυντήριοι άξονες και πηγή έμπνευσης για τη δημιουργία του παρόντος διδακτικού υλικού. Στο κεφάλαιο αυτό, παρουσιάζεται επίσης και το Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο, πάνω στο οποίο βασίστηκε η παραγωγή του διδακτικού υλικού, προσαρμοσμένο μάλιστα στις ανάγκες των Ουκρανών μαθητών.

Τέλος, στο τρίτο κεφάλαιο της εργασίας παρουσιάζονται αναλυτικά τα χαρακτηριστικά του υλικού, ο σκοπός και οι στόχοι του, ενώ αναφορά γίνεται και στη δομή των θεματικών ενοτήτων που ακολουθούν.

Στο δεύτερο μέρος της εργασίας, παρουσιάζεται το διδακτικό υλικό για τη διδασκαλία των ελληνικών σε Ουκρανούς μαθητές ανά θεματικές ενότητες. Σε κάθε θεματική ενότητα αναπτύσσεται μια διαφορετική περίπτωση επικοινωνίας, ενώ οι δραστηριότητες που υπάρχουν ενισχύουν τις 4 γλωσσικές δεξιότητες. Ιδιαίτερη βάση, όμως, δίνεται στην παραγωγή και κατανόηση του προφορικού λόγου, μιας και το υλικό αναφέρεται στο Α1 επίπεδο γλωσσομάθειας και σε μικρές ηλικίες μαθητών. Στις δραστηριότητες είναι ενσωματωμένα, επίσης και κοινωνικοπολιτισμικά στοιχεία από τις δύο χώρες, ώστε να είναι περισσότερο οικείο στους μαθητές αλλά και για να γνωρίσουν νέα στοιχεία της χώρας υποδοχής. Το υλικό είναι απόλυτα προσαρμοσμένο και δομημένο με βάση τις ανάγκες των μαθητών, ενώ τα κείμενα που χρησιμοποιήθηκαν είναι αυθεντικά και εμπλέκουν τους μαθητές σε πραγματικές συνομιλίες.

Στο τέλος της εργασίας βρίσκεται ο επίλογος, ενώ παρατίθεται και η βιβλιογραφία που χρησιμοποιήθηκε για την εργασία.

Πρώτο Μέρος

Κεφάλαιο Πρώτο

1.1 Η διαπολιτισμική εκπαίδευση στην Ελλάδα

Σύμφωνα με τον Καλοφορίδη (2014), η διαπολιτισμική εκπαίδευση έκανε την εμφάνισή της πρώτη φορά περίπου τη δεκαετία του 1960 από κινήματα διαμαρτυρίας και αμφισβήτησης, τα οποία είχαν στόχο την αντιμετώπιση των διακρίσεων στην εκπαίδευση. Οι διακρίσεις αυτές στην εκπαίδευση εμφανίστηκαν εξαιτίας κυρίως των αλλαγών της πολιτισμικής σύστασης του παγκόσμιου πληθυσμού, της μετανάστευσης, της οικονομικής κρίσης καθώς και άλλων κοινωνικών αλλά και περιβαλλοντικών προβλημάτων. Έτσι λοιπόν δημιουργήθηκαν νέες πολυπολιτισμικές κοινωνίες στις οποίες άνθρωποι με διαφορετικές κουλτούρες κλήθηκαν απλά να συνυπάρξουν και να συμβιώσουν μεταξύ τους. Ιδιαίτερος στόχος των ανθρώπων αυτών είναι μέχρι και σήμερα να διατηρήσουν τα πολιτισμικά τους χαρακτηριστικά αναλλοίωτα, μέσα στην κοινωνία της χώρας υποδοχής. Η διαπολιτισμικότητα, όπως αναφέρει ο Παρούτσας (2016), φαίνεται πως είναι η απάντηση στην πολυπολιτισμικότητα και στη διαχείριση μιας πολυπολιτισμικής κοινωνίας. Με τον όρο αυτό περιγράφεται μια ουσιαστική αλληλεπίδραση μεταξύ των ανθρώπων με διαφορετική εθνική, πολιτισμική και φυλετική καταγωγή που δίνεται έμφαση στην επικοινωνία, την αποδοχή στον αμοιβαίο σεβασμό ανάμεσα στους διαφορετικούς πολιτισμούς και στον διάλογο (Χατζησωτηρίου & Αγγελίδης, 2018).

Στην Ελλάδα η έννοια της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης έφτασε πολύ αργότερα, ενώ ακόμη και σήμερα δεν εφαρμόζεται με επιτυχία από το εκπαιδευτικό σύστημα. Σύμφωνα με τον Καλοφορίδη (2014), η διαπολιτισμική εκπαίδευση στην Ελλάδα διακρίνεται σε τρεις περιόδους, σε καθεμία από τις οποίες εφαρμόστηκαν διαφορετικές πρακτικές. Η πρώτη περίοδος αναφέρεται στην παλιννόστηση μέχρι το 1970, στην οποία και ουσιαστικά δεν εφαρμόστηκε κάποια διαπολιτισμική πρακτική για την ενσωμάτωση των μαθητών στο εκπαιδευτικό σύστημα και ως εκ τούτου στην κοινωνία. Αντιθέτως, η ενσωμάτωση και η εκμάθηση των ελληνικών ήταν καθαρά θέμα των παλιννοστούντων μαθητών με το εκπαιδευτικό σύστημα να είναι αμέτοχο. Όπως γίνεται αντιληπτό η σχολική διαρροή των μαθητών αυτών ήταν αναπόφευκτη (Βρετάκου & Ρουσέα,

2006).

Η δεύτερη περίοδος προσδιορίζεται τη δεκαετία από το 1970 έως και τη δεκαετία του 1980, όταν και το ελληνικό κράτος αναγνώρισε την ανάγκη για διδασκαλία των ελληνικών στους παλιννοστούντες μαθητές. Έτσι λοιπόν, με κάποια Βασιλικά Διατάγματα επιχείρησε τη διευκόλυνση της εκπαιδευτικής πορείας των μαθητών αυτών, ενώ με το Νομοθετικό Διάταγμα 339/74, ίδρυσε ξεχωριστά «Σχολεία Παλιννοστούντων Μαθητών», τα οποία και λειτουργούσαν σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη (Ζάχος, 2014). Επιπροσθέτως, για τις ανάγκες της εκπαιδευτικής ένταξης των μαθητών αυτών ιδρύθηκαν επίσης Φροντιστηριακά Τμήματα και Τάξεις Υποδοχής, ενώ παρασχέθηκε και ενισχυτική διδασκαλία με στόχο την γρήγορη εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας. Αξιοσημείωτο αποτελεί το γεγονός μάλιστα πως στον Νόμο 1404/1983, ο οποίος αναφερόταν στην ίδρυση των ΤΥ και των ΦΤ, δεν υπήρχε αναφορά για εκπαίδευση ξένων μαθητών στα σχολεία παρά μόνο γινόταν λόγος για «ομαλή προσαρμογή των παλιννοστούντων μαθητών, τέκνων Ελλήνων μεταναστών ή τέκνων επαναπατριζόμενων Ελλήνων» (Ζάχος, 2014).

Η τρίτη περίοδος αναφέρεται στη δεκαετία του 1990 κατά τη διάρκεια της οποίας άρχισαν να θέτονται τα θεμέλια και να εφαρμόζεται ουσιαστικά η διαπολιτισμική εκπαίδευση στην Ελλάδα. Εκείνη την περίοδο εισήλθε στη χώρα ένας σημαντικά μεγάλος αριθμός μεταναστών, ο οποίος προκάλεσε αναστάτωση τόσο στην ελληνική κοινωνία όσο και στο εκπαιδευτικό σύστημα, καθώς ήρθαν στην επιφάνεια αρκετά προβλήματα που μέχρι τότε το Υπουργείο Παιδείας αγνοούσε. Οι μαθητές που έφτασαν στη χώρα μας θα έπρεπε να ενταχθούν στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα και να συνεχίσουν τις σπουδές τους, παρόλα αυτά όμως το διαφορετικό γλωσσικό περιβάλλον στο οποίο μεγάλωσαν σε συνδυασμό με το μονοπολιτισμικό εκπαιδευτικό σύστημα και την έλλειψη ετοιμότητας των εκπαιδευτικών να διαχειριστούν τέτοιες καταστάσεις, δεν βοήθησαν τους μαθητές αυτούς να ενσωματωθούν στην σχολική ζωή. Το Υπουργείο Παιδείας προκειμένου να βοηθήσει τους ξένους μαθητές, ώστε να συνεχίσουν τις σπουδές τους, ίδρυσε το 1996 το Ινστιτούτο Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης (ΙΠΟΔΕ), το οποίο ήταν αρμόδιο για την εκπαίδευση των παλιννοστούντων μαθητών, των ομογενών του εξωτερικού, των επαναπατριζόμενων Ελλήνων και γενικότερα της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης (Ζάχος, 2014).

Ο συνεχιζόμενος, όμως, ερχομός προσφύγων στη χώρα μας είχε σαν αποτέλεσμα την αναγκαία εξέλιξη του υπάρχοντος μέχρι τότε θεσμικού πλαισίου για τη διαπολιτισμική εκπαίδευση, δημιουργώντας μια τέταρτη περίοδο, όσον αφορά την εφαρμογή της. Η τέταρτη αυτή

περίοδος ξεκινάει ουσιαστικά από την εφαρμογή του νέου Νόμου 4415/16, ο οποίος ισχύει μέχρι και σήμερα. Ο νόμος αυτός εισήγαγε έναν νέο θεσμό στην εκπαιδευτική πραγματικότητα της χώρας, αυτόν των Δομών Υποδοχής και Εκπαίδευσης Προσφύγων (ΔΥΕΠ). Τα ΔΥΕΠ ιδρύθηκαν και λειτούργησαν πρώτη φορά κατά το σχολικό έτος 2016-2017, όπως ορίστηκαν στα Φύλλα Εφημερίδας της Κυβέρνησης 2687/29.08.2016, 3049/23.09.2016 και 3502/31.10.2016. Σύμφωνα με αυτά, οι τάξεις ΔΥΕΠ δημιουργήθηκαν με σκοπό τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερη/ ξένη γλώσσα σε πρόσφυγες μαθητές (ΙΕΠ, 2016).

Η διαπολιτισμική εκπαίδευση στην Ελλάδα βρίσκεται ακόμη και σήμερα σε πρώιμο στάδιο, τόσο πολιτικά όσο και εκπαιδευτικά. Μπορεί τα διάφορα διατάγματα και οι νόμοι να αναφέρονται στην εφαρμογή μιας διαπολιτισμικής εκπαιδευτικής διαδικασίας στην ουσία όμως κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει στο σύνολο των σχολείων. Τα αναλυτικά προγράμματα, το ωρολόγιο πρόγραμμα, τα σχολικά εγχειρίδια αλλά και η στάση των εκπαιδευτικών ακολουθούν ακόμη και σήμερα μια μονοπολιτισμική κατεύθυνση, ενώ ακόμη και οι ΤΥ και τα ΦΤ χρειάζονται αναθεώρηση και βελτίωση ως προς το διαπολιτισμικό τους χαρακτήρα. Το σημερινό σχολείο δεν μπορεί να λειτουργεί με τον παραδοσιακό του τρόπο και οφείλει να αναδιαταχθεί, να προσαρμοστεί και να ανταποκριθεί στις νέες διαπολιτισμικές συνθήκες που επικρατούν (Δαμανάκης 2003).

1.2 Ο διαπολιτισμικός λόγος στα Αναλυτικά Προγράμματα

Η σημερινή πολυπολιτισμική κοινωνία αντανάκλαται σε μεγάλο βαθμό στη σχολική ζωή της χώρας. Πολυπολιτισμικές τάξεις συναντώνται πλέον σε ολόκληρη την επικράτεια, ενώ κατά καιρούς χρησιμοποιούνταν διαφορετικές προσεγγίσεις για την αντιμετώπιση ζητημάτων που προκύπταν λόγω της μετανάστευσης. Οι προσεγγίσεις αυτές κατηγοριοποιήθηκαν σε πέντε μοντέλα αυτό της αφομοίωσης, της ενσωμάτωσης, το πολυπολιτισμικό, το αντιρατσιστικό και το διαπολιτισμικό, το οποίο ισχύει μέχρι και σήμερα (Νικολάου, 2008). Η Ελλάδα απόλυτα εναρμονισμένη με την κοινή ευρωπαϊκή γραμμή για αύξηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης των μεταναστών, εξασφάλιση ίσων εκπαιδευτικών δικαιωμάτων και αναγκαία διδασκαλία της γλώσσας της χώρας υποδοχής, προσπάθησε να εφαρμόσει τις αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης στην εκπαιδευτική διαδικασία ήδη από το 1996. Ωστόσο, σύμφωνα με τον

Ευαγγέλου (2007), το χάσμα ανάμεσα στη διαπολιτισμική θεωρία και την εφαρμογή της στην τάξη είναι ακόμη και σήμερα μεγάλο.

Στην Ελλάδα και κατ' επέκταση στο ελληνικό σύστημα εκπαίδευσης δεν υπάρχει κάποιο πρόγραμμα σπουδών, το οποίο να προσδιορίζει αναλυτικά τους στόχους, την ύλη, τις κατάλληλες μεθόδους διδασκαλίας, τις δυσκολίες που θα αντιμετωπίσει κάποιος στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας αλλά και πιθανούς τρόπους αντιμετώπισής τους. Ουσιαστικά δηλαδή δεν υπάρχει Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών που να απευθύνεται εξ ολοκλήρου στη διδασκαλία των ελληνικών ως δεύτερη/ξένη γλώσσα.

Σε αντίθεση με το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα και τα ελληνικά Εκπαιδευτικά Προγράμματα Σπουδών βρίσκεται το κυπριακό εκπαιδευτικό σύστημα. Στην Κύπρο υπάρχει και εφαρμόζεται συγκεκριμένο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών για την Ελληνική ως Δεύτερη Γλώσσα, το οποίο εκδόθηκε το 2020 και δημιουργήθηκε από εξειδικευμένους στη διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης Γλώσσας καθηγητές και πανεπιστημιακούς. Το συγκεκριμένο Αναλυτικό Πρόγραμμα αποτελεί το πρώτο και επίσημο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών για τη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης Γλώσσας που εφαρμόζεται στην Κύπρο και επί της ουσίας ολοκληρώνει μια προσπάθεια που είχε ξεκινήσει τα προηγούμενα χρόνια με στόχο την ενίσχυση της ελληνομάθειας (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου, 2020). Το παρόν Πρόγραμμα είναι ουσιαστικά η πρώτη ολοκληρωμένη προσπάθεια για Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης Γλώσσας μέσα σε ελληνόφωνο σχολικό περιβάλλον με επίσημη γλώσσα την Ελληνική. Το Πρόγραμμα αυτό περιλαμβάνει αναλυτικά σε κάθε βαθμίδα εκπαίδευσης τις ανάγκες και τις δυσκολίες που μπορεί να αντιμετωπίσουν οι μαθητές με μεταναστευτικό προφίλ, ενώ δεν διστάζει να προτείνει λύσεις στις όποιες πιθανές δυσκολίες.

Πιο συγκεκριμένα, στο εν λόγω Αναλυτικό Πρόγραμμα δίνεται έμφαση στα μαθησιακά αποτελέσματα, ενώ συνδέεται άμεσα με το Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς για τις Γλώσσες (Κέντρο Ελληνική Γλώσσα, 2013). Όπως φαίνεται και στη συνέχεια, βασίζεται κυρίως στις ανάγκες των μαθητών, χαρακτηριστικό που το εντάσσει σε ένα διαπολιτισμικό προσανατολισμό. Μπορεί η φιλοσοφία του προγράμματος να περιγράφεται αναλυτικά για κάθε βαθμίδα εκπαίδευσης, ωστόσο γίνεται ξεχωριστή ανάλυση για τους μαθητές με βιογραφική συνέχεια στο εκπαιδευτικό σύστημα και για τους μαθητές χωρίς βιογραφική συνέχεια. Επίσης, για κάθε κατηγορία μαθητή προτείνεται και ανάλογο προγραμματισμό της διδασκαλίας. Το γεγονός αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό και αξιοσημείωτο, καθώς έτσι μπορεί να γίνει καλύτερη οργάνωση και

προετοιμασία της εκπαιδευτικής διαδικασίας, με εξαιρετικά αποτελέσματα στους μαθητές. Αναφορές γίνονται επίσης και για τη μητρική γλώσσα των μαθητών αυτών, για την Ελληνική και την Κυπριακή Γλώσσα, ενώ δεν θα μπορούσε να παραληφθεί και η αναφορά στις μαθησιακές δυσκολίες που μπορεί να αντιμετωπίζουν οι μαθητές και που πολλές φορές αποτελούν τροχοπέδη στην εκμάθηση μιας δεύτερης γλώσσας. Προς το τέλος του Αναλυτικού Προγράμματος, αναφορές γίνονται επίσης για τους εκπαιδευτικούς, για τις στρατηγικές μάθησης που μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι μαθητές, για τις εκπαιδευτικές προσεγγίσεις αλλά και τις φωνολογικές και γραμματικές διαφορές που εντοπίζονται ανάμεσα στην Ελληνική και σε κάποιες σλάβικες και αραβικές γλώσσες. Γενικότερα, το συγκεκριμένο ΑΠΣ αποτελεί ένα σπουδαίο και καινοτόμο εγχείρημα για την ανάπτυξη και την βελτίωση της ελληνομάθειας σε ελληνόφωνο σχολικό περιβάλλον (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου, 2020).

Για την ανάπτυξη και τη βελτίωση της ελληνομάθειας αλλά σε ξενόγλωσσα παροικιακά σχολεία του Ηνωμένου Βασιλείου, η Κυπριακή Δημοκρατία δημιούργησε ένα ιδιαίτερα χρήσιμο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου, 2019). Το συγκεκριμένο Αναλυτικό Πρόγραμμα στοχεύει όχι μόνο στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας αλλά σε μια εις βάθος κατανόηση και υιοθέτηση του ελληνικού πολιτισμού και κουλτούρας. Οι μαθητές των παροικιακών σχολείων πέρα από τη γραμματική και το λεξιλόγιο διδάσκονται τον ελληνικό τρόπο σκέψης, τη γενικότερη συμπεριφορά του ελληνικού λαού, ενώ όπως αναφέρεται και στο Πρόγραμμα, μέσα από τα ιδιώματα και τις εκφράσεις μεταδίδονται παραδόσεις και ιστορία αιώνων. Το Πρόγραμμα βασίζεται στο Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς, πάνω στο οποίο στηρίζονται πλέον όλα τα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών όλων των γλωσσών, ενώ διακατέχεται έντονα από την επικοινωνιακή προσέγγιση.

Συμπερασματικά, δεν υπάρχουν ελληνικά Αναλυτικά Προγράμματα για τη διδασκαλία των ελληνικών ως δεύτερη/ ξένη γλώσσα, ενώ τα υπάρχοντα απευθύνονται γενικότερα σε όλους τους μαθητές που διδάσκονται την ελληνική γλώσσα, χωρίς να λαμβάνει υπόψιν του τις πραγματικές ανάγκες τους. Επιπλέον, οι αναφορές που γίνονται μέσα σε αυτά για τους αλλόγλωσσους μαθητές φανερώνουν ότι τους κατατάσσει ως επαρκείς χρήστες της ελληνικής, γεγονός που δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα. Οι Ουκρανοί μαθητές που εισέρχονται στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα θα πρέπει να διδαχθούν την ελληνική γλώσσα είτε ως δεύτερη είτε ως ξένη, γεγονός που προϋποθέτει εντελώς διαφορετικές μεθόδους διδασκαλίας και οργάνωση της ύλης. Για το λόγο αυτό και κρίνεται αναγκαία η δημιουργία ενός Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών

που θα απευθύνεται στη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερης ή ξένης, παρόμοιο με αυτό που δημιουργήθηκε στην Κύπρο. Το Αναλυτικό Πρόγραμμα της Κύπρου όπως και το Αναλυτικό Πρόγραμμα για τη διδασκαλία των ελληνικών σε παροικιακά σχολεία αποτελούν σπουδαία εγχειρήματα, απευθύνονται όμως σε τελείως διαφορετικά εκπαιδευτικά συστήματα και ως εκ τούτου δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν στο ελληνικό. Η δημιουργία ενός Αναλυτικού Εκπαιδευτικού Προγράμματος κατάλληλα προσαρμοσμένο τόσο στις ανάγκες του Ουκρανικού πληθυσμού που βρίσκεται στη χώρα μας όσο και στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, φαντάζει όσο τίποτα άλλο αναγκαίο.

Στο νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών θα πρέπει αρχικά να λαμβάνεται υπόψιν το κοινωνικοπολιτισμικό και μαθησιακό υπόβαθρο των μαθητών, καθώς πάνω σε αυτά τα χαρακτηριστικά θα δομηθεί, ενώ θα πρέπει να προσανατολίζεται σε μια περισσότερο διαθεματική και επικοινωνιακή προσέγγιση της γνώσης. Όπως όλα τα Αναλυτικά Προγράμματα έτσι κι αυτό θα πρέπει να στηρίζεται στο Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς για τις Γλώσσες, ώστε να είναι σύμφωνο με τις Επιταγές του Συμβουλίου της Ευρώπης, ενώ συγχρόνως να ανταποκρίνεται στις ανάγκες του μαθητικού πληθυσμού της χώρας που απευθύνεται. Επιπλέον, ιδιαίτερα σημαντικό αποτελεί το γεγονός πως κατά τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας δεν θα πρέπει να παραλείπεται η μητρική γλώσσα των μαθητών, καθώς αυτή θα αποτελέσει τη βάση πάνω στην οποία θα δομηθεί η νέα γνώση της ελληνικής γλώσσας. Η διαγλωσσικότητα μέσα στην τάξη θα πρέπει να ενθαρρύνεται και να προωθείται, ώστε να μεγιστοποιούν οι μαθητές την επικοινωνιακή και γνωστική δυναμική τους πάνω στη νέα ελληνική.

Στο Πρόγραμμα αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνεται, επίσης, αναλυτικός προγραμματισμός τόσο για μαθητές με εκπαιδευτική συνέχεια στο εκπαιδευτικό σύστημα όσο και για μαθητές χωρίς εκπαιδευτική συνέχεια, καθώς αποτελούν δύο διαφορετικές ομάδες μαθητών με τελείως διαφορετικές ανάγκες η καθεμία. Επιπλέον, θα πρέπει να περιλαμβάνει και αναλυτικό προγραμματισμό με βάση την ηλικία αλλά και τη βαθμίδα εκπαίδευσης κάθε μαθητή, σε συνδυασμό μάλιστα με την διερεύνηση μαθησιακών δυσκολιών. Δεν θα πρέπει να παραλείπεται, επίσης και η αναφορά στους εκπαιδευτικούς που θα διδάσκουν την ελληνική γλώσσα ως δεύτερη ή ξένη, ενώ η επισήμανση διαφόρων στρατηγικών μάθησης αλλά και δεικτών επιτυχίας και επάρκειας θα πρέπει να κατέχουν εξίσου σημαντική θέση στο Αναλυτικό Πρόγραμμα. Με αυτόν τον τρόπο, θα επιτευχθεί μια βελτίωση και ανάπτυξη της ελληνομάθειας, ενώ και οι ίδιοι οι μαθητές θα απολαμβάνουν καλύτερες μεθόδους διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας.

1.3 Η διδασκαλία της νέας ελληνικής γλώσσας σε αλλόγλωσσους μαθητές

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται ένα έντονο ενδιαφέρον για την εκμάθηση της νέας ελληνικής γλώσσας. Το ενδιαφέρον αυτό προέρχεται κυρίως από οικονομικούς μετανάστες που έχουν καταφύγει στη χώρα μας και επιθυμούν να διδαχθούν την ελληνική γλώσσα ως δεύτερη αλλά και από αλλογενείς και άτομα της ιστορικής διασποράς που θέλουν να διδαχθούν την ελληνική ως ξένη γλώσσα (Ντίνας κ.α. 2009). Πέρα από αυτούς πολλοί είναι και οι πρόσφυγες που καταφθάνουν το τελευταίο διάστημα στη χώρα μας είτε από χώρες της Ασίας, όπως οι Σύριοι είτε από ευρωπαϊκές χώρες, όπως είναι οι Ουκρανοί και επιθυμούν να διδαχθούν την ελληνική γλώσσα.

Σημαντική συμβολή στη διδασκαλία της νέας ελληνική γλώσσας έχει προσφέρει και το Εργαστήρι Διαπολιτισμικών και Μεταναστευτικών Μελετών. Το Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ. είναι ένα από τα τρία θεσμοθετημένα εργαστήρια του Παιδαγωγικού Τμήματος του Πανεπιστημίου της Κρήτης, το οποίο ιδρύθηκε το 1996 και μέχρι σήμερα δεν έχει σταματήσει να προσφέρει στον τομέα της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Βασικοί του στόχοι είναι να ερευνά και να προωθεί εκπαιδευτικά θέματα των απόδημων Ελλήνων, των παλινοστούντων Ελλήνων και των αλλοδαπών που ζουν στην Ελλάδα, αλλά και να επιμορφώνει κατάλληλα εκπαιδευτικούς, οι οποίοι διδάσκουν την ελληνική γλώσσα σε μαθητές ελληνικής αλλά και μη ελληνικής καταγωγής. Όλα αυτά βέβαια γίνονται σε συνάρτηση με τις κοινωνικοοικονομικές και πολιτισμικές συνθήκες των μαθητών που ζουν τόσο στην Ελλάδα αλλά και στο εξωτερικό. Επίσης, η παραγωγή διδακτικού υλικού για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας και του ελληνικού πολιτισμού για αυτούς τους μαθητές είναι ένας από τους βασικούς στόχους του Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ. Στην ιστοσελίδα του μπορεί ο καθένας να εντοπίσει μια ποικιλία από τα εκπαιδευτικά εγχειρίδια που κυκλοφορούν για τη διδασκαλία των ελληνικών, πληθώρα εκπαιδευτικού υλικού αλλά και αρχεία για τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς. Το υλικό είναι βασισμένο στα επίπεδα του ΚΕΠΑ και χωρισμένο σε ενότητες που αναλόγως την ηλικία και το επίπεδο γλωσσομάθειας του κάθε μαθητή (Ελληνόγλωσση Διαπολιτισμική Εκπαίδευση και Διασπορά, 2011).

Σύμφωνα με τους Ντίνα κ.α. (2009), η εκμάθηση μιας γλώσσας ως ξένης δεν πραγματοποιείται σε ένα κοινωνικοπολιτισμικό κενό. Κάθε μαθητής μιας πολυπολιτισμικής τάξης

κουβαλάει μαζί του διαφορετική κουλτούρα, διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο, έχει συνηθίσει σε διαφορετικό τρόπο διδασκαλίας ή και διδακτικών μεθόδων, ενώ είναι πιθανό να διαφέρει και το σύστημα γραφής τους. Αυτό φανερώνει πως η διδασκαλία μιας γλώσσας γενικότερα και κατ' επέκταση της ελληνικής, δεν θα πρέπει να περιορίζεται μόνο στην εκμάθηση των γραμματικών δομών, της σύνταξης και του λεξιλογίου αλλά να περιλαμβάνει βαθύτερα νοήματά της, αφού οι λέξεις και πιο συγκεκριμένα η γλώσσα, δεν αποτελούν μόνο τρόπο επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων αλλά φανερώνουν τον τρόπο που κάθε λαός προσεγγίζει τη ζωή. Η διαδικασία διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας ως μια ξένη γλώσσα θα πρέπει να λαμβάνει υπόψιν της τόσο την ηλικία, τις γλωσσικές και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες των μαθητών και τα γνωστικά τους χαρακτηριστικά, όσο και να αξιοποιεί τις προϋπάρχουσες γνώσεις και εμπειρίες τους αλλά και να τους μαθαίνει γνωστικές στρατηγικές και μεταγνωστικές δεξιότητες ώστε να μάθουν τον τρόπο που μαθαίνουν (Κοιλιάρη & Χατζηπαναγιωτίδη, 2008).

Όσον αφορά τη διδασκαλία των δεύτερων/ ξένων γλωσσών, τα τελευταία χρόνια υπερισχύει η άποψη πως είναι αναγκαία η χρήση μιας πολυμεθοδολογικής προσέγγισης, η οποία θα εστιάζει πάνω στον μαθητεύμενο αλλά και θα στοχεύει στην καλλιέργεια των επικοινωνιακών και γλωσσικών δεξιοτήτων και στρατηγικών του (Γρίβα & Σέμογλου, 2013). Από την άλλη σύμφωνα με τον Hymes (1972), η επικοινωνιακή προσέγγιση αντιμετωπίζει τη γλώσσα ως ένα σύστημα επικοινωνίας, το οποίο δίνει έμφαση κυρίως στην ανάπτυξη των γλωσσικών και επικοινωνιακών ικανοτήτων ενός αλλόγλωσσου μαθητή, καθώς αυτές είναι που θα πρέπει να αναπτυχθούν, ώστε να επιτευχθεί όσον το δυνατό καλύτερα η κοινωνική του ένταξη. Η θεωρία του Hymes σχετικά με την επικοινωνιακή προσέγγιση, υποστηρίζει πως σκοπός της γλωσσικής διδασκαλίας είναι η ανάπτυξη της επικοινωνιακής ικανότητας. Με τον όρο επικοινωνιακή ικανότητα ορίζεται το σύνολο των γνώσεων που κατέχει ένας αλλόγλωσσος μαθητής ώστε να είναι ικανός να ανταπεξέλθει επικοινωνιακά στα πλαίσια της γλωσσικής του κοινότητας. Με πιο απλά λόγια να είναι ικανός να χρησιμοποιεί τον λόγο ανάλογα την επικοινωνιακή περίσταση στην οποία βρίσκεται (ποιος μιλάει, σε ποιον μιλάει, που, γιατί, πότε), ενώ θα πρέπει να συνδυάζεται και με την γλωσσική του ικανότητα. Με αυτόν τον τρόπο θα μπορέσει ένας μαθητής να κατακτήσει την γλώσσα μέσα από τη χρήση της στον πραγματικό κόσμο.

Ο Savignon (2002) από την άλλη αναφέρει πως στην επικοινωνιακή προσέγγιση η διδασκαλία της γλώσσας επικεντρώνεται τόσο στους γλωσσικούς στόχους όσο και στη μεθοδολογία της διδασκαλίας. Ως κέντρο της διδασκαλίας βρίσκεται ο μαθητής και ιδιαίτερα η

ανάγκη του για επικοινωνία με τους γύρω του αλλά και για έκφραση των ιδεών και των αντιλήψεών του. Παράλληλα, ως βάση της διδασκαλίας ορίζεται η ίδια η επικοινωνία. Η γραμματική, το λεξιλόγιο, η αποστήθιση κανόνων και η συντακτική δομή μιας πρότασης δεν παραλείπονται από τη διδασκαλία, αλλά διδάσκονται σε συνδυασμό με την επικοινωνιακή λειτουργία, εφόσον είναι απαραίτητα κομμάτια για την επιτυχή μετάδοση ενός μηνύματος (Dörnyei, 2009). Οι μαθητές δεν επικεντρώνονται στη λέξη ή στην πρόταση αλλά ως μονάδα επεξεργασίας της γλώσσας ορίζεται ολόκληρο το κείμενο μιας συγκεκριμένης περίπτωσης. Έτσι, η διδασκαλία της γλώσσας θα πρέπει να γίνεται με αυθεντικά κείμενα καθημερινών περιστάσεων, ενώ οι δραστηριότητες να αναφέρονται σε πραγματικές κοινωνικές καταστάσεις επικοινωνίας (Ιορδανίδου & Σφυρόερα, 2007). Με αυτόν τον τρόπο οι μαθητές θα βρίσκουν ενδιαφέρον και νόημα στην διαδικασία διδασκαλίας της γλώσσας, ενώ συγχρόνως θα συμμετέχουν ενεργά σ' αυτήν. Στο πλαίσιο της επικοινωνιακής προσέγγισης επιχειρείται, επίσης, μια ταυτόχρονη καλλιέργεια των γλωσσικών δεξιοτήτων των μαθητών (κατανόηση και παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου) μέσα από δραστηριότητες και θέματα, τα οποία, όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, αναφέρονται σε πραγματικές κοινωνικές περιστάσεις επικοινωνίας και συνδέονται με τη σχολική και κοινωνική ζωή των αλλόγλωσσων μαθητών. Τέλος, είναι σημαντικό να αναφερθεί πως η διδασκαλία της γλώσσας δεν πραγματοποιείται μόνο κατά τη διάρκεια του μαθήματος της Γλώσσας αλλά συντελείται μέσα από όλα τα γνωστικά αντικείμενα (Τουρτούρας, 2010).

Κεφάλαιο Δεύτερο

2.1 Ουκρανοί πρόσφυγες στην Ελλάδα

Από την έναρξη της ένοπλης σύγκρουσης μεταξύ Ουκρανίας και Ρωσίας το Φεβρουάριο του 2022, χιλιάδες πρόσφυγες εισήλθαν στην Ελλάδα αναζητώντας διαμονή και πολιτική προστασία. Σύμφωνα με τα τελευταία στατιστικά στοιχεία του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη μέχρι τον Αύγουστο ο αριθμός των Ουκρανών προσφύγων ήταν συνολικά 75.960, ανάμεσα στους οποίους 19.769 ήταν παιδιά. Από τότε μέχρι τώρα ο αριθμός αυτός έχει αυξηθεί, καθώς συνεχίζονται οι ένοπλες συγκρούσεις (Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, 2022).

Συνολικά από την αρχή του πολέμου μέχρι και τα μέσα Σεπτεμβρίου, έχουν εξέλθει από την Ουκρανία περισσότεροι από 5 εκατομμύρια Ουκρανοί, με την πλειοψηφία αυτών να βρίσκουν καταφύγιο στην Πολωνία και τη Γερμανία. Η μεταναστευτική επιβράδυνση που είχε παρατηρηθεί κατά τη διάρκεια της πανδημίας, αποκαταστάθηκε το 2021 εξαιτίας της ισχυρής οικονομικής ανάκαμψης, των αυξανόμενων αναγκών σε εργατικό δυναμικό αλλά και της επανέναρξης της διαδικασίας έκδοσης βίζας. Ωστόσο ήδη από τις αρχές του 2022 οι προσφυγικές ροές αυξήθηκαν ακόμη περισσότερο λόγω του απρόκλητου πολέμου της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, ο οποίος και έχει προκαλέσει τη μεγαλύτερη προσφυγική και ανθρωπιστική κρίση στην Ευρώπη από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο (OECD, 2022). Σύσσωμη η Ευρώπη και πιο συγκεκριμένα το Συμβούλιο της Ευρώπης αντέδρασε πολύ γρήγορα και στήριξε τους Ουκρανούς πρόσφυγες ενεργοποιώντας το μέτρο της προσωρινής προστασίας. Η προσωρινή προστασία είναι ένας μηχανισμός έκτακτης ανάγκης, ο οποίος μπορεί να εφαρμοστεί σε περιπτώσεις μεταναστευτικών ροών και ο οποίος στοχεύει στην παροχή άμεσης και συλλογικής προστασίας σε εκτοπισμένα άτομα που δεν είναι σε θέση να επιστρέψουν στη χώρα τους. Στόχος του μηχανισμού αυτού είναι να μειωθεί η πίεση στα εθνικά συστήματα ασύλου και να επιτραπεί στους πρόσφυγες-μετανάστες να απολαμβάνουν δικαιώματα σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτά τα δικαιώματα περιλαμβάνουν τη διαμονή, την πρόσβαση στην αγορά εργασίας και τη στέγαση, την ιατρική βοήθεια και την πρόσβαση στην εκπαίδευση για τα παιδιά (Council of Europe, 2022).

Η Ελλάδα δεν θα μπορούσε να μείνει αμέτοχη σε όλα αυτά τα γεγονότα, ενώ ήταν από της πρώτες χώρες που στήριξαν ανοιχτά και έμπρακτα την Ουκρανία. Αυτό οφείλεται κυρίως στους ισχυρούς δεσμούς που υπάρχουν ανάμεσα στις δύο χώρες καθώς οι δύο λαοί μοιράζονται μακροχρόνιες πολιτισμικές και ιστορικές συγγένειες που φτάνουν μέχρι τα χρόνια του Ομήρου. Οι δεσμοί αυτοί αποτέλεσαν και τη σημαντικότερη αιτία για την ελληνική κυβέρνηση, ώστε να εφαρμόσει μια ευνοϊκή προσφυγική πολιτική, όπως και έκανε. Η ελληνική κυβέρνηση αντέδρασε άμεσα και όπως αναφέρει και η κυρία Αλεξάνδρα Προτσένκο- Πισατζή (Πρόεδρος των Ελληνικών Συλλόγων Ουκρανίας), «η Ελλάδα ήταν πάντα μαζί μας» (EPT news, 2022). Άξιο αναφοράς αποτελεί μάλιστα και το γεγονός ότι πολλοί από τους πρόσφυγες που έφτασαν στην Ελλάδα, κυρίως όσοι ήρθαν από την ευρύτερη περιοχή της Μαριούπολης, είναι Έλληνες ομογενείς καθώς εκεί βρισκόταν, εδώ και αιώνες, μια ιδιαίτερα ισχυρή ελληνική κοινότητα.

Στην περιοχή της Μαριούπολης, σύμφωνα με την Πρόεδρο του Συλλόγου Ελλήνων της Μαριούπολης κυρία Τσαπνή Νάντια, υπήρχαν πάνω από 40 χωριά, τα οποία είχαν ιδρυθεί από

Έλληνες ή είχαν πολύ έντονο το ελληνικό στοιχείο, ενώ τα ελληνόγλωσσα χωριά της περιοχής ανέρχονταν σε περίπου 29. Στα χωριά αυτά μιλούσαν την Ρουμέικη γλώσσα, η οποία είναι μια διάλεκτος της ελληνικής, ενώ οι κάτοικοι αυτοαποκαλούνταν Ρουμαίοι (News247, 2022). Η πολιτισμική ανάπτυξη των Ελλήνων στην ευρύτερη περιοχή ήταν ιδιαίτερα έντονη αν αναλογιστεί κανείς πως το 1928 λειτουργούσαν στην μόνο στην Μαριούπολη 39 ελληνικά σχολεία πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και 6 δευτεροβάθμιας με 159 δασκάλους. Επίσης, την ίδια περίοδο ιδρύθηκε και η πρώτη Ελληνική Σχολή στα πλαίσια της Παιδαγωγικής Σχολής, η οποία εκπαίδευε δασκάλους για την ελληνική μειονότητα (Μηχανή του χρόνου, 2022). Ωστόσο η κατάσταση άλλαξε δραματικά το 1937, όταν και με απόφαση του σταλινικού καθεστώτος όλα αυτά έλαβαν τέλος, ενώ ακόμη και η χρήση της ελληνικής γλώσσας σε δημόσιο χώρο μπορούσε να οδηγήσει σε διώξεις.

Η αναγέννηση όμως του ελληνισμού στην Ουκρανία ήρθε τη δεκαετία του 1990 με την οργάνωση πολλών ελληνικών συλλόγων, οι οποίοι μέχρι και πριν την έναρξη του πολέμου ανερχόντουσαν σε 105 σε ολόκληρη την Ουκρανία. Κύρια περιοχή συγκέντρωσης ήταν η Μαριούπολη, ενώ τότε δημιουργήθηκε και το δευτεροβάθμιο όργανο με το όνομα Ομοσπονδία Ελληνικών Συλλόγων της Ουκρανίας. Η ελληνική γλώσσα είχε ξεκινήσει να διδάσκεται σε ορισμένα ελληνόφωνα χωριά ήδη από το 1986, ενώ από το 1990 διδάσκονταν και μέσα στην πόλη της Μαριούπολης. Εκατοντάδες ήταν οι μαθητές που διδάσκονταν τα ελληνικά, ενώ οι ελληνικές έδρες της Μαριούπολης, του Κιέβου και άλλων πόλεων εκπαίδευαν πολλούς δασκάλους της ελληνικής γλώσσας (News247, 2022). Σύμφωνα με την κυρία Τσαπνή, η ίδια ήταν από τους πρώτους δασκάλους της ελληνικής γλώσσας στην Ουκρανία, η οποία μάλιστα είχε κάνει μετεκπαίδευση το 1990 για 8 μήνες στο Πανεπιστήμιο των Ιωαννίνων πάνω στη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας. Η κυρία Τσαπνή μαζί με άλλους δασκάλους εξακολουθούσαν να διδάσκουν τα ελληνικά από τότε μέχρι και τον Φεβρουάριο του 2022, όταν και ξεκίνησε ο πόλεμος αναγκάζοντάς τους να εγκαταλείψουν τη χώρα.

Έπειτα από προσωπική επικοινωνία με την κυρία Τσαπνή, όπως ανέφερε, οι Ουκρανοί που έφτασαν στη Ελλάδα εγκαταστάθηκαν αρχικά σε κέντρα φιλοξενίας, ενώ όσοι από αυτούς είχαν κάποιους συγγενείς μετέβησαν σ' αυτούς. Το γεγονός αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να μην βρίσκονται συγκεντρωμένοι σε συγκεκριμένες περιοχές αλλά να είναι σκόρπιοι σε όλη την ηπειρωτική και νησιωτική Ελλάδα. Η κατάσταση αυτή είχε τόσο πλεονεκτήματα όσο και μειονεκτήματα. Αρχικά, με τον διασκορπισμό των Ουκρανών δεν δημιουργήθηκαν

γκετοποιημένες περιοχές που θα είχε σαν αποτέλεσμα την περιθωριοποίηση αυτού του πληθυσμού και κατ' επέκταση την παρεμπόδιση της ενσωμάτωσής τους. Αρνητική επιρροή θα είχε και στη ζωή των μαθητών καθώς δεν θα μπορούσαν να μορφωθούν και να διδαχθούν την ελληνική γλώσσα όπως θα έπρεπε. Εν αντιθέσει με την υπάρχουσα κατάσταση, στην οποία τόσο οι μαθητές όσο και οι υπόλοιποι Ουκρανοί πρόσφυγες αναγκάζονται να αλληλεπιδράσουν και να επικοινωνήσουν με άλλους ανθρώπους. Με αυτόν τον τρόπο καταφέρνουν να εμπλακούν σε πραγματικές συνθήκες επικοινωνίας, οι οποίες ευνοούν να μεν την καλύτερη εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας αλλά και την γρηγορότερη ένταξή τους στην κοινωνία.

2.2 Διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στην Ουκρανία

Τα μαθήματα των ελληνικών γίνονταν, αρχικά στα κρατικά σχολεία της Ουκρανίας και κατατάσσονταν σε διάφορα επίπεδα, αναλόγως την ηλικιακή ομάδα των μαθητών. Οι ηλικίες των μαθητών ήταν διάφορες, οι οποίες ξεκινούσαν από τη νηπιακή και έφταναν μέχρι και το Λύκειο. Αρκετά μεγάλος ήταν μάλιστα και ο αριθμός των ενηλίκων μαθητών που επιθυμούσαν να διδαχθούν την ελληνική γλώσσα, ενώ δεν περιορίζονταν μόνο σε ελληνικής καταγωγής μαθητές. Πολλοί ήταν επίσης και οι Ουκρανοί, οι οποίοι επιθυμούσαν σε πρώτο βαθμό να διδαχθούν τα ελληνικά και έπειτα να σπουδάσουν στην Ελληνική Σχολή, όπως ανέφερε η κυρία Τσαπνή.

Το 1999 με νόμο της Ρωσικής Ομοσπονδίας, επιτράπηκε η ένταξη της ελληνικής γλώσσας στο επίσημο σχολικό πρόγραμμα των σχολείων της Ουκρανίας, ενώ το 2004 με βάση το τότε νομικό πλαίσιο (Σύμβαση πλαίσιο για την προστασία των εθνικών μειονοτήτων στην Ουκρανία: Κατάσταση υλοποίησης) απαραίτητη προϋπόθεση για τη δημιουργία τάξης ελληνικών, ήταν να υπάρχουν τουλάχιστον 8-10 μαθητές ανά τμήμα. Τα πρώτα χρόνια στα 10 από τα 65 σχολεία Γενικής Εκπαίδευσης της Ουκρανίας, η ελληνική γλώσσα διδάσκονταν ως υποχρεωτικό μάθημα δεύτερης ξένης γλώσσας, ενώ στα υπόλοιπα ήταν προαιρετικό, ενώ φοιτούσαν μαθητές απ' όλες τις τάξεις. Χαρακτηριστικό αποτελεί το γεγονός πως στην ευρύτερη περιοχή της Μαριούπολης, η οποία αποτελούσε το κέντρο της ελληνικής ομογένειας, τα ελληνικά διδάσκονταν σε περίπου 23 με 26 σχολεία και σε περίπου 2100 μαθητές, ενώ στο χωριό Μαλογιανισολ οι μαθητές που διδάσκονταν τα ελληνικά ανέρχονταν σε 1300 περίπου (TheToc, 2022).

Έτσι λοιπόν, υπήρχαν σχολεία για την ειδική εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας, τα οποία

είχαν τα ελληνικά ως υποχρεωτική δεύτερη ξένη γλώσσα για όσους τα επέλεγαν και στα οποία υπήρχαν παραπάνω ώρες μέσα στην εβδομάδα. Τέτοια σχολεία υπήρχαν στα χωριά του Στάρι Κριμ και Σαρτανά (TheToc, 2022). Επίσης, υπήρχαν σχολεία με προαιρετική ή υποχρεωτική τη διδασκαλία των ελληνικών, όπως ήταν τα 24 σχολεία στη Μαριούπολη, ενώ υπήρχαν και 3 ιδιωτικά σχολεία που επίσης δίδασκαν τα ελληνικά είτε ως υποχρεωτικό, είτε ως προαιρετικό μάθημα. Σύμφωνα με την κυρία Τσαπνή, πέρα από τα πρωινά μαθήματα στα σχολεία, μαθήματα γινόντουσαν και τις Κυριακές, ενώ όσοι δεν μπορούσαν ούτε τότε, υπήρχαν απογευματινά μαθήματα 2 φορές την εβδομάδα. Τα τμήματα αυτά μπορούσαν αν είναι μεικτά (μαθητές και ενήλικες), ενώ υπήρχαν και ξεχωριστά τμήματα μόνο για ενήλικες, για όποιον επιθυμούσε να διδαχθεί την ελληνική γλώσσα. Στα τμήματα αυτά πέρα από τη διδασκαλία των ελληνικών, παραδίδονταν και μαθήματα ιστορίας, πολιτισμού και παραδοσιακών χωρών (TheToc, 2022).

Τα πρώτα χρόνια η ελληνική γλώσσα διδάσκονταν στην πλειοψηφία από αυτοδίδακτους, ντόπιους δασκάλους, ενώ από τη δεκαετία του 1990 και έπειτα ελληνικά μπορούσαν να διδάσκουν και απόφοιτοι των Παιδαγωγικών και Φιλολογικών Σχολών της Ουκρανίας, μιας και μέχρι τότε δεν υπήρχαν δάσκαλοι από την Ελλάδα. Αργότερα, το Υπουργείο Παιδείας της Ελλάδας ξεκίνησε να στέλνει αποσπασμένους δασκάλους και φιλόλογους στα πανεπιστήμια, οι οποίοι σε συνεργασία με τους ντόπιους δασκάλους, δίδασκαν τα ελληνικά στα Ουκρανικά σχολεία. Βέβαια, τα προβλήματα που αντιμετώπιζαν τόσο οι δάσκαλοι, όσο και οι μαθητές σχετικά με την εκπαιδευτική διαδικασία ήταν ποικίλα και ιδιαίτερα σοβαρά, ενώ μέχρι και σήμερα δεν είχαν καταφέρει να επιλυθούν.

Βασικό πρόβλημα των μαθητών που διδάσκονταν τα ελληνικά στην Ουκρανία ήταν οι αποσπασμένοι δάσκαλοι, οι οποίοι δεν ήταν κατάλληλα καταρτισμένοι στη διαπολιτισμική εκπαίδευση, ενώ και τα εγχειρίδια που χρησιμοποιούσαν ήταν ακατάλληλα, όπως ανέφερε η κυρία Τσαπνή. Τα πρώτα χρόνια, μάλιστα, δεν υπήρχαν εγχειρίδια για τη διδασκαλία των ελληνικών, παρά μόνο γινόντουσαν κάποιες επιμορφώσεις στους ντόπιους δασκάλους, για το πως να διδάξουν τα ελληνικά στους μαθητές τους. Αργότερα, το Υπουργείο Παιδείας της Ελλάδας άρχισε να στέλνει ελληνικά βιβλία στα σχολεία της Ουκρανίας, ωστόσο και αυτά δεν ήταν κατάλληλα, καθώς δεν ταίριαζαν στις ανάγκες των ομογενών και Ουκρανών μαθητών. Τα εγχειρίδια αυτά ήταν τα ίδια που χρησιμοποιούσαν και οι Έλληνες μαθητές στα σχολεία. Έτσι λοιπόν, ξεκίνησε μια συνεργασία ανάμεσα στο Υπουργείο Παιδείας και κάποιων ελληνικών πανεπιστημίων, ούτως ώστε να δημιουργηθούν εγχειρίδια κατάλληλα για τη διδασκαλία των ελληνικών στα σχολεία της

Ουκρανίας. Όπως αποδείχθηκε και αναφέρει η κυρία Τσαπνή, ούτε και αυτά τα βιβλία ήταν κατάλληλα για τους ουκρανούς μαθητές. Εν τέλει η Ομοσπονδία Ελληνικών Συλλόγων της Ουκρανίας σε συνεργασία με τους ντόπιους εκπαιδευτικούς κατάφεραν να εκδώσουν κάποια βιβλία για τη διδασκαλία των ελληνικών, πρώτα για τις ηλικίες από την 5^η Δημοτικού και πάνω και αργότερα και για μικρότερες ηλικίες. Τα βιβλία αυτά για να μπορέσουν να χρησιμοποιηθούν ως σχολικά εγχειρίδια χρειάστηκαν την άδεια από το Ουκρανικό Υπουργείο Παιδείας, όπως και την έλαβαν. Βέβαια, από τον Φεβρουάριο μέχρι και σήμερα εξαιτίας του πολέμου πολλά σχολεία δεν λειτουργούν, ιδιαίτερα στην ευρύτερη περιοχή της Μαριούπολης, γεγονός που σημαίνει πως δεν γίνονται πλέον μαθήματα. Αντ' αυτού στην επίσημη σελίδα του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου της Ελλάδας υπάρχουν

Τα προβλήματα όμως σχετικά με τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας συνεχίζονται μέχρι και σήμερα στα σχολεία της Ουκρανίας, όσα από αυτά λειτουργούν ακόμη, αλλά και στην Ελλάδα, τα οποία προέκυψαν μετά τον ερχομό των προσφύγων. Σε τηλεφωνική επικοινωνία με την κυρία Λιουμπτσένκο Τατιάνα, η οποία ήταν διευθύντρια της έδρας της Ελληνικής Φιλολογία στο Πανεπιστήμιο του Κιέβου και ήρθε στην Ελλάδα εξαιτίας του πολέμου, αναφέρθηκαν και παρουσιάστηκαν ορισμένα από αυτά. Σύμφωνα με την κυρία Λιουμπτσένκο δεν υπάρχει ακριβής αριθμός για τους ελληνικής καταγωγής Ουκρανούς που έχουν φτάσει στην Ελλάδα, παρά μόνο για όλους τους πρόσφυγες που βρίσκονται στη χώρα μας, ενώ και η πλειοψηφία αυτών είναι διασκορπισμένοι σε διάφορα μέρη της Ελλάδας και όχι σε ένα συγκεκριμένο μέρος. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να μην συμπληρώνεται ο απαιτούμενος αριθμός μαθητών σε κάθε σχολείο για τη δημιουργία Τάξεων Υποδοχής. Στις Τάξεις αυτές οι πρόσφυγες μαθητές από την Ουκρανία μπορούν να διδαχθούν πιο στοχευμένα και καλύτερα την ελληνική γλώσσα, απ' ότι θα γινόταν μέσα στην γενική τάξη. Ένα ακόμη αξιοσημείωτο πρόβλημα είναι η άρνηση του Υπουργείου στην πρόσληψη Ουκρανών εκπαιδευτικών. Σύμφωνα με την κυρία Λιουμπτσένκο, πολλοί μαθητές δεν γνωρίζουν καθόλου την ελληνική γλώσσα με αποτέλεσμα να χρειάζονται μετάφραση. Σε αυτό θα βοηθούσε ιδιαίτερα αν υπήρχε κάποιος Ουκρανός εκπαιδευτικός, ο οποίος θα τους δίδασκε τα ελληνικά και ιδιαίτερα τη γραμματική, καθώς υπάρχουν σημαντικές διαφορές στις δυο γλώσσες. Το γεγονός αυτό το επιβεβαιώνει και η κυρία Τσαπνή, η οποία όπως ανέφερε πολλά από τα παιδιά που πηγαίνουν στο ελληνικό σχολείο δεν καταλαβαίνουν τη γλώσσα, δυσκολεύονται και δεν υπάρχει κάποιος ειδικός να τα βοηθήσει. Το Υπουργείο Παιδείας, από την άλλη δεν προσλαμβάνει Ουκρανούς εκπαιδευτικούς, λόγω γραφειοκρατίας, με αποτέλεσμα να παρεμποδίζεται η ομαλή

διδασκαλία των ελληνικών στους μαθητές αυτούς.

Επιπλέον, σύμφωνα με την κυρία Λιουμπτσένκο αρκετοί είναι και οι γονείς που αρνούνται να εγγράψουν τα παιδιά τους στο σχολείο, καθώς θεωρούν πως η κατάσταση που βιώνουν είναι προσωρινή και αργά ή γρήγορα θα επιστρέψουν στην Ουκρανία. Γι' αυτό το λόγο και πολλοί Ουκρανοί μαθητές έχουν μείνει εκτός σχολείου από το Σεπτέμβρη ή επιλέγουν να παρακολουθούν τα Ουκρανικά online μαθήματα. Πιο συγκεκριμένα, η Ουκρανική Κυβέρνηση κατάφερε να δημιουργήσει ένα ημερήσιο πρόγραμμα με μαθήματα που γίνονται στο ουκρανικό σχολείο για βαθμίδες από 1 έως 11 για τους μαθητές που έχουν εγκαταλείψει τη χώρα. Στο πρόγραμμα αυτό οι μαθητές αναλόγως τη βαθμίδα στην οποία βρίσκονται, παρακολουθούν κανονικά τα μαθήματά του σχολείου τους όποια στιγμή θέλουν αλλά εξ αποστάσεως. Το πρόγραμμα αυτό είναι αναρτημένο στη σελίδα του Ελληνικού Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου και έχει πρόσβαση ο καθένας (Υπουργείο Μετανάστευσης, 2022). Εκτός αυτού, όπως ανέφερε η κυρία Λιουμπτσένκο, οι περισσότεροι μαθητές που δεν εγγράφονται στο ελληνικό σχολείο είναι συνήθως μαθητές Γυμνασίου και Λυκείου, ιδιαίτερα στις τελευταίες τάξεις, καθώς τους είναι αρκετά δύσκολο να κατανοήσουν ορολογίες ειδικών μαθημάτων στα ελληνικά αλλά και γιατί θέλουν να συνεχίσουν τις σπουδές του στην Ουκρανία. Από την άλλη, τα παιδιά που πηγαίνουν δημοτικό είναι αυτά που εγγράφονται περισσότερο στα ελληνικά σχολεία.

Πέρα όμως από το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα στο οποίο μαθαίνουν ελληνικά οι Ουκρανοί μαθητές, όπως αναφέρει η κυρία Λιουμπτσένκο, υπάρχουν ελάχιστα προγράμματα που ασχολούνται με την εκμάθηση των ελληνικών. Κάποια από αυτά παρέχονται από ιδιωτικά σχολεία στη Θεσσαλονίκη και στην Αθήνα με τη βοήθεια, όμως, των Αγγλικών, είναι επί πληρωμή και μόνο για μαθητές Γυμνασίου και Λυκείου. Όσον αφορά, μικρότερους σε ηλικία μαθητές ή και ενήλικες, μας ενημέρωσε πως υπάρχει ένα πρόγραμμα σε ένα σχολείο στο κέντρο της Θεσσαλονίκης που προσφέρει απογευματινά δωρεάν μαθήματα διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας σε όλους τους Ουκρανούς πρόσφυγες, ανεξαρτήτως ηλικίας, με τη βοήθεια, μάλιστα, Ουκρανού μεταφραστή. Εκτός όμως από τα δια ζώσης προγράμματα, υπάρχουν και κάποια προγράμματα που γίνονται εξ αποστάσεως μέσω υπολογιστή.

2.3 Οι ανάγκες των προσφύγων από την Ουκρανία

Τόσο η κυρία Τσαπνή όσο και η κυρία Λιουμπτσένκο αναφέρθηκαν και στις ανάγκες που

έχουν οι Ουκρανοί πρόσφυγες στην Ελλάδα, κυρίως κοινωνικές και εκπαιδευτικές, πέρα από τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν, όσον αφορά τη στέγη και την εργασία. Πρώτη και κύρια ανάγκη τους, όπως ανέφεραν οι δύο κυρίες, είναι η άμεση εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας, ώστε να ενταχθούν γρηγορότερα μέσα στην κοινωνία. Με την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας θα μπορέσουν σιγά σιγά να επικοινωνούν και να αλληλοεπιδρούν με τους γύρω τους, να βρουν κάποια εργασία και να ζήσουν αξιοπρεπώς τη ζωή τους. Εκτός αυτούς και τα παιδιά τους θα πρέπει να μάθουν την ελληνική γλώσσα για να προσαρμοστούν στην νέα πραγματικότητα. Σύμφωνα με την κυρία Τσαπνή, ο καλύτερος τρόπος εκμάθησης της ελληνικής γι' αυτά τα παιδιά είναι μέσω της μακροχρόνιας παραμονής τους στην Ελλάδα αλλά και η διδασκαλία της από εξειδικευμένους εκπαιδευτικούς σε συνδυασμό με κατάλληλα εγχειρίδια. Όπως αναφέρει, μπορεί οι μαθητές να είναι διασκορπισμένοι σε όλη την Ελλάδα αλλά αυτό ίσως να είναι και καλό ώστε να αναγκαστούν να μάθουν πιο γρήγορα τη γλώσσα, εφόσον όλοι γύρω τους μιλάνε ελληνικά. Βέβαια, ίσως δυσκολευτούν αρκετά καθώς δεν υπάρχει κανείς να τους βοηθήσει.

Όσον αφορά το διδακτικό υλικό με βάση το οποίο θα πρέπει να διδάσκονται τα ελληνικά οι Ουκρανοί μαθητές, τόσο η κυρία Τσαπνή όσο και η κυρία Λιουμπτσένκο ανέφεραν πως είναι αναγκαία η δημιουργία ενός κατάλληλου υλικού ειδικά σχεδιασμένο και προσαρμοσμένο στις ανάγκες των μαθητών αυτών. Μέχρι στιγμής υπάρχουν κάποια διδακτικά υλικά, τα οποία όμως δεν ανταποκρίνονται στο μέγιστο βαθμό στις ανάγκες των μαθητών αυτών, ενώ και οι δύο κυρίες ανέφεραν πως το υλικό που θα παραχθεί θα πρέπει να είναι σύγχρονο, ενδιαφέρον και προσαρμοσμένο τόσο στην ηλικία των παιδιών όσο και στο ευρύτερο κοινωνικοπολιτισμικό τους υπόβαθρο. Τα ήθη, τα έθιμα και η παραδόσεις των παιδιών είναι αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής τους οπότε θα πρέπει να ληφθούν υπόψη για το διδακτικό υλικό, ενώ, όπως αναφέρουν και οι δύο κυρίες, θα πρέπει να γίνει αναφορά και στο ελληνικό κοινωνικοπολιτισμικό πλαίσιο, καθώς υπάρχουν σημαντικές κοινωνικές και πολιτισμικές διαφορές ανάμεσα στις δύο χώρες. Έτσι με αυτόν τον τρόπο θα γίνει ακόμη πιο ενδιαφέρουσα η διδασκαλία της νέας ελληνικής γλώσσας για αυτούς τους μαθητές, καθώς όπως αναφέρει και η κυρία Τσαπνή, θα μάθουν μέσα από γνωστά βιώματα την ελληνική γλώσσα.

2.4 Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς

Το Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς (ΚΕΠΑ) προσφέρει μια κοινή βάση ώστε να

αναπτυχθούν κατάλληλα προγράμματα για τη διδασκαλία γλωσσικών μαθημάτων, οδηγιών για τη σύνθεση προγραμμάτων σπουδών, εξετάσεων, διδακτικών εγχειριδίων κτλ για όλη την Ευρώπη (Κέντρο Ελληνική Γλώσσα, 2013). Παρουσιάζει περιεκτικά τι θα πρέπει να έχει κατακτήσει ένας μαθητής σε μια ξένη γλώσσα, ώστε να τη χρησιμοποιήσει για επικοινωνία, αλλά και ποιες δεξιότητες και γνώσεις θα πρέπει να έχει αναπτύξει, ώστε να λειτουργεί αποτελεσματικά. Πληροφορίες δίνονται, επίσης και για το πολιτισμικό περιεχόμενο της κάθε γλώσσας. Σημαντική αναφορά μέσα στο Πλαίσιο αποτελούν τα επίπεδα γλωσσομάθειας, χάρις τα οποία καθίσταται δυνατή η μέτρηση της προόδου των μαθητών σε κάθε στάδιο εκμάθησης της γλώσσας (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, χ.η.). Τα επίπεδα γλωσσομάθειας διακρίνονται από το Α1 έως και το Γ2 και είναι ανάλογα με το επίπεδο γνώσης της γλώσσας, ικανότητας χειρισμού της και επικοινωνίας. Συνοπτικά παρουσιάζονται στον ακόλουθο πίνακα:

Πίνακας 1

Ικανός Χρήστης	Γ2	Ο χρήστης μπορεί να κατανοήσει με ευκολία όσα ακούει ή διαβάζει. Μπορεί να εκφραστεί αυθόρμητα, με μεγάλη άνεση και ακρίβεια, διαχωρίζοντας λεπτές σημασιολογικές αποχρώσεις ακόμα και σε ιδιαίτερες σύνθετες περιστάσεις.
	Γ1	Μπορεί να κατανοήσει μια μεγάλη ποικιλία από απαιτητικά, μακροσκελή κείμενα και να αναγνωρίσει σημασίες που υπονοούνται. Έχει τη δυνατότητα να εκφράζεται άνετα και αυθόρμητα χωρίς να φαίνεται πως αναζητά εκφράσεις. Μπορεί να χρησιμοποιεί τη γλώσσα αποτελεσματικά για κοινωνικούς, ακαδημαϊκούς και επαγγελματικούς σκοπούς.
	B2	Έχει τη δυνατότητα να αντιληφθεί και να κατανοήσει τις βασικές ιδέες ενός σύνθετου κειμένου, είτε αυτό είναι συγκεκριμένο είτε αφηρημένο, ακόμη και συζητήσεων που αφορούν

Ανεξάρτητος Χρήστης		τεχνικά θέματα της ειδικότητάς του. Μπορεί, επίσης, να μιλήσει αυθόρμητα και με άνεση με φυσικούς ομιλητές, να εξηγήσει την άποψή του πάνω σε ένα θέμα αλλά και να αναφέρει τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματά του.
	B1	Μπορεί να κατανοήσει τα κύρια σημεία ενός κειμένου ή μιας συζήτησης, όταν αυτά παρουσιάζονται με σαφήνεια και χωρίς γλωσσικές αποκλείσεις από τον κύριο τύπο. Μπορεί να ανταπεξέλθει σε καταστάσεις που ίσως προκύψουν σε κάποιο ταξίδι και να περιγράψει εμπειρίες, όνειρα και φιλοδοξίες, ενώ μπορεί και να παράγει κείμενο με θέμα που τον αφορά και γνωρίζει.
Βασικός Χρήστης	A2	Μπορεί να κατανοήσει απλές προτάσεις και εκφράσεις που σχετίζονται με καθημερινές περιστάσεις επικοινωνίας. Επίσης, μπορεί να επικοινωνήσει με απλό λεξιλόγιο και απευθείας για ανταλλαγή πληροφοριών που αφορούν θέματα καθημερινότητας και ρουτίνας, ενώ μπορεί να περιγράψει με απλά λόγια θέματα σχετικά με το οικογενειακό του περιβάλλον, να μιλήσει για τον εαυτό του και για θέματα ανάγκης.
	A1	Μπορεί να χρησιμοποιήσει συγκεκριμένο λεξιλόγιο και εκφράσεις που του είναι οικεία για καθημερινές περιστάσεις. Επίσης, μπορεί να απαντήσει σε ορισμένες ερωτήσεις για τα προσωπικά του στοιχεία αλλά και να συστήνει και να συστηθεί. Γενικότερα μπορεί να συμμετέχει σε συζήτηση με την προϋπόθεση ο συνομιλητής του να μιλάει αργά,

		καθαρά και να μπορεί να τον βοηθήσει.
--	--	---------------------------------------

(Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, 2013)

Τα επίπεδα αυτά αποτελούν κατευθυντήριο οδηγό για την ένταξη των αλλόγλωσσων μαθητών στο ελληνικό σύστημα εκπαίδευσης και πιο συγκεκριμένα στις τάξεις υποδοχής, καθώς θα πρέπει να συμπληρωθούν και να βαθμολογηθούν πριν τη δημιουργία μιας τάξης, ώστε αυτή πρώτα να ορισθεί καταλλήλως και έπειτα να ενταχθεί ο μαθητής. Επιπλέον, τα συγκεκριμένα επίπεδα είναι αντίστοιχα με τα πιστοποιητικά γλωσσομάθειας της ελληνικής γλώσσας, κατόπιν επιτυχούς συμμετοχής σε ορισμένες διαδικασίες εξέτασης.

Το διδακτικό υλικό που ακολουθεί έχει δημιουργηθεί βασιζόμενο στο εν λόγω Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφορά και προσαρμοσμένο στις ανάγκες των μαθητών από Ουκρανία. Πιο συγκεκριμένα, οι Ουκρανοί μαθητές στους οποίους απευθύνεται βρίσκονται στις ηλικίες 7, 8 και 9 ετών, ενώ το επίπεδο γλωσσομάθειάς τους βρίσκεται στο επίπεδο A1. Όπως παρουσιάζεται στον Πίνακα 1 το επίπεδο αυτό κατατάσσει τους μαθητές στους βασικούς χρήστες της γλώσσας, ενώ διαβάζοντας την επεξήγηση αντιλαμβανόμαστε ότι στο επίπεδο αυτό μπορούν με τα βίαις να επικοινωνήσουν στα ελληνικά, καθώς το λεξιλόγιό τους είναι αρκετά περιορισμένο. Γι' αυτό το λόγο και το ακόλουθο διδακτικό υλικό που παράχθηκε συμβαδίζει με τις ανάγκες των μαθητών αυτών στοχεύοντας στην διευκόλυνσή τους για εκμάθηση των ελληνικών.

Κεφάλαιο Τρίτο

3.1 Χαρακτηριστικά υλικού

Το διδακτικό υλικό που έχει παραχθεί αφορά τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας σε Ουκρανούς μαθητές που φοιτούν στα ελληνικά σχολεία. Απευθύνεται σε μαθητές με ηλικίες 7, 8 και 9 ετών, οι οποίοι φοιτούν στην Α΄, Β΄ και Γ΄ τάξη του δημοτικού σχολείου και βρίσκονται στο επίπεδο γλωσσομάθειας A1 σύμφωνα με το Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς. Σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο το επίπεδο αυτό αφορά αρχάριους μαθητές, οι οποίοι έχουν στοιχειώδη γνώση της ελληνικής γλώσσας και αρκετά περιορισμένο λεξιλόγιο. Οι μαθητές που εντάσσονται

σ' αυτό το επίπεδο δεν γνωρίζουν καθόλου την ελληνική γλώσσα και γι' αυτό θα πρέπει να αναπτύξουν γλωσσικές ικανότητες με τις οποίες θα μπορούν, έστω και στοιχειωδώς, να κατανοούν και να παράγουν λόγο στην καθημερινή τους ζωή. Σε ένα γενικότερο θεωρητικό πλαίσιο το διδακτικό υλικό που ακολουθεί θα μπορούσε να συμπεριληφθεί στη θεματοκεντρική προσέγγιση, η οποία έγινε γνωστή στο τέλος της δεκαετίας του 1990 και αποτελεί προέκταση της επικοινωνιακής. Σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή ο καλύτερος τρόπος για την εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας, στην προκειμένη περίπτωση της ελληνικής, είναι ο συνδυασμός της δεύτερης/ξένης γλώσσας με βιώματα και θεματολογία από την κουλτούρα των μαθητών καθώς αποτελούν πεδία που έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον γι' αυτούς (Dueñas, 2004). Όσον αφορά τις περιστάσεις επικοινωνίας, από αυτές που προτείνει το Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς επιλέχθηκαν πέντε, στις οποίες και βασίστηκε το διδακτικό υλικό. Οι περιστάσεις επικοινωνίας αλλά και οι ενότητες που προέκυψαν είναι οι εξής:

- Καθημερινή ζωή: η περίπτωση αυτή αναπτύχθηκε στην ενότητα «Τα ρούχα μου»
- Καιρός: η περίπτωση αυτή αναπτύχθηκε στην ενότητα «Οι μήνες και οι εποχές»
- Ψώνια: η περίπτωση αυτή αναπτύχθηκε στην ενότητα «Μια βόλτα στο Σούπερ Μάρκετ»
- Φαγητό: η περίπτωση αυτή αναπτύχθηκε στην ενότητα «Τι θα φάμε σήμερα;»
- Περιβάλλον: η περίπτωση αυτή αναπτύχθηκε στην ενότητα «Τα ζώα»

Οι προαναφερθέντες περιστάσεις επικοινωνίας επιλέχθηκαν καθώς είναι γνώριμες, απλές και οικείες στους μαθητές, ενώ συναντώνται καθημερινά στην ζωή τους. Για το λόγο αυτό, οι μαθητές μέσα από βιωματικές εμπειρίες καθημερινότητας, όπως είναι το καθημερινό ντύσιμο, το μαγείρεμα αλλά και μια βόλτα στο σούπερ μάρκετ, θα διδαχθούν την ελληνική γλώσσα και θα κάνουν αναπαράσταση πραγματικές περιστάσεις επικοινωνίας.

Στην αρχή κάθε ενότητας υπάρχει ένα πολυτροπικό κείμενο και κάποιες ερωτήσεις πάνω σε αυτό. Έπειτα υπάρχει το απαραίτητο λεξιλόγιο της ενότητας, ενώ ακολουθεί μία αποστολή με κάποιες ασκήσεις. Στο τέλος κάθε ενότητας υπάρχει και η γραμματική, όπου διδάσκεται κάθε φορά ένα διαφορετικό γραμματικό φαινόμενο. Οι ασκήσεις είναι δομημένες έτσι ώστε κάθε μία να καλλιεργεί και να αναπτύσσει μία ή και περισσότερες γλωσσικές δεξιότητες, ενώ σε κάθε ενότητα υπάρχουν και κάποιες μικρές αναφορές σε πολιτισμικά στοιχεία, τόσο του Ουκρανικού λαού όσο και του Ελληνικού, με στόχο το υλικό να είναι ενδιαφέρον και οικείο στους μαθητές. Η φιλοσοφία που διέπει το βιβλίο του μαθητή είναι ότι αποτελεί ένα ταξίδι ενός ερευνητή, που για

να φτάσει στο τέλος του πρέπει να διασχίσει 5 θεματικές ενότητες με γλωσσικές δραστηριότητες. Κάθε θεματική ενότητα πραγματεύεται και ένα διαφορετικό θέμα, ενώ τον ερευνητή- ήρωα του βιβλίου τον δημιουργεί ο ίδιος ο μαθητής. Στόχος είναι ο μαθητής να νιώσει σαν ήρωας, να ταυτιστεί με τον ερευνητή και να προσπαθήσει όσο το δυνατόν καλύτερα ώστε να φτάσει στο τέλος του ταξιδιού. Εκεί, πέρα από το βραβείο του Καλύτερου Ερευνητή, βρίσκεται και η επιτυχία του στο επίπεδο γλωσσομάθειας A1, όπως αυτό ορίζεται από το ΚΕΠΑ. Αυτή η ταύτιση, του ήρωα του βιβλίου με τον ίδιο τον μαθητή, ενισχύει την αυτοπεποίθηση του και την επιθυμία του να φτάσει στο τέλος του ταξιδιού.

Παράλληλα με τις δραστηριότητες βρίσκονται και αρκετές εικόνες σχετικές με κάθε θεματική ενότητα. Οι εικόνες αυτές πέρα από ενδιαφέρουσες και διασκεδαστικές για τους μαθητές, επιδιώκεται να είναι και αρκετά βοηθητικές, λαμβάνοντας υπόψη την ελάχιστη γνώση που διαθέτουν για την ελληνική γλώσσα. Δεδομένου της κατάστασης αυτής και σε συνδυασμό με το μικρό ηλικιακό εύρος στο οποίο απευθύνεται το υλικό, το λεξιλόγιο που χρησιμοποιείται είναι ιδιαίτερα απλό και κατανοητό, ώστε να μην μπερδεύονται οι μαθητές. Σε αρκετές δραστηριότητες μάλιστα αξιοποιείται και η τεχνολογία, καθώς σύμφωνα με την κυρία Τσαπνή, με αυτόν τον τρόπο ελκύεται ακόμη περισσότερο το ενδιαφέρον των μαθητών. Όσον αφορά το κομμάτι της γραμματικής παρουσιάζονται ορισμένα καίρια γραμματικά φαινόμενα, τα οποία δεν εντοπίζονται στην ουκρανική γλώσσα. Κάποια από αυτά είναι το οριστικό άρθρο αλλά και το ρήμα είμαι, φαινόμενα ιδιαίτερα σημαντικά για την ελληνική γλώσσα αλλά άγνωστα στους Ουκρανούς μαθητές. Τέλος, οι στόχοι που θέτονται είναι απόλυτα ρεαλιστικοί κι εφικτοί, ενώ επιδιώκεται κυρίως η κατάκτηση γλωσσικών και κοινωνικών δεξιοτήτων, μέσα από ενδιαφέρουσες και εκπαιδευτικά κατάλληλες για τους μαθητές δραστηριότητες.

3.2 Δομή ενότητων

1^η θεματική ενότητα: Τα ρούχα μου

Στην αρχή της ενότητας υπάρχει ένα πολυτροπικό κείμενο, που αποτελείται από μια αφίσα και ένα παραμύθι, ενώ ακολουθούν ερωτήσεις κατανόησης πάνω στο κείμενο. Έπειτα, μέσα από εικόνες γίνεται μια παρουσίαση του απαραίτητου λεξιλογίου της ενότητας (κατανόηση γραπτού λόγου) και ακολουθούν ασκήσεις προφορικού λόγου με πολιτισμικά στοιχεία τόσο της Ουκρανίας

όσο και της Ελλάδας αλλά και με βιωματικές εμπειρίες των παιδιών (παραγωγή προφορικού λόγου). Στη συνέχεια, ξεκινάει η αποστολή της ενότητας και ακολουθούν κάποιες ασκήσεις. Οι ασκήσεις αυτές είναι πολλαπλής επιλογής, σταυρόλεξο και ακουστικό που στοχεύουν στην καλύτερη εμπέδωση του λεξιλογίου της ενότητας αλλά και στην ανάπτυξη και καλλιέργεια γλωσσικών δεξιοτήτων όπως είναι η κατανόηση γραπτού και προφορικού λόγου αλλά και η παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου. Στο τέλος της ενότητας βρίσκεται η γραμματική και μια συνοπτική παρουσίαση του γραμματικού φαινομένου (ενικός- πληθυντικός αριθμός) αλλά και ασκήσεις εμπέδωσης του φαινομένου αυτού.

2^η θεματική ενότητα: Οι μήνες και οι εποχές

Στην δεύτερη ενότητα υπάρχει ένα βίντεο ως πολυτροπικό κείμενο μέσα από το οποίο γίνεται μια παρουσίαση των 12 μηνών του έτους, ενώ ακολουθούν κάποιες ερωτήσεις κατανόησης του βίντεο (κατανόηση γραπτού λόγου) και παραγωγής σύντομου λόγου (παραγωγή γραπτού λόγου). Έπειτα, ακολουθεί μια παρουσίαση του λεξιλογίου με εικόνες και ασκήσεις για παραγωγή προφορικού λόγου σχετικές με προσωπικά βιώματα και συνήθειες των μαθητών (παραγωγή προφορικού λόγου). Στη συνέχεια ακολουθεί η αποστολή της δεύτερης ενότητας και κάποιες ασκήσεις. Οι ασκήσεις αυτές είναι σταυρόλεξα, αντιστοίχιση, συμπλήρωση λέξεων και κάποιες ερωτήσεις προφορικού λόγου. Οι περισσότερες περιλαμβάνουν πολιτισμικά στοιχεία της Ελλάδας και στοχεύουν στην παραγωγή προφορικού λόγου και στην κατανόηση προφορικού και γραπτού λόγου, ενώ στο Α1 επίπεδο λιγότερη βαρύτητα δίνεται στην παραγωγή γραπτού λόγου. Στο τέλος της ενότητας βρίσκεται η γραμματική με παρουσίαση αρχικά του γραμματικού φαινομένου και κάποιων ασκήσεων στη συνέχεια για καλύτερη κατανόησή του.

3^η θεματική ενότητα: Μια βόλτα στο Σούπερ Μάρκετ

Στην τρίτη ενότητα το κείμενο είναι κάποια φυλλάδια από σούπερ μάρκετ με διάφορα προϊόντα, ενώ ακολουθούν ασκήσεις κατανόησης του κειμένου (κατανόηση γραπτού λόγου). Έπειτα γίνεται η παρουσίαση του απαραίτητου λεξιλογίου της ενότητας με εικόνες των προϊόντων, ενώ οι ακόλουθες ασκήσεις εμπεριέχουν πολιτισμικά στοιχεία και προσωπικά βιώματα των μαθητών (παραγωγή προφορικού λόγου). Στη συνέχεια βρίσκεται η τρίτη αποστολή των μαθητών καθώς και μερικές ασκήσεις. Οι ασκήσεις που ακολουθούν είναι συμπλήρωση λέξεων από ακουστικό, αναπαράσταση διαλόγων πραγματικών περιστάσεων, παραγωγή κειμένου κτλ που στοχεύουν

αφενός στην εμπέδωση του λεξιλογίου της ενότητας και αφετέρου στην ανάπτυξη και καλλιέργεια των τεσσάρων γλωσσικών δεξιοτήτων. Στο τέλος της ενότητας βρίσκεται η γραμματική με συνοπτική παρουσίαση του γραμματικού φαινομένου στην αρχή και μία άσκηση για εμπέδωσή του.

4^η θεματική ενότητα: Τι θα φάμε σήμερα;

Στην τέταρτη ενότητα βρίσκεται στην αρχή ένας κατάλογος από ένα εστιατόριο με όλα τα φαγητά που μπορεί να βρει κανείς σε κάποιο εστιατόριο. Έπειτα από τη μελέτη του καταλόγου υπάρχουν κάποιες ερωτήσεις κατανόησής του (κατανόηση γραπτού λόγου), ενώ ακολουθούν ερωτήσεις προφορικού λόγου (παραγωγή προφορικού λόγου) στις οποίες οι μαθητές θα δώσουν δικές τους προσωπικές πληροφορίες και εμπειρίες. Στη συνέχεια βρίσκεται η τέταρτη αποστολή και οι ασκήσεις της ενότητας. Στις ασκήσεις περιλαμβάνονται ασκήσεις συμπλήρωσης κενών, αναπαράσταση διαλόγων πραγματικών περιστάσεων επικοινωνίας, αντιστοίχιση κτλ, κάθε μία από τις οποίες προάγει μία ή και περισσότερες γλωσσικές δεξιότητες. Επίσης, πέρα από αυτό στόχος των ασκήσεων είναι και η εμπέδωση του λεξιλογίου της ενότητας. Στο τέλος βρίσκεται η υποενότητα της γραμματικής με την παρουσίαση πρώτα του γραμματικού φαινομένου και έπειτα την ύπαρξη κάποιων ασκήσεων για εξάσκησή του.

5^η θεματική ενότητα: Τα ζώα

Στην πέμπτη ενότητα ως πολυτροπικό κείμενο εντάσσεται ένα γνωστό Ουκρανικό παραμύθι, πολιτισμικό στοιχείο της κουλτούρας των μαθητών. Οι ερωτήσεις κατανόησης που ακολουθούν είναι ιδιαίτερα απλές και συνοδεύονται από πολλές εικόνες ενώ συγχρόνως με αυτές γίνεται και η παρουσίαση του λεξιλογίου της ενότητας (κατανόηση γραπτού λόγου). Έπειτα ακολουθούν κάποιες ερωτήσεις για παραγωγή προφορικού λόγου σχετικές με προσωπικά βιώματα και εμπειρίες των μαθητών. Στη συνέχεια, ακολουθεί η πέμπτη και τελευταία αποστολή των μαθητών και οι ανάλογες ασκήσεις. Στις ασκήσεις συμπεριλαμβάνονται ασκήσεις συμπλήρωσης κενών, ακουστικό, εξάσκηση προφορικού λόγου, σωστό/λάθος κτλ. για την εμπέδωση του λεξιλογίου αλλά και την ανάπτυξη και καλλιέργεια των γλωσσικών δεξιοτήτων. Στο τέλος της ενότητας βρίσκεται η γραμματική, στην οποία αφού γίνει η παρουσίαση του γραμματικού φαινομένου ακολουθούν ασκήσεις για την εμπέδωσή του.

3.3 Στόχοι υλικού

Οι στόχοι του υλικού είναι απόλυτα ρεαλιστικοί και διακρίνονται σε γλωσσικούς και κοινωνικοπολιτισμικούς, καθώς επιδιώκεται πρωτίστως η ανάπτυξη γλωσσικών και κοινωνικών δεξιοτήτων των μαθητών. Οι στόχοι, λοιπόν, του υλικού είναι οι εξείς:

Γλωσσικοί:

- Κατανόηση της ελληνικής γλώσσας μέσα από ακουστικό υλικό (κατανόηση προφορικού λόγου).
- Παραγωγή λόγου μέσα από περιγραφή προσωπικών βιωμάτων και αναφορά προσωπικών εμπειριών σχετικών με την εκάστοτε επικοινωνιακή περίσταση (παραγωγή προφορικού λόγου).
- Παραγωγή λόγου μέσα από αυθεντικούς διαλόγους που χρησιμοποιούνται στις επιλεγμένες περιστάσεις επικοινωνίας (παραγωγή προφορικού λόγου).
- Ανάγνωση και κατανόηση πολυτροπικών κειμένων (κατανόηση γραπτού λόγου).
- Εμπλουτισμός λεξιλογίου σε κάθε επικοινωνιακή περίσταση (κατανόηση γραπτού λόγου).
- Παραγωγή μικρού μήκους γραπτού λόγου (λέξεις, προτάσεις) (παραγωγή γραπτού λόγου)
- Εκμάθηση ορισμένων καίριων γραμματικών φαινομένων της ελληνική γλώσσας (το ρήμα είμαι, άρθρα).

Κοινωνικοπολιτισμικοί:

- Ανάδειξη και επαφή των Ουκρανών μαθητών με την ελληνική κουλτούρα μέσα από τις περιστάσεις επικοινωνίας.
- Διατήρηση και σεβασμός προς την πολιτισμική τους ταυτότητα.
- Δημιουργία και ενίσχυση μιας πολυπολιτισμικής συνείδησης.
- Ανάδειξη των πολιτισμικών στοιχείων που είναι κοινά στον Ελληνικό και Ουκρανικό πολιτισμό.

Δεύτερο Μέρος

Κεφάλαιο τέταρτο

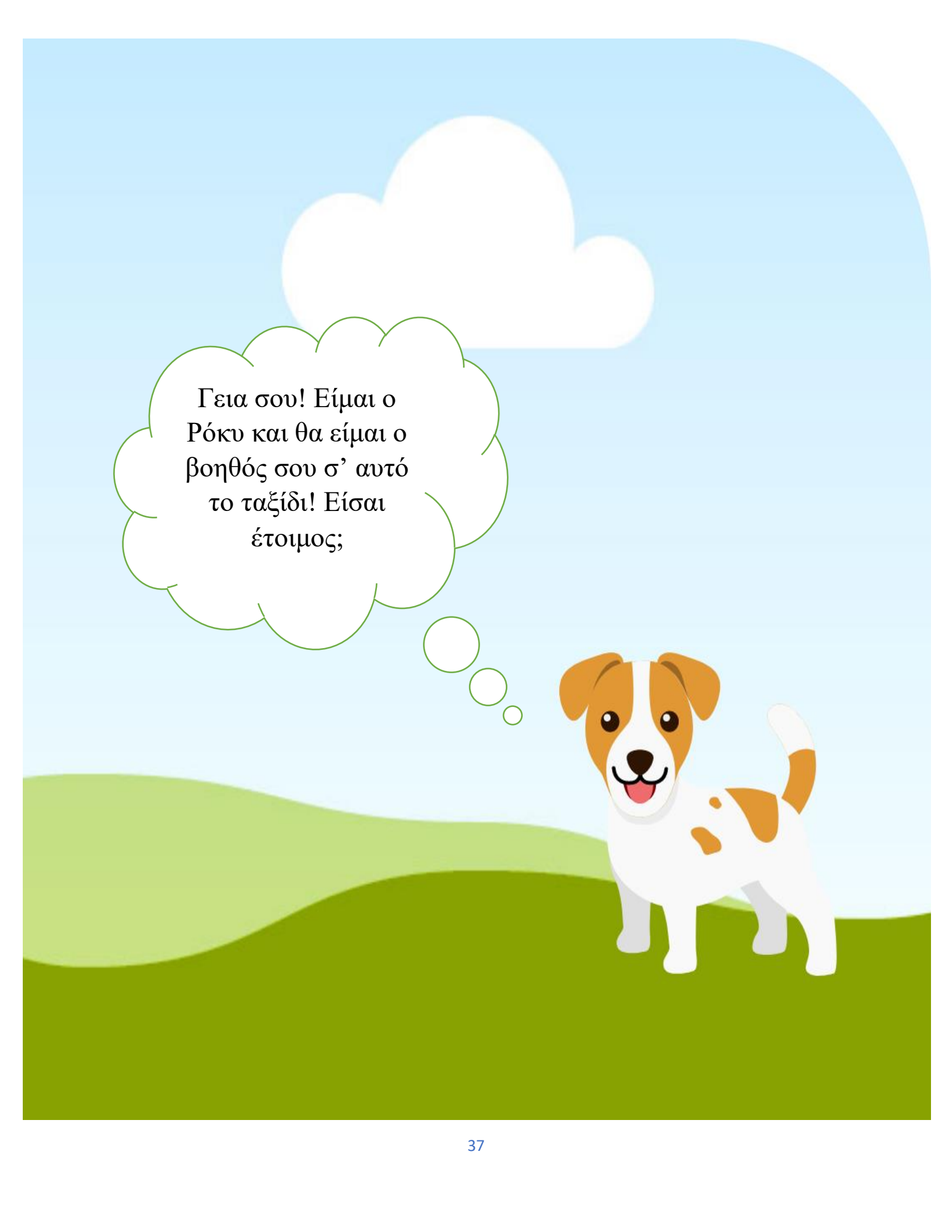
1^η Ενότητα- «Τα ρούχα μου»

Βιβλίο Μαθητή

A1

Γεια σου! Είμαι ο
Ρόκυ και θα είμαι ο
βοηθός σου σ' αυτό
το ταξίδι! Είσαι
έτοιμος;

Χριστουγεννιάτικη παράσταση 'Τα ρούχα του Αϊ Βασίλη',
χ.η.

Παιδιά βρήκα αυτήν
την αφίσα έξω από την
τάξη μας.
Τι αφίσα λέτε να
είναι;
Άκουσε και διάβασε τι
γίνεται στην ιστορία.

Η μπουγάδα του Αϊ- Βασίλη

Ο Αϊ-Βασίλης με χαρά, ξυπνά απ' τα χαράματα! Έξι μέρες έμειναν κι οι δουλειές μαζεύτηκαν! “Αχ, για να θυμηθώ τι έχω να κάνω εγώ: Να τυλίξω τα πακέτα με χρωματιστές κορδέλες...το έλκηθρο να επισκευάσω και ... τα δώρα να μοιράσω. Μα πριν απ' όλα πρέπει να ετοιμάσω την κόκκινη στολή!”

Την ντουλάπα του ανοίγει, τη στολή ψάχνει και βρίσκει. “Ωχ! Τι είναι αυτό το ξαφνικό; Στο μανίκι το αριστερό βλέπω έναν μεγάλο λεκέ και φαίνεται τόσο άσχημο! Σίγουρα από τις καμινάδες έγιναν αυτά, γρήγορα στο πλυντήριο να φύγει η βρωμιά!”

Μετά από ώρα αρκετή η μπουγάδα φαίνεται έτοιμη. Ο Αϊ-Βασίλης βιαστικά τρέχει να απλώσει στα σχοινιά. Μα τι συμβαίνει ξαφνικά; Τα ρούχα έγιναν μικρά! Κάλτσες, παντελόνι, πουκάμισο, σακάκι και σκουφί άλλαξαν μέγεθος και μορφή!

“Τι θα φορέσω;” σκέφτεται και ανησυχεί. Μα κάτι σκέφτηκε και παίρνει μολύβι και χαρτί! Θα στείλει γράμματα στις 5 ηπείρους στα παιδιά. Από την Αφρική ένα πουκάμισο θα ζητά κι απ' την Ασία δύο κάλτσες μάλλινες, από την Αμερική ένα σακάκι με γούνα ζεστή και από την Αυστραλία ένα παντελόνι μακρύ, ενώ η Ευρώπη θα δώσει ένα κόκκινο σκουφί. Γρήγορα έτρεξε στον ουρανό και τα σκόρπισε από εκεί και από ‘δώ. Μα ο Αϊ-Βασίλης έχει άγχος φοβερό:

“Θα πιστέψουν τα παιδιά τα λόγια που έγραψα;” Τρέχει στην πόρτα και κοιτά μα κανένα δέμα δεν έρχεται πια! Φτάνει η Παραμονή της Πρωτοχρονιάς κι εκείνος δεν έχει ρούχα να φορά. “Αχ κανείς δεν με αγαπά μα εγώ σε όλους κάνω δώρα κάθε χρονιά! ”. Μα ξαφνικά, ντριν ντριν το κουδούνι χτυπά, τρέχει στην πόρτα και κοιτά! 5 πακέτα στη σειρά πολύχρωμα, φανταχτερά!

“Ζήτω! Ήρθαν τα δώρα μου! Τα παιδιά με θυμήθηκαν! ” φωνάζει καθώς τα ξετυλίγει με λαχτάρα. “Να το κόκκινο σακάκι! Το παντελόνι! Το φαρδύ πουκάμισο! Οι ζεστές καλτσούλες κι αυτός ο θαυμάσιος σκούφος με το χρυσό κουδουνάκι στην άκρη του”.

“Είναι καταπληκτικό! ” Τελικά τον αγαπούν τα παιδιά, του έστειλαν ό,τι τους ζήτησε με χαρά! Είναι όλα τα ρούχα καταπληκτικά, στο σωστό μέγεθος και αμέσως τα φορά! Τώρα ξέρει γιατί όλοι τον περιμένουν με χαρά, κατάλαβε πόσο ωραία νιώθεις όταν παίρνεις δώρα γιορτινά!

(Κυρίτση- Τζιώτη Ι., 2015)

Κύκλωσε τη σωστή απάντηση:

1) Ο Αϊ- Βασίλης πρέπει να ετοιμάσει την...

α) τα παπούτσια του

β) την κόκκινη στολή

γ) το σκούφο

2) Στο αριστερό μανίκι βλέπει ...

α) έναν μεγάλο λεκέ

β) μια τρύπα

γ) ένα σκίσιμο

3) Τα ρούχα έγιναν ...

α) μεγάλα

β) καθαρά

γ) μικρά

4) Από την Ευρώπη ζητά ...

α) ένα κόκκινο σκουφί

β) μακρύ παντελόνι

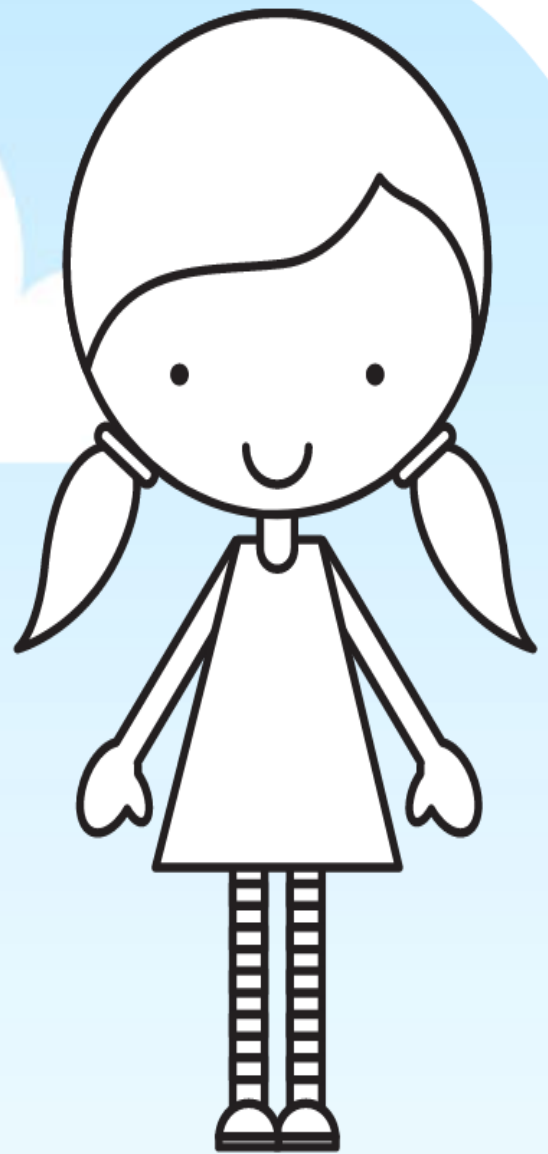
γ) κάλτσες μάλλινες

5) Από την Ευρώπη ζητά ...

α) ένα κόκκινο σκουφί

β) μακρύ παντελόνι

γ) κάλτσες

Έρθε η ώρα να
γίνεις ένας αληθινός
ερευνητής!!

Αρχικά, επίλεξε τον
ερευνητή σου και
κόψ' τον...

Διάλεξε και κόψε τα ρούχα που θα φορέσεις στον ερευνητή σου...

μπουφάν

φούστα

γάντια

παντόφλες

πουλόβερ

μπλούζα

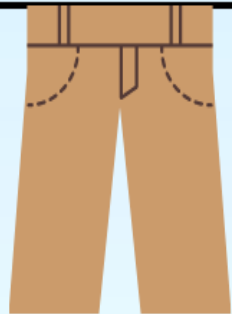
ζακέτα

μπότες

φόρεμα

παντελόνι

καπέλο

σκούφος

γυαλιά

παπούτσια

κάλτσες

Κόλλησε τον εδώ, ντύσε τον με τα ρούχα που διάλεξες και δώσ' του ένα όνομα.

Τώρα είσαι έτοιμος να ξεκινήσουμε το ταξίδι....

Τι ρούχα φόρεσες
στον ερευνητή
σου;
Περίγραψέ τον...

Μπορείς να
αναγνωρίσεις τα
ρούχα τους; Τι
ρούχα φοράνε;

Αυτή είναι η παραδοσιακή
φορεσιά των Ελλήνων.
Ποια ρούχα φοράνε;
Βρίσκεις ίδια ρούχα στις
δύο φορεσιές;

Τώρα ήρθε η ώρα να παίξουμε!

Βάλε στο μυαλό σου έναν
συμμαθητή σου και περίγραψε
τι ρούχα φοράει.

Οι υπόλοιποι συμμαθητές σου
θα πρέπει να μαντέψουν ποιος
είναι!

Αποστολή Νο1:

Έξω έχει πολύ κρύο
και κάτι έχεις ξεχάσει
φορέσεις.

Μάντεψε τι ξέχασες
να φορέσεις;

Άσκηση 1: Κύκλωσε τη σωστή απάντηση και βρες την κρυμμένη λέξη:

1	καπέλο
2	σκούφος
3	μπουφάν

4	πουλόβερ
5	φούστα
6	παπούτσια

7	φόρεμα
8	φούστα
9	ζακέτα

10	κασκόλ
11	κάλτσες
12	παπούτσια

13	παντελόνι
14	κασκόλ
15	μπλούζα

16	φόρεμα
17	παντελόνι
18	καπέλο

19	γάντια
20	γυαλιά
21	μπότες

1	ξ	13	ρ
2	ι	14	ξ
3	β	15	σ
4	ε	16	θ
5	π	17	ε
6	κ	18	ζ
7	μ	19	γ
8	χ	20	ς
9	ο	21	τ
10	δ	?	
11	η		
12	α		

Κρυμμένη λέξη:

□ □ □ □ □ □ □

Άσκηση 2: Κάθε ανθρωπάκι έχει ένα γράμμα. Άκουσε προσεκτικά την περιγραφή, κύκλωσε το σωστό και βρες τη 2^η κρυμμένη λέξη:

π

τ

σ

α

ι

ο

Κρυμμένη λέξη:

Γραμματική

Το ένα

φούστ**α**

παντελόν**ι**

μπλούζ**α**

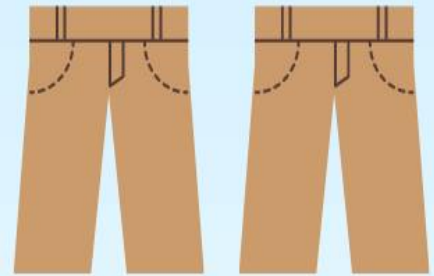

γάντ**ι**

Τα πολλά

φούστ**ες**

παντελόν**ια**

μπλούζ**ες**

γάντ**ια**

Αντιστοίχισε **το ένα** με **τα πολλά**:

η παντόφλα

η ζακέτα

το παντελόνι

το γάντι

το παπούτσι

η κάλτσα

οι κάλτσες

τα παντελόνια

οι ζακέτες

τα παπούτσια

οι παντόφλες

τα γάντια

Προσπάθησε να γράψεις **το ένα** και **τα πολλά**:

το σπίτι

η κουζίνα

το τραπέζι

το ποδήλατο

η φούστα

η σκιά

Η κυρά Καλή και οι 12 μήνες

(Χατζημανώλη, 2020)

Σε λίγους μήνες
είναι τα γενέθλιά
μου!!

Ας ακούσουμε το
παραμύθι να δούμε
ποιοι είναι οι μήνες.

Βάλε τους μήνες με τη σειρά που ακούγονται στο παραμύθι:

Ιούλιος, Νοέμβριος, Ιανουάριος, Φεβρουάριος, Ιούνιος, Δεκέμβριος,
Απρίλιος, Μάϊος, Οκτώβριος, Μάρτιος, Αύγουστος, Σεπτέμβριος

Απάντησε στις ερωτήσεις:

π.χ. Πήγε η Κυρά- Καλή να μαζέψει ξύλα;

Ναι, πήγε./ Όχι, δεν πήγε

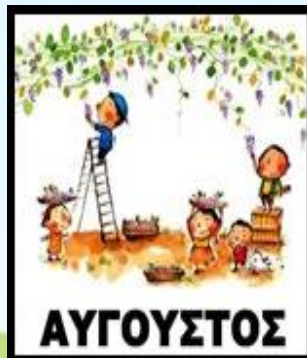
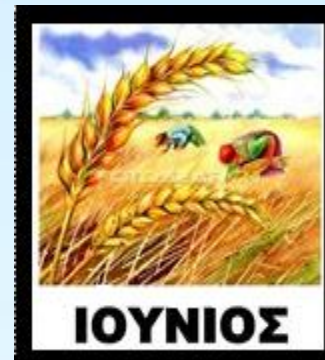
Ήταν καλοκαίρι όταν πήγε η Κυρά- Καλή στο δάσος;

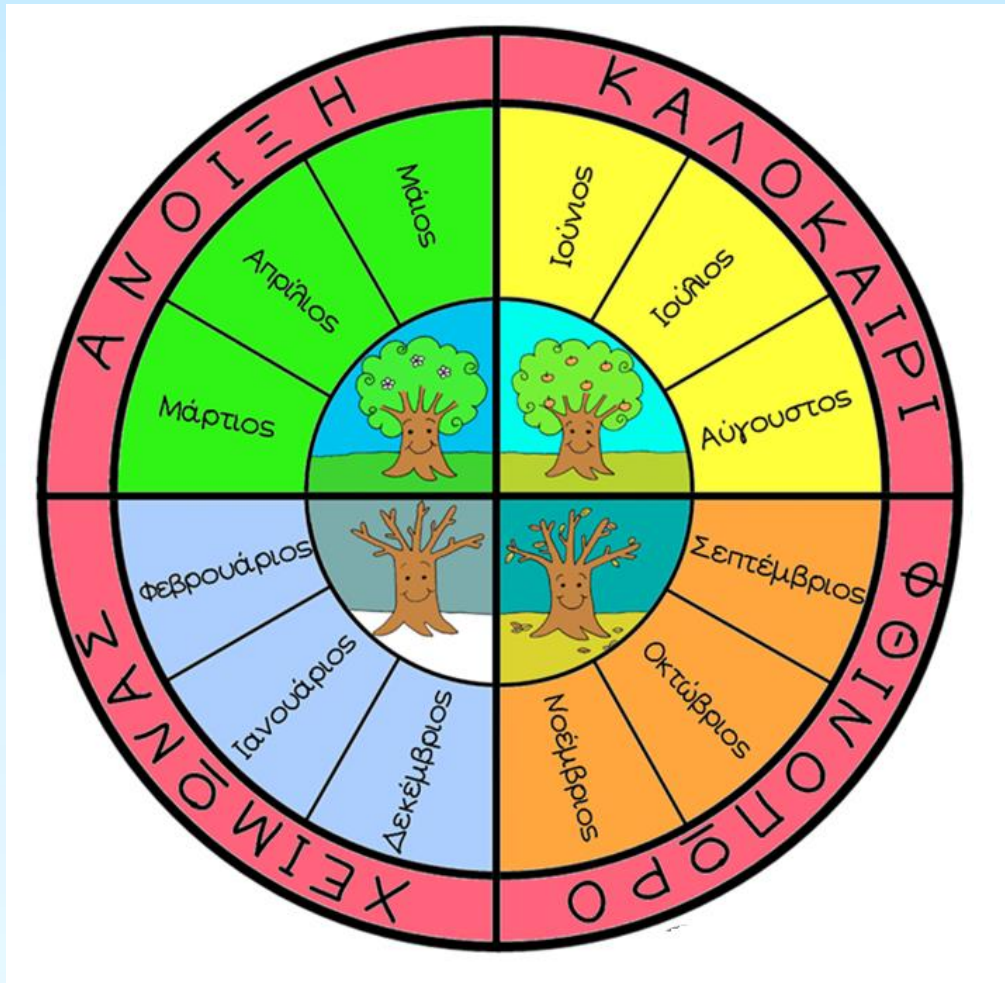
Υπήρχε ένας γέρος και δώδεκα παλικάρια στην καλύβα;

Έδωσαν χρυσά φλουριά στην Κυρά- Καλή;

Έδωσαν χρυσά φλουριά και στην Κυρά- Κακή;

Διάβασε δυνατά, βρες τον μήνα που έχεις γενέθλια και κύκλωσέ τον:

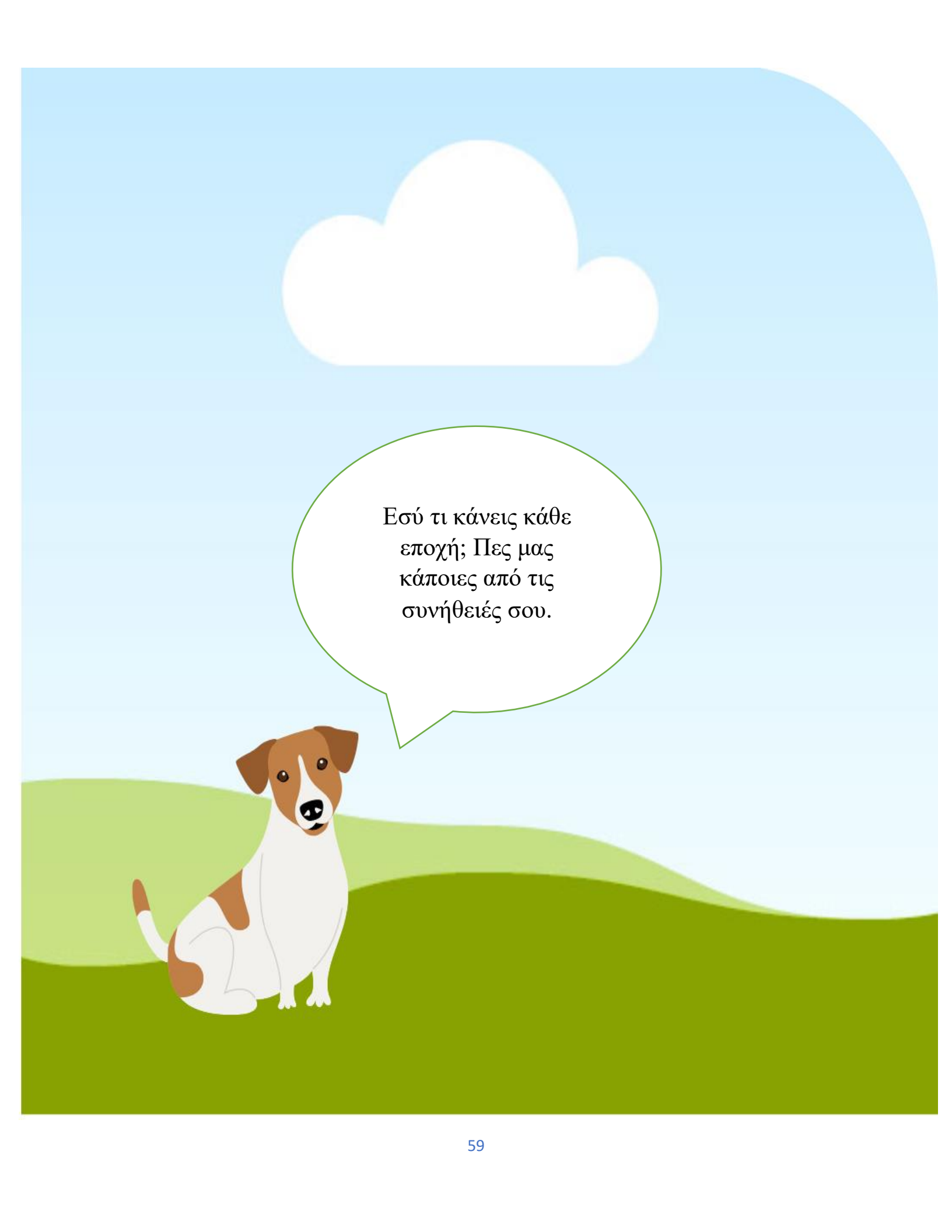

Όπως βλέπεις κάθε μήνας ανήκει σε μια εποχή.

Πόσες και ποιες είναι οι εποχές;

Σε ποια εποχή βρίσκεται ο μήνας των γενεθλίων σου;

Εσύ τι κάνεις κάθε
εποχή; Πες μας
κάποιες από τις
συνήθειές σου.

Αποστολή Νο2:

Προσπάθησε να βρεις πότε έχει γενέθλια ο Ρόκυ. Λύσε τις ασκήσεις και βρες τον μήνα και την εποχή.

Άσκηση 1:
Σε ποια εποχή
ανήκει ο κάθε
μήνας; Λύσε την
άσκηση και βρες
τον κρυμμένο μήνα:

Κρυμμένη λέξη:

□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Άσκηση 2: Βρες τις 4 εποχές και κύκλωσέ τις:

Α	Ν	Ο	Ι	Ε	Η	Φ	Ρ	Ψ
Φ	Σ	Α	Γ	Κ	Π	Ο	Σ	Α
Σ	Η	Χ	Φ	Α	Γ	Α	Π	Φ
Η	Ο	Ε	Κ	Λ	Σ	Φ	Ψ	Η
Φ	Θ	Ι	Ν	Ο	Π	Ω	Ρ	Ο
Π	Γ	Μ	Π	Κ	Α	Σ	Χ	Ψ
Α	Ρ	Ω	Σ	Α	Φ	Π	Η	Ε
Σ	Μ	Ν	Ε	Ι	Γ	Σ	Φ	Α
Ε	Ψ	Α	Χ	Ρ	Σ	Ψ	Μ	Χ
Η	Δ	Σ	Ο	Ι	Κ	Δ	Ρ	Π

ΑΝΟΙΞΗ

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ

ΧΕΙΜΩΝΑΣ

Άσκηση 3: Κάθε μήνα έχουμε διάφορες παραδόσεις. Αντιστοίχισε τον κάθε μήνα με την κατάλληλη εικόνα:

Ιανουάριος

Φεβρουάριος

Μάρτιος

Απρίλιος

Μάιος

Ιούνιος

Ιούλιος

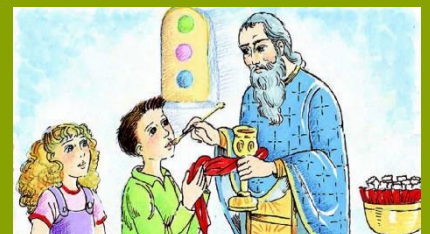
Αύγουστος

Σεπτέμβριος

Οκτώβριος

Νοέμβριος

Δεκέμβριος

Νομίζω ότι
δυσκολεύτηκες στην
προηγούμενη άσκηση
αλλά γι' αυτό είμαι
εγώ εδώ!

(EggΠαίδευση, 2020)

Στην Ελλάδα
γιορτάζουμε τα
Χριστούγεννα τον
Δεκέμβριο και όχι
τον Ιανουάριο.

Άσκηση 4: Άκουσε το [τραγούδι](#) και συμπλήρωσε τις λέξεις για να βρεις την κρυμμένη εποχή.

Α, α, α αρχίζει η παγωνιά

Πάει ο ήλιος έχει φύγει

Και το κρύο μας τυλίγει

Α, α, α αρχίζει η παγωνιά

Ε, ε, ε χ _ ι _ ώ _ _ παγερέ

Ξύλα ανάβουν μες τα τζάκια

Και ζεσταίνουν τα σπιτάκια

Ε, ε, ε χ _ ι _ ώ _ _ παγερέ

Ι, ι, ι βοριάδες τσουχτεροί

Πόρτες παράθυρα κλείστε

Τους ανέμους έξω αφήστε

Ι, ι, ι βοριάδες τσουχτεροί

(Βουργά, 2021)

Κρυμμένη λέξη:

□	□	□	□	□	□	□	□
---	---	---	---	---	---	---	---

Άσκηση 6: Συμπλήρωσε τις κρυμμένες λέξεις που βρήκες και βρες ποιον μήνα και ποια εποχή έχει γενέθλια ο Ρόκυ:

Κρυμμένος μήνας:

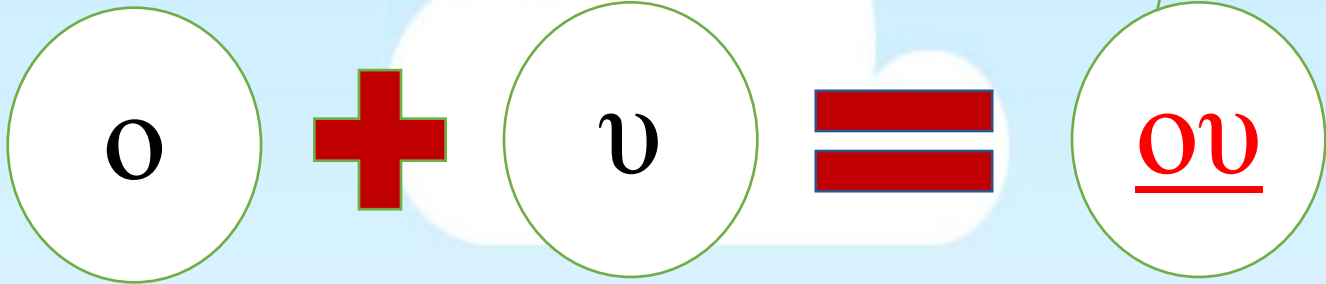
Κρυμμένη εποχή:

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ!!
Ολοκλήρωσες και τη
δεύτερη αποστολή!!

Γραμματική

Πάτησε εδώ
για ν'
ακούσεις τη
φωνούλα

κου

λου

σου

θου

δου

μου

του

που

ζου

νου

χου

φου

χου

βου

γου

ρου

ξου

ψου

Βρίσκω τη συλλαβή που λείπει από κάθε λέξη:

κου, λου, βου, στου, ου, γου

Χρι__γεννα

__ρανός

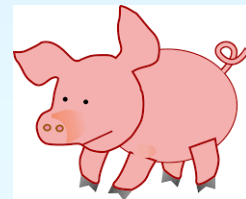
λου__δι

__νο

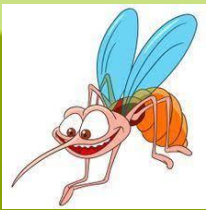
__τάλι

__ρούνι

Βάζω τις συλλαβές στη σειρά και βρίσκω τη λέξη:

νου πι κου

τα λου πε δα

ρτα του

Την άλλη βδομάδα θα
κάνουμε ένα πάρτυ στο
σπίτι. Γι' αυτό θα πρέπει να
ψωνίσουμε κάποια
προϊόντα από το σούπερ
μάρκετ.

ΙΣΧΥΕΙ από ΠΕΜΠΤΗ 17/09 έως ΤΕΤΑΡΤΗ 30/09

ΠΙΤΣΙΑΣ

φθηνά και τοπικά!

№. 19/2020

SUPER

Δίνουμε αξία
στο € σας!

Η εταιρία ΠΙΤΣΙΑΣ Α.Ε. είναι η πρώτη τοπική επιχείρηση στην Ελλάδα που διαθέτει πιστοποίηση COVID SHIELD

6
του
15νθημέρου

<p>super τιμή</p> <p>CRETA FARMS ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ Πάρμεζα 50% λιγότερα λιπαρά</p> <p>5,95€</p> <p>Ισχύει από: 17/09 έως 30/09</p>	<p>super τιμή</p> <p>GREEK BREAKFAST Εύγεμο 10% 150γρ</p> <p>0,50€</p> <p>Ισχύει από: 17/09 έως 30/09</p>
<p>super τιμή</p> <p>ΜΠΡΙΖΟΛΑ ΧΟΙΡΙΝΗ ΛΑΙΜΟΥ ΠΡΟΒΑΛΕΥΣΗ ΒΕΛΤΟΥ</p> <p>3,00€</p>	<p>super τιμή</p> <p>MILKA Σοκολάτες 100γρ</p> <p>0,50€</p> <p>Ισχύει από: 17/09 έως 30/09</p>
<p>super τιμή</p> <p>ΑΡΤΟΣ ΚΑΙ ΑΡΤΟΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ 350γρ</p> <p>0,50€</p>	<p>super τιμή</p> <p>GASPOWER Φαλάκι Βουτανίου 190γρ</p> <p>0,50€</p> <p>Ισχύει μόνο: 23 και 30/09</p>

ΜΟΝΟ ΓΙΑ
ΤΡΙΤΗ 22/09 και 29/09

NEO **ΦΡΕΣΚΑ ΦΡΟΥΤΑ & ΛΑΧΑΝΙΚΑ**

<p>Μόνο! 0,99€ ΤΟ ΚΙΛΟ</p> <p>ΜΠΑΝΑΝΕΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ Α ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ</p>	<p>Μόνο! 0,99€ ΤΟ ΚΙΛΟ</p> <p>ΜΗΛΑ ΣΤΑΡΙΝ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Α ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΑΡΚΙΝ</p>	<p>Μόνο! 0,99€ ΤΟ ΚΙΛΟ</p> <p>ΜΗΛΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Α ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΓΚΟΑΤΕΝ</p>
<p>Μόνο! 0,99€ ΤΟ ΚΙΛΟ</p> <p>ΜΗΛΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Α ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΖΟΝΑ</p>	<p>Μόνο! 0,99€ ΤΟ ΚΙΛΟ</p> <p>ΜΗΛΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Α ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΣΜΙΘ</p>	<p>Μόνο! 0,75€ ΤΟ ΚΙΛΟ</p> <p>ΠΟΡΤΟΚΑΛΙΑ ΦΑΗΤΟΥ ΝΑΒΑΛΙΝΕΣ ΕΛΛΗΝΙΚΑ</p>
<p>Μόνο! 0,55€ ΤΟ ΚΙΛΟ</p> <p>ΠΟΡΤΟΚΑΛΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΙΑ ΧΥΜΟ</p>	<p>Μόνο! 0,95€ ΤΟ ΚΙΛΟ</p> <p>ΛΕΜΟΝΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ</p>	<p>Μόνο! 1,85€ Η ΣΟΥΠΕΛΙΑ</p> <p>ΓΙΠΠΕΡΙΕΣ ΧΡΟΜΑΤΙΣΤΕΣ 3 ΤΕΜΑΧΙΑ (1 ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑ)</p>
<p>Μόνο! 0,55€ ΤΟ ΚΙΛΟ</p> <p>ΛΑΧΑΝΑ ΑΣΤΡΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ</p>	<p>Μόνο! 0,55€ ΤΟ ΚΙΛΟ</p> <p>ΚΑΡΟΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΧΥΜΑ</p>	<p>Μόνο! 0,45€ ΤΟ ΚΙΛΟ</p> <p>ΠΑΤΑΤΕΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ</p>

Ξεφύλλισε τα φυλλάδια και διάβασε τα προϊόντα. Έπειτα βρες πως λέγονται και γράψ' τα.

από ΠΕΜΠΤΗ 17/09 έως ΤΕΤΑΡΤΗ 30/09

<p>ΔΑΔΩΝΗ Πασούρι στρογγυλό 8%, 2% λιπαρά 1κιλό</p> <p>ΤΙΜΗ ΤΕΜΑΧΙΟΥ 2,40€</p>	<p>ΦΑΓΕ TOTAL Γιαούρτι 5%, 2% λιπαρά 1κιλό</p> <p>ΤΙΜΗ ΤΕΜΑΧΙΟΥ 2,95€</p>	<p>ΜΕΒΓΑΛ ONLY 2% και 0% χωρίς λακτόζη 200γρ</p> <p>ΤΙΜΗ ΤΕΜΑΧΙΟΥ 1,65€</p>	<p>ΦΑΓΕ ΑΓΓΕΛΑΔΙΤΣΑ Γιαούρτι αγελάδας 0%, 2% και 4% λιπαρά 3x200γρ</p> <p>ΤΙΜΗ ΤΕΜΑΧΙΟΥ 1,85€</p>	
<p>LA VACHE QUI RIT Τρίγωνο Κλασικό, Light 8ταμ, 140gr</p> <p>ΤΙΜΗ ΤΕΜΑΧΙΟΥ 2,00€</p>	<p>ADORO Κρέμα γαλακτός Light 200ml</p> <p>ΤΙΜΗ ΤΕΜΑΧΙΟΥ 2,10€</p>	<p>ΛΥΚΑΣ Γάλα φρέσκο Πλήρες, Ελαφρύ, 1 λίτρο</p> <p>ΤΙΜΗ ΤΕΜΑΧΙΟΥ 0,99€</p>	<p>GREEK BREAKFAST Επιδόρπιο με Φρούτα, ροδάκινο 500γρ</p> <p>ΤΙΜΗ ΤΕΜΑΧΙΟΥ 1,00€</p>	<p>GREEK BREAKFAST Εδέσημα 10% 150γρ</p> <p>ΤΙΜΗ ΤΕΜΑΧΙΟΥ 0,50€</p>
<p>ΜΕΒΓΑΛ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟ Ημισκληρό τυρί 420γρ</p> <p>ΤΙΜΗ ΤΕΜΑΧΙΟΥ 3,45€</p>	<p>FAMILY Τυρί τριμμένο 100γρ</p> <p>ΤΙΜΗ ΤΕΜΑΧΙΟΥ 1,00€</p>	<p>ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΦΑΡΜΕΣ ΣΕΤ 10x1 με Γαλλοπούλα, Ζαμπόν μικ νικ και πάριζα 320γρ</p> <p>ΤΙΜΗ ΤΕΜΑΧΙΟΥ 1,65€</p>	<p>CRETA FARMS ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ Παριζόλη 310γρ</p> <p>ΤΙΜΗ ΤΕΜΑΧΙΟΥ 2,00€</p>	
<p>ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΚΑΤΑΨΥΞΗΣ</p>		<p>ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΚΑΤΑΨΥΞΗΣ</p>		
<p>CHRISSI PITA Μίνι στριφτά με τυρί 750γρ</p> <p>ΤΙΜΗ ΤΕΜΑΧΙΟΥ 2,00€</p>	<p>ALFA Τυρόπιτα, Κρασερόπιτα τσάκωπιτα Πιθίου 850γρ</p> <p>ΤΙΜΗ ΤΕΜΑΧΙΟΥ 4,17€</p>	<p>ΕΚΛΕΚΤΗ ΣΟΔΕΙΑ • Σπανακόρυζο • Φασόλι πιλάφι • Μπάμια 1 κιλό</p> <p>ΤΙΜΗ ΤΕΜΑΧΙΟΥ 2,90€</p>	<p>ΕΚΛΕΚΤΗ ΣΟΔΕΙΑ • Σπανακόρυζο • Φασόλι πιλάφι • Μπάμια 1 κιλό</p> <p>ΤΙΜΗ ΤΕΜΑΧΙΟΥ 1,45€</p>	<p>ΕΚΛΕΚΤΗ ΣΟΔΕΙΑ • Σπανακόρυζο • Φασόλι πιλάφι • Μπάμια 1 κιλό</p> <p>ΤΙΜΗ ΤΕΜΑΧΙΟΥ 3,10€</p>

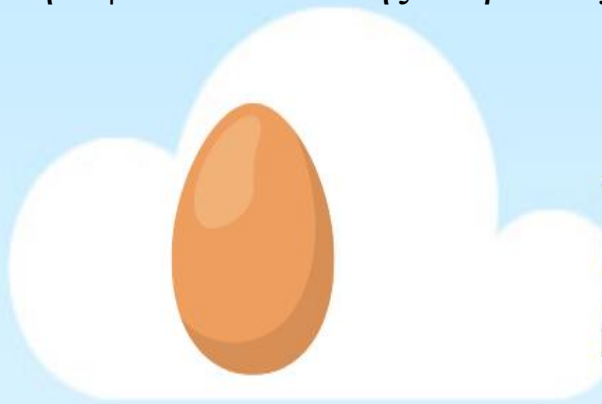
(Πιτσιάς, 2020)

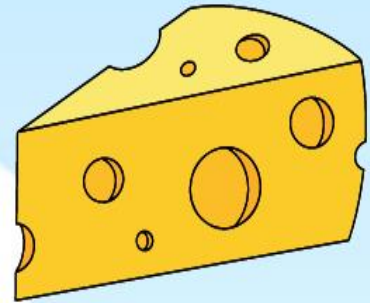
Η μαμά ξέχασε τη λίστα με το σούπερ μάρκετ στο σπίτι. Τώρα πρέπει να την πάρεις τηλέφωνο και να της διαβάσεις τα προϊόντα:

ΓΑΛΑ

ΑΥΓΟ

ΤΥΡΙ

ΨΩΜΙ

ΝΤΟΜΑΤΑ

ΚΑΡΟΤΟ

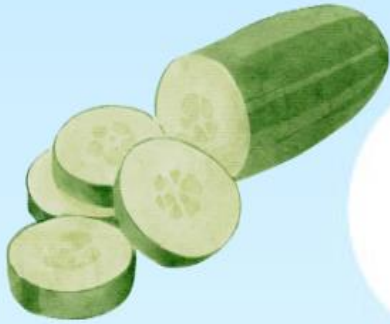
ΣΑΛΑΜΙ

ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ

ΜΑΡΟΥΛΙ

ΑΓΓΟΥΡΙ

ΠΙΠΕΡΙΑ

ΑΡΑΚΑΣ

ΠΑΤΑΤΑ

ΜΠΡΟΚΟΛΟ

ΠΑΝΤΖΑΡΙ

ΜΠΙΣΚΟΤΟ

ΛΟΥΚΑΝΙΚΟ

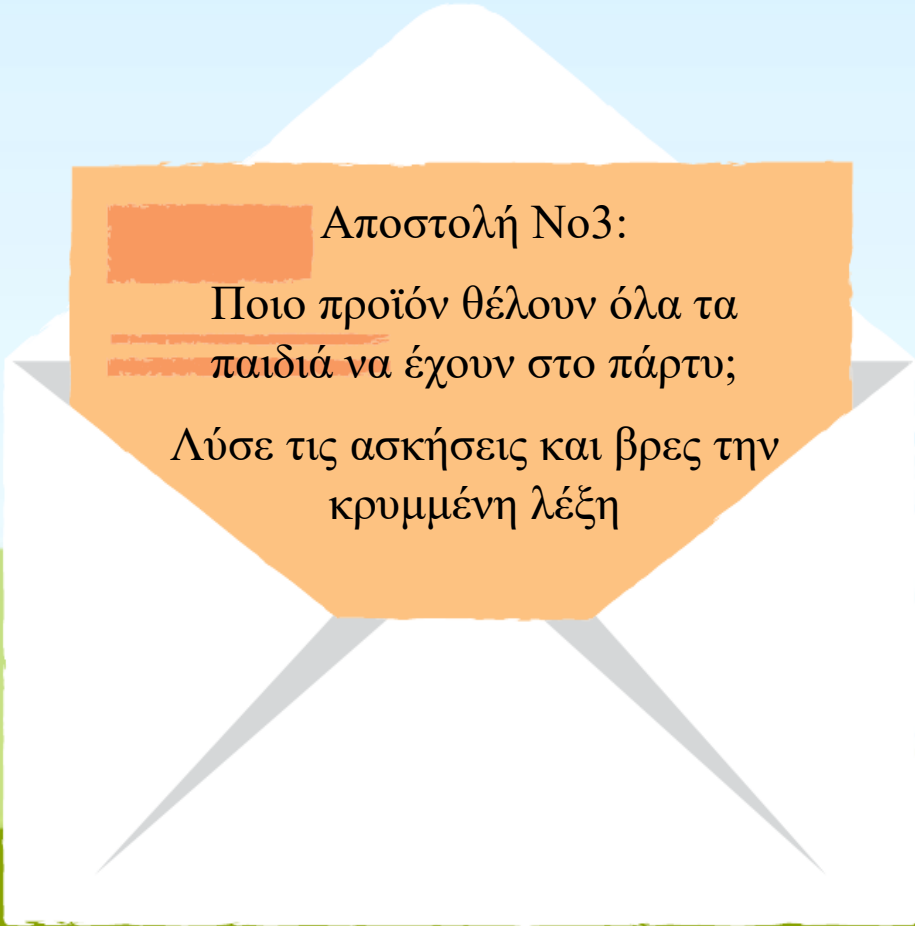

ΜΕΛΙ

Πως λέγονται
αυτά τα προϊόντα
στη χώρα σου;

Ποια άλλα
προϊόντα
γνωρίζεις;

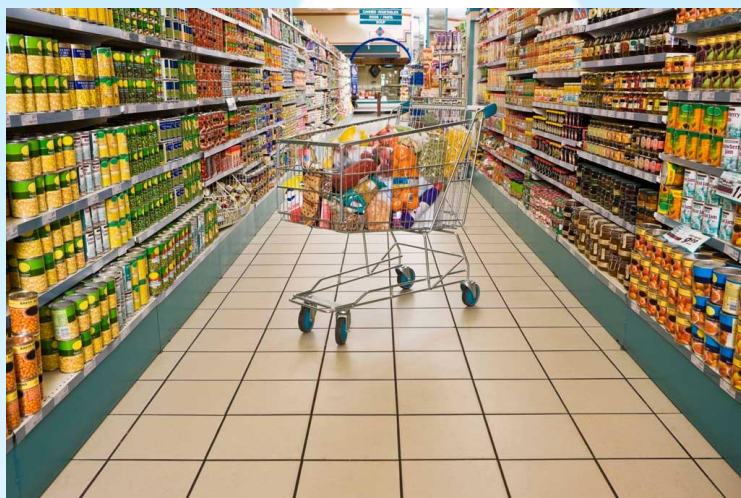

Αποστολή Νο3:

Ποιο προϊόν θέλουν όλα τα
παιδιά να έχουν στο πάρτυ;

Λύσε τις ασκήσεις και βρες την
κρυμμένη λέξη

Άσκηση 1: Άκουσε τον διάλογο και συμπλήρωσε τις λέξεις που λείπουν. Στο τέλος προσπάθησε να βρεις την κρυμμένη λέξη:

Πελάτης: Συγγνώμη, **έ**χω μια ερώτηση. Πού είναι το _____;

Υπάλληλος: Είναι στον διάδρομο πέντε, κοντά στο _____ και στο _____. Τα σοκο**λ**ατούχα βέβαια είναι στα ψ**υ**γεία, στον διάδρομο δύο, μαζί με το _____ και το _____.

Πελάτης: Μάλιστα. **Θ**έλω και μερικά _____

Υπάλληλος: Αυτά είναι δίπλα στο ταμείο.

Κρυμμένη λέξη:

□	□	□	□	□	□
---	---	---	---	---	---

Άσκηση 2:

Μαζί με έναν συμμαθητή σου
κάνε αναπαράσταση τον
προηγούμενο διάλογο.
Μπορείς να χρησιμοποιήσεις
όποια προϊόντα θέλεις.

Άσκηση 3: Διάλεξε έναν συμμαθητή σου, ρώτησέ τον αν του αρέσουν τα παρακάτω προϊόντα και σημείωσε με ένα ✓ :

Σου αρέσει...	Ναι, μου αρέσει	Όχι, δεν μου αρέσει
 το γάλα		
 η ντομάτα		
 ο χυμός		
 το αυγό		
 ο αρακάς		

το ψωμί

η μπανάνα

η πατάτα

ο κιμάς

η σοκολάτα

Σύνολο

Άσκηση 4: Διάβασε και γράψε τις λέξεις από την προηγούμενη άσκηση στο σωστό κουτί ανάλογα το άρθρο της. Αυτή που περισσεύει κρύβει την κρυμμένη λέξη:

ΑΡΣΕΝΙΚΑ

ΘΗΛΥΚΑ

ΟΥΔΕΤΕΡΑ

Κρυμμένη λέξη:

□	□	□	□	□	□	□	□
---	---	---	---	---	---	---	---

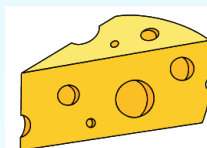
Άσκηση 5: Κύκλωσε τα προϊόντα που αναγράφονται στην απόδειξη:

ΑΠΟΔΕΙΞΗ

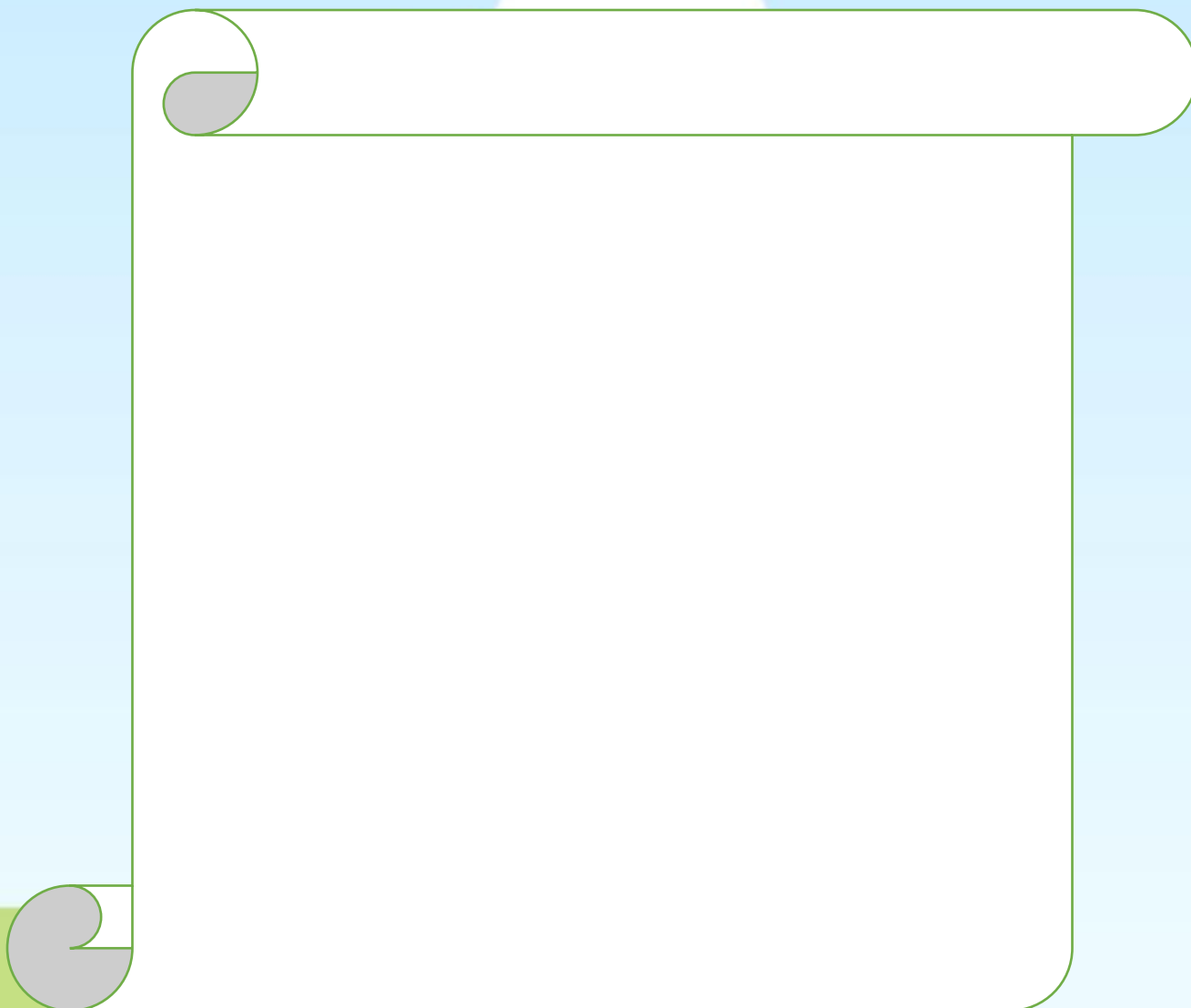
ΣΟΥΠΕΡ ΜΑΡΚΕΤ	
ΑΦΗΘΒ ΔΟΥ. ΛΕΥΚΑΔΑΣ	
ΛΕΥΚΑΔΑΣ	
ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΤΗΜΕ	
221 ⁰⁰¹	
Γάλα	1,20
Αυγό	1,30
Ψωμί	0,90
Τυρί	3,50
Σαλάμι	3,20
Ντομάτα	2,20
Μέλι	4,00
Κιμά	8,00
Χυμός	3,10
Ρύζι	1,40
Αρακάς	1,80
ΜΕΡ. ΣΥΝΟΛΟ	30,60
ΣΥΝΟΛΟ ΕΥΡΩ	30,60
ΜΕΤΡΗΤΑ ΕΥΡΩ	30,60
ΤΕΝ	11
ΑΝΘΩΩΩ	0014
10-05-2013	14:01
	ΑΧ 01004439
*** ΝΟΜΙΜΗ ΑΠΟΔΕΙΞΗ ***	

ΛΙΣΤΑ ΣΟΥΠΕΡ

ΜΑΡΚΕΤ

Άσκηση 6: Σκέψου και γράψε τι προϊόντα ψωνίζεις εσύ από το σούπερ μάρκετ:

Κρυμμένη λέξη:

Μπράβο!! Ολοκλήρωσες
την τρίτη αποστολή και
βρήκες τι θέλουν όλα τα
παιδιά να υπάρχει στο
πάρτυ! Μπορείς να
συνεχίσεις τώρα στην
τέταρτη αποστολή!!
Καλή συνέχεια!

Γραμματική

Οι λέξεις που φανερώνουν ένα **πρόσωπο**, **ζώο** ή **πράγμα** λέγονται ουσιαστικά. Τα ουσιαστικά χωρίζονται σε **αρσενικό**, **θηλυκό** και **ουδέτερο**.

Πρόσωπο

αρσενικό: ο Κώστας

θηλυκό: η Μαρία

ουδέτερο: το παιδί

Ζώο

αρσενικό: ο σκύλος

θηλυκό: η γάτα

ουδέτερο: το γουρούνι

Πράγμα

αρσενικό: ο καναπές

θηλυκό: η κουζίνα

ουδέτερο: το χαλί

Βάλε τις λέξεις στο κατάλληλο κουτί:

το σπίτι, η καρέκλα, το δέντρο, ο Δημήτρης, το μωρό, η κουρτίνα, το κουνούπι, η μύγα, η Σοφία, ο Κώστας, ο σκύλος, η κατσαρίδα, ο τοίχος, το παιδί, το ελάφι, η Μαρία, ο ελέφαντας, ο δρόμος.

αρσενικό

θηλυκό

ουδέτερο

πρόσωπο

ζώο

πράγμα

4^η Ενότητα- «Τι θα φάμε σήμερα;»

Κατάλογος

Ορεκτικό	ΕΥΡΩ	Της ώρας	ΕΥΡΩ
Τζατζίκι 	2,20	Σουβλάκι	7,20
Ταραμοσαλάτα	2,50	Μαριζόλα μισοαρίστα	7,50
Μαλιτζανοσαλάτα	3,00	Μαριζόλα κορινθί	6,00
Τιρολιτσάκι	3,00	Μαγειρίκι	5,50
Καρτεδάκι	4,20	Παϊδάκια (το κιλό)	18,00
Καλαουθάκια τηγανιτά	3,00	Ψάρια και Θαλασσινά	
Γρανίτζι φούρνου	3,20	Καλαμαράκια	4,00
Φάβα	3,20	Χταπόδι στα κάρφωνα	5,00
Σαλάχι	3,00	Γαρίδες γουφετσάκι	7,20
Λαδερό		Γαύροι σαρδαλιά	5,00
Γαμοσά	4,50	Γαύροι	5,00
Φασολάκια 	4,20	Σαρδέλα σουβλάκι	3,50
Αρακάς	4,20	Τουτσούρα (το κιλό)	35,00
Μαργαρί	4,20	Μακαρούνια (το κιλό)	35,00
Μαύρι	4,20	Σαλάτες	
Ζυμαρικό		Αγγουρονημάτα	3,50
Μακαρόνια με κρεμ	4,20	Χαριότσκι	5,20
Μακαρόνια με σάλτσα	3,00	Μαργαρί	3,00
Παστίτσιο	5,50	Χόρτα 	3,00
Μαγειρευτά		Φρούτα	
Μονοκόκι 	5,50	Καρπούζι	2,20
Παλινοτάκια	5,50	Παρόνι	3,00
Σουτζουκάκια	5,50	Ποτό	
Γουβέτσι μισοάκι	6,50	Μπίρα ΜΥΘΟΣ, AMSTEL	2,10
Γουβέτσι αχνάκι	6,50	Κρασί κόκκι (το κιλό)	4,35
Μισοάκι κροκονιστό	6,50	Αγιοσίτης λευκό	7,30
Αχνάκι κροκονιστό	6,50	Αγιοσίτης κόκκινο	7,00
Κατόλουλο φούρνου	5,20	Αναψυκτικό	
Ψητό		Κόκα κόλα	2,10
Αρνί ψητό (το κιλό)	15,00	Περγκαλάδα	2,10
Κατόλουλο ψητό (το κιλό)	7,00	Γλυκό	
Κοντοσαούφι (μαγιά)	6,00	Χαλέας	3,00
Γουρονόλουλο (το κιλό)	6,00		

Είναι η ώρα για φαγητό. Ας διαβάσουμε τον κατάλογο να δούμε τι θα παραγγείλουμε.

Κύκλωσε την σωστή απάντηση:

- Ο μουσακάς βρίσκεται...

α) στα ορεκτικά β) στις σαλάτες γ) στα μαγειρευτά

- Στα ορεκτικά βρίσκεται ...

α) τα γεμιστά β) το τζατζίκι γ) η χωριάτικη

- Το κοτόπουλο είναι ...

α) μαγειρευτό β) ορεκτικό γ) της ώρας

- Τα καλαμαράκια βρίσκονται ...

α) στα ψάρια και θαλασσινά β) στο ψητό γ) στα ζυμαρικά

- Στα ψάρια και θαλασσινά βρίσκεται ...

α) το μαρούλι β) ο γαύρος γ) η φάβα

- Τα γεμιστά είναι ...

α) λαδερά β) της ώρας γ) ζυμαρικά

Αντιστοίχισε τα φαγητά με τις εικόνες:

ο μουσακάς

το χταπόδι

τα μακαρόνια με κιμά

η φέτα

τα κεφτεδάκια

το κοτόπουλο

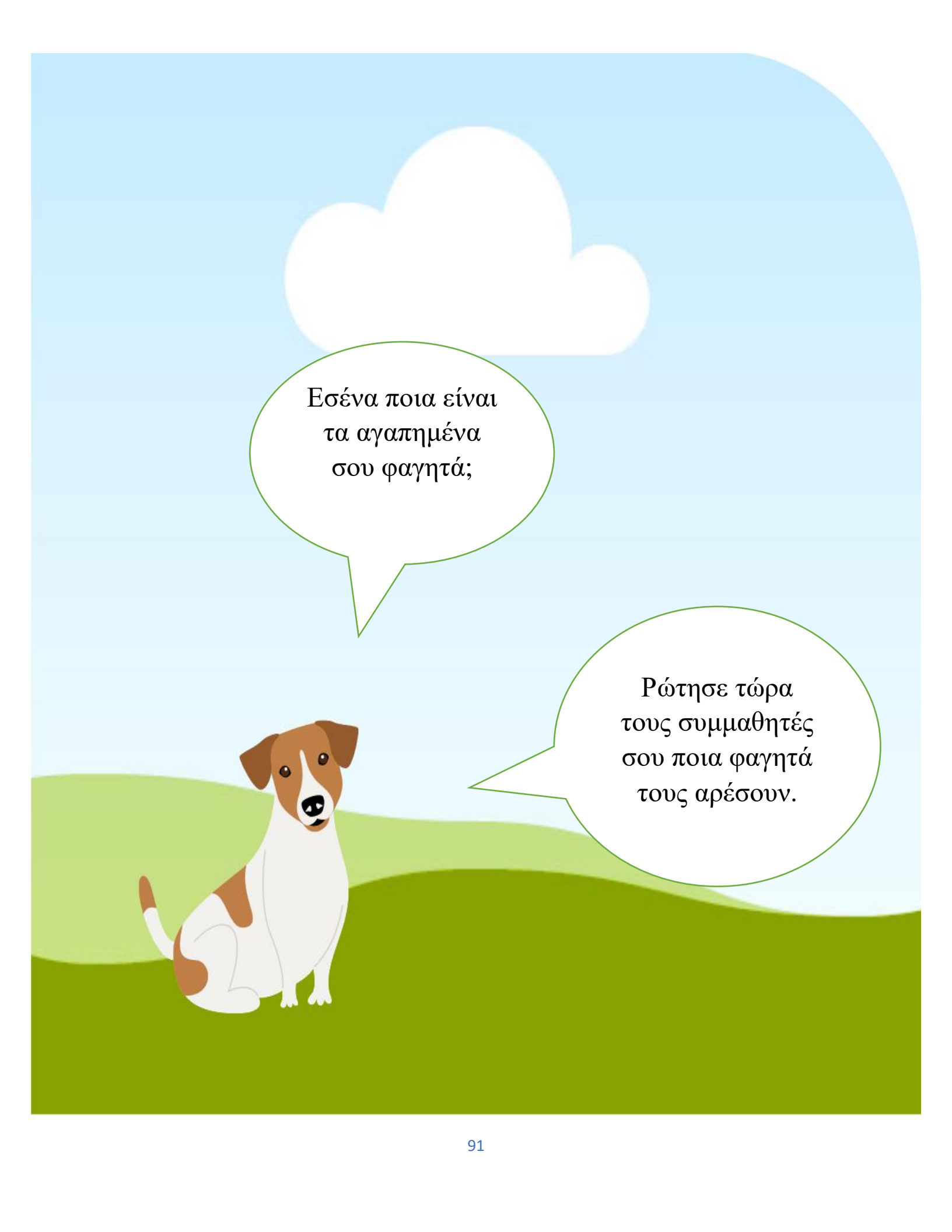

το τζατζίκι

τα γεμιστά

Εσένα ποια είναι
τα αγαπημένα
σου φαγητά;

Ρώτησε τώρα
τους συμμαθητές
σου ποια φαγητά
τους αρέσουν.

Αποστολή Νο 4:
Λύσε τις ασκήσεις και
βρες ποιο είναι το
αγαπημένο φαγητό του
Ρόκυ

Άσκηση 1: Άκουσε το διάλογο και συμπλήρωσε τις λέξεις που λείπουν.

Μία λέξη στο διάλογο είναι μπερδεμένη, βάλε τα γράμματα στη σειρά και βρες την κρυμμένη λέξη!

Κρυμμένη λέξη:

□	□	□	□	□	□	□
---	---	---	---	---	---	---

Άσκηση 2: Μαζί με έναν συμμαθητή σου κάνε αναπαράσταση τον διάλογο από την Άσκηση 1. Βάλε στα κενά όποια φαγητά θες:

Υπάλληλος: Καλησπέρα σας, ορίστε ο τιμοκατάλογος.

Πελάτης: Καλησπέρα σας, ευχαριστούμε πολύ.

Υπάλληλος: Τι να σας φέρω;

Πελάτης1: **Εγώ** θα ήθελα ένα

Υπάλληλος: Ωραία! Τι θα θέλατε **εσείς**;

Πελάτης2: Χμμ... δεν ξέρω, τι θα μου προτείνατε;

Υπάλληλος: **Εμείς** έχουμε πολύ ωραίο, εξαιρετικά, και

Πελάτης2: Οοο **λτραεύω** τα! Αυτά θα πάρω.

Υπάλληλος: Θέλετε μήπως και μία

Πελάτης2: Ναι, θα θέλαμε και μια

Υπάλληλος: Τέλεια! Θα θέλατε κάτι να πιείτε;

Πελάτης1: **Εγώ** έναν, παρακαλώ

Πελάτης 2: **Εγώ** μόνο, παρακαλώ.

Υπάλληλος: Σας ευχαριστώ πολύ!

Αν δεν βρήκες την κρυμμένη λέξη στην Άσκηση 1 προσπάθησε να την βρεις από εδώ!!

Άσκηση 3: Άκουσε και αντιστοίχισε τους ανθρώπους με το αγαπημένο τους φαγητό. Συμπλήρωσε τα γράμματα που λείπουν από τις λέξεις και βρες την κρυμμένη λέξη:

Κώστας

Ειρήνη

Γιώργος

Μαρία

Γιάννης

Ελένη

τυροπιτάκια

μπριζόλα

κο_όπουλο

μ_καρόνια

καλαμαράκια

πατατοσαλάτα

Κρυμμένη λέξη:

Άσκηση 4: Διάβασε τη συνταγή και βάλε τις εικόνες με τη σειρά:

Συνταγή

1) Κόβουμε το κρεμμύδι

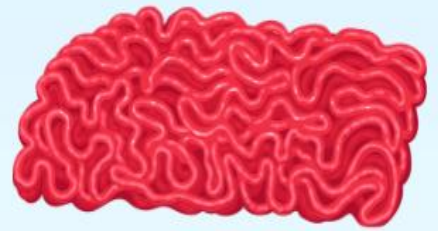
2) Βάζουμε τον κιμά

3) Βάζουμε την σάλτσα ντομάτας

4) Ρίχνουμε αλάτι και πιπέρι

5) Βράζουμε τα μακαρόνια

6) Έτοιμα τα μακαρόνια με κιμά

Άσκηση 5: Βάλε τις συλλαβές στη σωστή σειρά και διάβασε ποιο φαγητό είναι. Βρες τις συλλαβές που δεν μπερδεύτηκαν και βρες την κρυμμένη λέξη:

Φαγητά της εβδομάδας

Δευτέρα

ριά

χω

κη

τι

Τρίτη

σα

κάς

μου

Τετάρτη

κια

σου

βλά

Πέμπτη

μα

κα

ρό

νια

Παρασκευή

τό

που

κο

λο

Σάββατο

μι

γε

στά

Κυριακή

ρι

ψά

Κρυμμένη λέξη:

□ □ □ □ □ □ □ □ □

Άσκηση 6: Γράψε τα φαγητά που τρως σε μια εβδομάδα:

Φαγητά της εβδομάδας

Δευτέρα

Τρίτη

Τετάρτη

Πέμπτη

Παρασκευή

Σάββατο

Κυριακή

Γραμματική

Το ρήμα είμαι

εγώ είμαι

εσύ είσαι

αυτός είναι

αυτή είναι

αυτό είναι

εμείς είμαστε

εσείς είστε

αυτοί είναι

Αντιστοίχισε:

Εγώ	είναι
Εσύ	είμαστε
Αυτός/ Αυτή/ Αυτό	είσαι
Εμείς	είμαι
Εσείς	είστε
Αυτοί	είναι

Διάβασε τις προτάσεις και κύκλωσε το σωστό:

- 1) Ο Κώστας _____ μαθητής της Α' δημοτικού.
α) είμαι β) είναι
- 2) Εσύ _____ η καλύτερη μαθήτριά.
α) είσαι β) είστε
- 3) Ο δάσκαλος _____ στην αίθουσα.
α) είσαι β) είναι
- 4) Εμείς _____ πολύ κουρασμένοι.
α) είμαστε β) είμαι
- 5) Ο σκύλος _____ πεινασμένος.
α) είσαι β) είναι

Το Γάντι

Μια μέρα, ένας ηλικιωμένος κύριος περπατούσε στο χιονισμένο δάσος με το σκύλο του. Δίχως να το καταλάβει του έπεσε από την τσέπη το ένα του γάντι. Ήταν ένα χειροποίητο, πέτσινο γάντι, με κόκκινη φόδρα, από εκείνα που το χέρι έμπαινε ολόκληρο μέσα κι όχι δάχτυλο δάχτυλο. Μα δεν το 'δε ούτε κι ο σκύλος του που είχε το μυαλό του στις δεκάδες μυρωδιές του χιονιού. Αυτοί συνέχισαν ανέμελοι τον περίπατό τους στο δάσος και το γάντι έμεινε πίσω, πεσμένο κατάχαμα στο αφράτο χιόνι.

Ένα ποντικάκι, τόσο δα ήταν, πέρασε από εκεί κι είδε το γάντι μπροστά του. Το τριγύρισε από εδώ, το κοίταξε από εκεί. “Άδειο πρέπει να είναι”, σκέφτηκε και τσουπ...τρύπωσε στο όμορφο και ζεστό γάντι που πράγματι ήταν άδειο. Το κρύο ήταν τσουχερό έξω, δε γινόταν να αντέξεις δίχως μια φωλίτσα να κρυφτείς. “Τι γλυκιά ζεστασιά έχει εδώ μέσα”, σκέφτηκε το ποντικάκι. “Εδώ θα ζήσω! Θα μείνω όλο το χειμώνα, ώσπου να περάσει το κρύο. Ύστερα...βλέπουμε”, είπε και ζάρωσε σε μια γωνιά να ξεκουραστεί. Λίγο αργότερα χοροπηδώντας κατέφτασε εκεί γύρω ένας βάτραχος, πράσινος πράσινος που αν δεν έβρισκε γρήγορα κάπου να ζεσταθεί θα γινότανε μπλε μπλε! Κοντοστάθηκε έξω από το γάντι.

-Ποιος είναι μέσα στο γάντι; , ρώτησε.

-Η Ποντικίνα η Δαγκωνίτσα. Εσύ ποιος είσαι;

-Είμαι Βάτραχος ο Χίπιχοπης ο Χοροπηδηχτός. Μπορώ να μπω κι εγώ μέσα; Κάνει πολύ κρύο έξω.

-Έντάξει, έλα!, του είπε δίχως να το σκεφτεί το ποντίκι και μέσα στο γάντι έγιναν δύο τα ζώα.

Η έγνοια κάνει τη δουλειά κι η ξεγνοιασιά τον ύπνο και το χειμώνα το βαρύ κανέναν μην αφήνει ξύπνιο! Στριμώχτηκαν όπως όπως και προσπάθησαν να χαλαρώσουν. “Τι γλυκιά ζεστασιά έχει εδώ μέσα”, σκέφτηκε ο βάτραχος. “Εδώ θα ζήσω! Θα μείνω όλο το χειμώνα, ώσπου να περάσει το κρύο. Ύστερα...βλέπουμε”, είπε και πήδηξε σε μια γωνιά να ξεκουραστεί. Λίγο μετά, χραπ χρουπ πάνω στο χιόνι, να σου κι ο λαγός με γρήγορες κινήσεις και αυτιά μεγαλύτερα από το σώμα του.

-Ποιος είναι μέσα στο γάντι; , ρώτησε.

-Η Ποντικίνα η Δαγκωνίτσα κι ο Βάτραχος ο Χιπιχόπης Χοροπηδηχτός. Εσύ ποιος είσαι;

-Είμαι ο λαγός ο Βιαστικός Τρεχαλητός. Μπορώ να μπω κι εγώ μέσα; Κάνει πολύ κρύο έξω.

-Έντάξει, έλα!, του είπαν με μια φωνή η ποντικίνα κι ο βάτραχος.

Τώρα τα ζώα μέσα στο γάντι ήταν τρία και στριμώχτηκαν λίγο παραπάνω για να χωρέσουν.

“Τι γλυκιά ζεστασιά έχει εδώ μέσα”, σκέφτηκε ο λαγός. “Εδώ θα ζήσω! Θα μείνω όλο το χειμώνα, ώσπου να περάσει το κρύο. Ύστερα...βλέπουμε”, είπε. Βολεύτηκαν στο γάντι κι οι τρεις μαζί κι άρχισαν να χορεύουν πάνω στο χιόνι τόσο που το γάντι έμοιαζε με αεροπλανάκι. Λίγο μετά εμφανίστηκε μια αλεπού. Περπάτησε προσεκτικά προς το γάντι.

-Ποιος είναι μέσα στο γάντι; , ρώτησε.

-Η Ποντικίνα η Δαγκωνίτσα, ο Βάτραχος ο Χιπιχόπης Χοροπηδηχτός και ο Λαγός ο Βιαστικός Τρεχαλητός. Εσύ ποιος είσαι;

-Είμαι η Αλεπού η Φουντωτή Αγαπητή. Μπορώ να μπω κι εγώ μέσα; Κάνει πολύ κρύο έξω.

-Εντάξει, έλα!, της είπαν όλοι μαζί.

Τώρα τα ζώα μέσα στο γάντι ήταν τέσσερα και έπρεπε να στριμωχτούν λίγο παραπάνω για να χωρέσουν. “Τι γλυκιά ζεστασιά έχει εδώ μέσα”, σκέφτηκε η αλεπού. “Εδώ θα ζήσω! Θα μείνω όλο το χειμώνα, ώσπου να περάσει το κρύο. Ύστερα...βλέπουμε”. Βολεύτηκαν στο γάντι κι οι τέσσερις μαζί κι άρχισαν να χοροπηδούν χαρούμενοι πάνω στο χιόνι τόσο που το γάντι έμοιαζε με ελικοπτεράκι. Λίγο μετά εμφανίστηκε ένας γκρίζος λύκος που ούρλιαζε κι αντηχούσε σ’ όλο το βουνό το ουρλιαχτό του. Περπάτησε προς το γάντι κουνιστός και λυγιστός και ρώτησε.

-Ποιος είναι μέσα στο γάντι;

-Η Ποντικίνα η Δαγκωνίτσα, ο Βάτραχος ο Χιπιχόπης Χοροπηδηχτός, ο Λαγός ο Βιαστικός Τρεχαλητός και η Αλεπού η Φουντωτή Αγαπητή. Εσύ ποιος είσαι;

-Είμαι ο Λύκος ο Γκρίζος Ουρλιαχτός. Μπορώ να μπω κι εγώ μέσα; Κάνει πολύ κρύο έξω.

-Εντάξει, έλα!, του είπαν σχεδόν όλοι μαζί και κοιτάχτηκαν για μια στιγμή.

Τώρα τα ζώα μέσα στο γάντι ήταν πέντε και έπρεπε να στριμωχτούν ακόμη περισσότερο για να χωρέσουν. “Τι γλυκιά ζεστασιά έχει εδώ μέσα”, σκέφτηκε ο λύκος. “Εδώ θα ζήσω κι ας είναι λίγο στριμωγμένα! Θα μείνω όλο το χειμώνα, ώσπου να περάσει το κρύο. Ύστερα...βλέπουμε”. Βολεύτηκαν στο γάντι κι οι πέντε μαζί κι άρχισαν να χοροπηδούν χαρούμενοι πάνω στο χιόνι τόσο που το γάντι έμοιαζε με διαστημοπλοιάκι. Λίγο μετά εμφανίστηκε ένα αγριογούρουνο που γουρούνιζε παράξενα και βραχνά. Έφτασε μπροστά στο γάντι και ρώτησε:

-Ποιος είναι μέσα στο γάντι;

-Η Ποντικίνα η Δαγκωνίτσα, ο Βάτραχος ο Χιπιχόπης Χοροπηδηχτός, ο Λαγός ο Βιαστικός Τρεχαλητός, η Αλεπού η Φουντωτή Αγαπητή και ο Λύκος ο Γκρίζος Ουρλιαχτός. Εσύ ποιος είσαι;

-Είμαι το Αγριογούρουνο το χαυλιοδόντικο. Μπορώ να μπω κι εγώ μέσα; Κάνει πολύ κρύο εδώ έξω.

-Εεεε, δεν υπάρχει πια χώρος εδώ μέσα. Είμαστε πέντε και σχεδόν δεν αναπνέουμε, του είπαν.

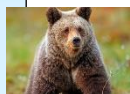
-Σας παρακαλώ. Δε θα πιάσω πολύ χώρο. Θα κρατήσω την αναπνοή μου και θα στριμωχτώ όσο περισσότερο μπορώ. Αφήστε με να μπω, τους παρακάλεσε το αγριογούρουνο που τουρτούριζε από το κρύο.

-Καλά, εντάξει. Έλα!, του είπαν.

Στο τέλος εμφανίστηκε μια μεγάλη αρκούδα που πλησίασε κι αυτή το γάντι. Άκουσε φασαρία μέσα και ρώτησε:

-Ποιος είναι μέσα στο γάντι;

-*Η Ποντικίνα η Δαγκωνίτσα, ο Βάτραχος ο Χιπιχόπης Χοροπηδηχτός, ο Λαγός ο Βιαστικός Τρεχαλητός, η Αλεπού η Φουντωτή Αγαπητή, ο Λύκος ο Γκρίζος Ουρλιαχτός και το Αγριογούρουνο το Χαυλιοδόντικο. Εσύ ποιος είσαι;*

-Είμαι η Αρκούδα η Καφετιά η πιο γλυκιά. Μπορώ να μπω κι εγώ μέσα; Κάνει πολύ κρύο εδώ έξω.

-Εεεε, δεν υπάρχει πια χώρος εδώ μέσα. Είμαστε έξι πια και μάλλον θα σκάσουμε από στιγμή σε στιγμή, της είπαν

-Μα σας παρακαλώ. Θα στριμωχτώ στην πιο μικρή γωνίτσα. Θα χωθώ κι ούτε θα κουνιέμαι. Αφήστε με να μπω, τους παρακάλεσε η αρκούδα που έτρεμε από τον χιονιά.

-Ε, καλά. Έλα!, της είπαν.

Η Αρκούδα όρμησε μέσα. Τώρα τα ζώα μέσα στο γάντι ήταν επτά και έπρεπε να στριμωχτούν πάρα πολύ για να χωρέσουν. “Τι γλυκιά ζεστασιά έχει εδώ μέσα”, σκέφτηκε η Αρκούδα. “Εδώ θα ζήσω! Αν δε σκάσω από το στρίμωγμα, θα μείνω όλο το χειμώνα, ώσπου να περάσει το κρύο. Ύστερα...βλέπουμε”. Το γάντι χοροπηδούσε στο χιόνι σαν κουρδιστό παιχνίδι που κόντευε να σκιστεί.

Λίγο μετά ακούστηκαν βήματα. Ο ηλικιωμένος κύριος κι ο σκύλος του επέστρεφαν από τη βόλτα τους. Ξαφνικά είδαν μπροστά τους το γάντι να χοροπηδά σαν τρελό. Ο ηλικιωμένος άνθρωπος έβγαλε μια κραυγή που τρόμαξε ακόμα και το σκύλο του που έκλεισε τα αυτιά του. Από την ασταμάτητη αυτή κραυγή βγήκαν έξω ένα ένα όλα τα ζώα που είχαν τρυπώσει στο γάντι πριν καν τους πάρει χαμπάρι ο ηλικιωμένος κύριος. Η Ποντικίνα η Δαγκωνίτσα, ο Βάτραχος ο Χιπιχόπης Χοροπηδηχτός, ο Λαγός ο Βιαστικός Τρεχαλητός, η Αλεπού η Φουντωτή Αγαπητή, ο Λύκος ο Γκρίζος Ουρλιαχτός, το Αγριογούρουνο το Χαυλιοδόντικο και τελευταία η Αρκούδα η Καφετιά η πιο γλυκιά.

Πώς χώρεσαν όλοι αυτοί μέσα στο γάντι; Και τι συνέβη εκεί μέσα! Ο ηλικιωμένος κύριος κι ο σκύλος του είδαν μόνο ένα ξεχειλωμένο γάντι και μάλλον δεν έμαθαν ποτέ τι έγινε. Αλλά εσείς ξέρετε. Έτσι δεν είναι; Ωρα σας καλή!

(Πάππος, 2013)

Γράψε τα ζώακια με κεφαλαία γράμματα και βάλε αριθμούς με τη σειρά που αναφέρονται στο παραμύθι, ξεκινώντας από το ζώακι του ηλικιωμένου:

αρκούδα

λύκος

βάτραχος

αλεπού

λαγός

ποντίκι

αγριογούρουνο

σκύλος

Κύκλωσε τη σωστή απάντηση:

- A) γάτα
- B) αλεπού

- A) λύκος
- B) κότα

- A) πουλί
- B) αρκούδα

- A) κότα
- B) αγελάδα

- A) γουρούνι
- B) σκύλος

- A) άλογο
- B) λαγός

- A) κατσίκα
- B) ποντίκι

- A) αγριογούρουνο
- B) χταπόδι

- A) φίδι
- B) ποντίκι

- A) γάτα
- B) μέλισσα

- A) βάτραχος
- B) ελάφι

- A) πρόβατο
- B) αρκούδα

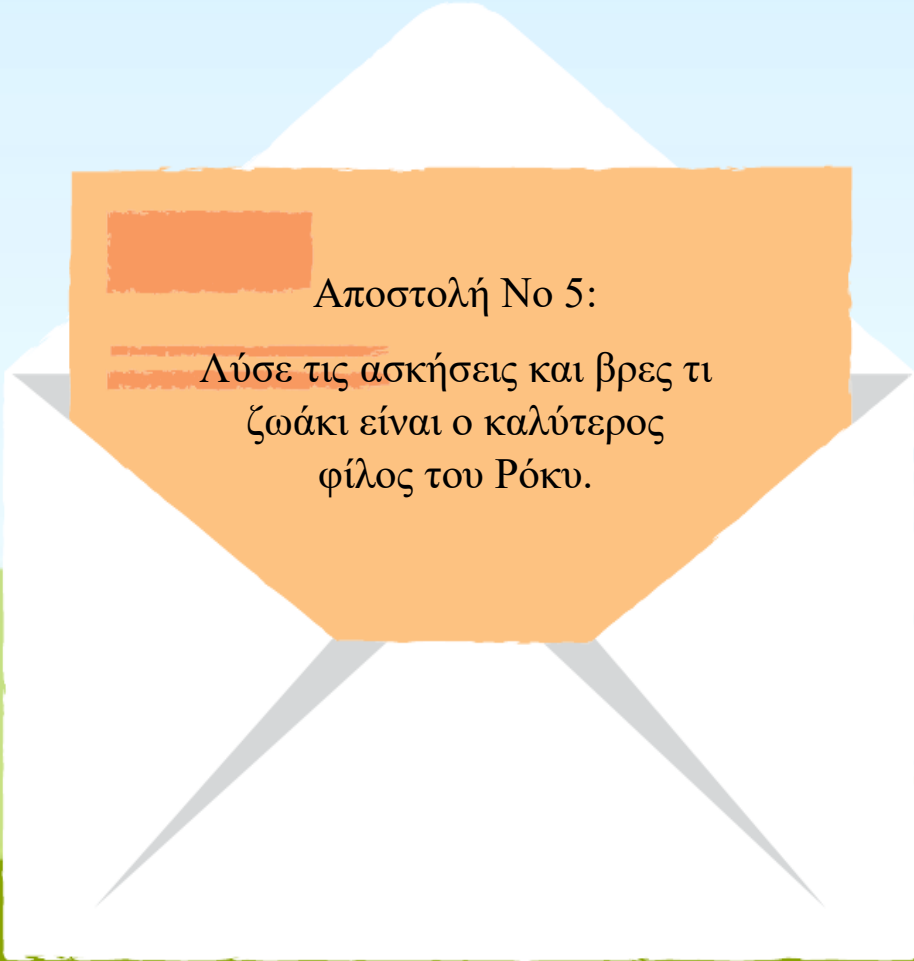
Εσένα ποιο
είναι το
αγαπημένο σου
ζωάκι;

Ρώτησε τους
συμμαθητές σου
ποιο είναι το
αγαπημένο τους
ζωάκι;

Τι ήχους κάνουν τα
ζώακια; Χωριστείτε με
τους συμμαθητές σου σε
2 ομάδες, κάντε ήχους
ζώων και μαντέψτε ποιο
ζώακι κάνει η αντίπαλη
ομάδα.

Αποστολή Νο 5:

Λύσε τις ασκήσεις και βρες τι
ζωάκι είναι ο καλύτερος
φίλος του Ρόκυ.

Άσκηση 1: Άκουσε το τραγούδι και συμπλήρωσε τις λέξεις που λείπουν:

προβατάκι, γατούλα, σκυλάκι, κοτούλα. Κάποια γράμματα είναι ανάποδα. Γύρισέ τα και βρες την κρυμμένη λέξη:

Όταν θα πάω κυρά μου στο παζάρι

Όταν θα πάω κυρά μου στο παζάρι
θα σου αγοράσω ένα κοκοράκι,
το κοκοράκι κικιρικικί
να σε ξυπνάει κάθε πρωί.

Όταν θα πάω κυρά μου στο παζάρι
θα σου αγοράσω μία _____,
η κοτούλα κοκοκό,
το κοκοράκι κικιρικικί,
να σε ξυπνάει **Β** κάθε πρωί.

Όταν θα πάω κυρά μου στο παζάρι
θα σου αγοράσω μία _____,
η γατούλα νιάου νιάου,
η κοτούλα κοκοκό, το κοκοράκι κικιρικικί,
να σε ξυπνάει κάθε πρωί.

Όταν θα πάω κυρά μου στο παζάρι
θα σου αγοράσω ένα _____,
το σκυλάκι γαβ γαβ,
η γατούλα **Λ** νιάου νιάου
η κοτούλα κοκοκό, το κοκοράκι κικιρικικί,
να σε ξυπνάει κάθε πρωί.

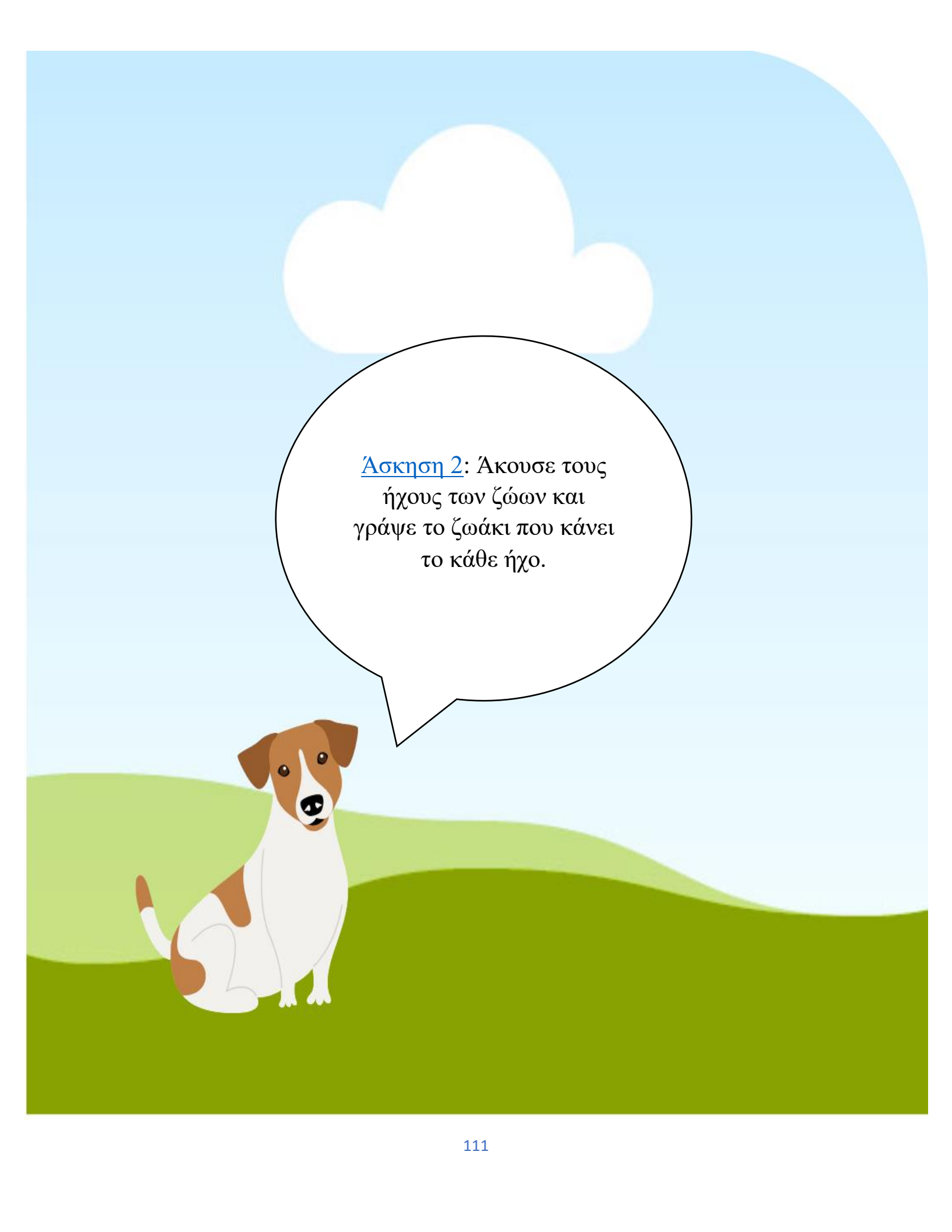
Όταν θα πάω κυρά μου στο παζάρι
θα σου αγοράσω **Ν** _____,
το προβατάκι μπε μπε, το σκυλάκι γαβ γαβ,
η γατούλα νιάου νιάου, η κοτούλα κοκοκό, το κοκοράκι κικιρικικί,
να σε ξυπνάει κάθε πρωί.

Το κοκοράκι **Κ** κικιρικικί, να σε ξυπνάει κάθε πρωί.

(Ζουζούνια, 2013)

Κρυμμένη λέξη:

□	□	□	□	□
---	---	---	---	---

Άσκηση 2: Άκουσε τους ήχους των ζώων και γράψε το ζώακι που κάνει το κάθε ήχο.

Άσκηση 3: Μάντεψε ποιο ζώο είναι. Βάλε στο μυαλό σου ένα από τα ζωάκια και άσε τους συμμαθητές σου να κάνουν ερωτήσεις για να βρουν ποιο είναι:

Ζώα	Που ζει;	Τι τρώει;	Τι χρώμα έχει;
γάτα	στο σπίτι	ποντίκια	πορτοκαλί
αρκούδα	στο βουνό	ψάρια, φυτά	καφέ
πουλί	στα δέντρα	σκουλήκια	γκρι, άσπρο
σκύλος	στο σπίτι	κρέας	άσπρο
λύκος	στο βουνό	πρόβατα, αγελάδες	γκρι
μέλισσα	στα δέντρα	γύρη λουλουδιών	κίτρινο, μαύρο
χταπόδι	στη θάλασσα	ψάρια	πορτοκαλί

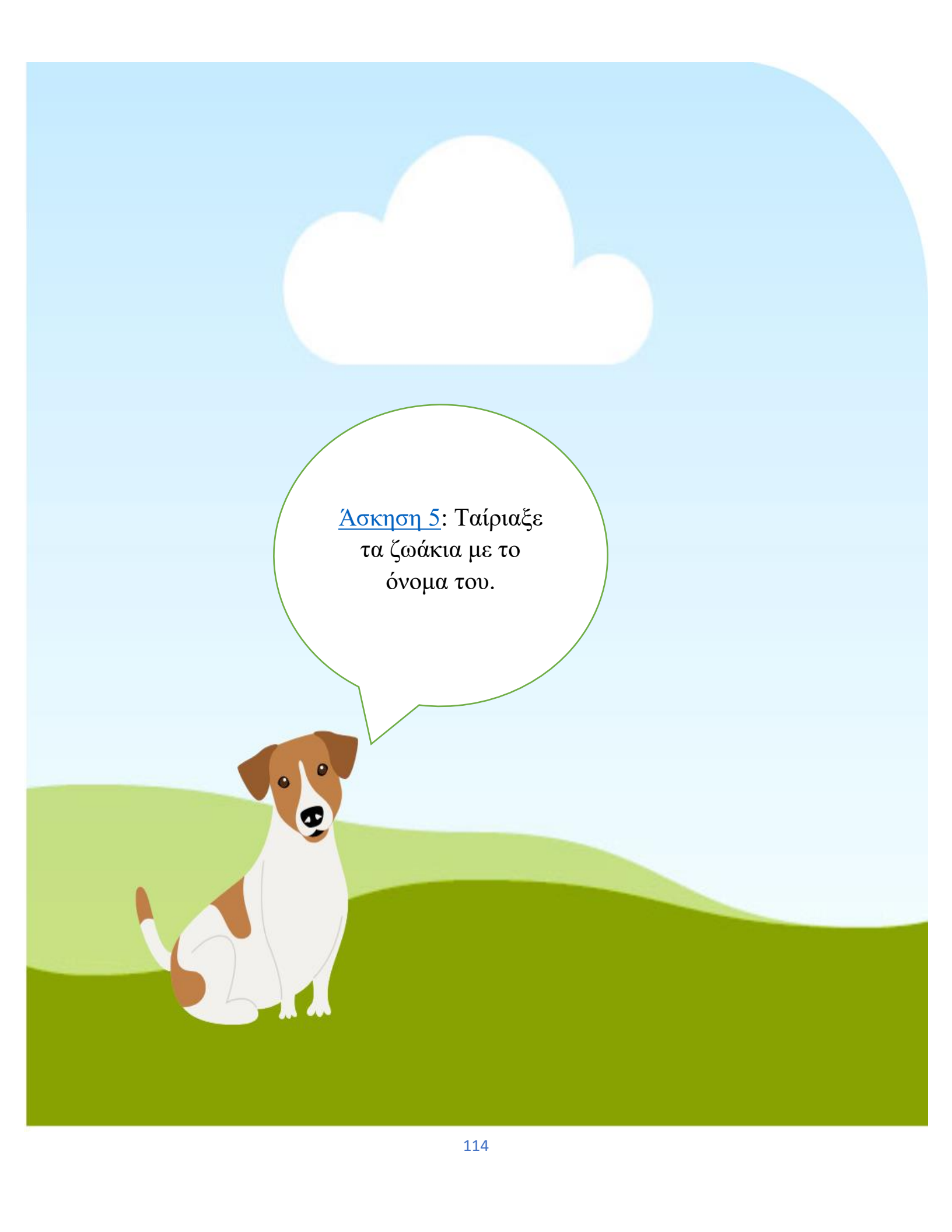
Άσκηση 4: Διάβασε το κείμενο και βάλε Σ στις σωστές προτάσεις ή Λ στις λάθος. Πίσω από κάποιους αριθμούς κρύβονται κάποια γράμματα. Βρες τα και βρες την κρυμμένη λέξη.

Η γάτα είναι ένα από τα ζώα που έχει ο άνθρωπος ως κατοικίδιο. Είναι έξυπνες, παιχνιδιάρες και ναζιάρες. Μπορεί εύκολα να εκπαιδευτεί και να ακολουθεί κάποιες εντολές. Οι γάτες ζυγίζουν από 2,5 έως 7 κιλά αλλά υπάρχουν και κάποιες που φτάνουν μέχρι τα 12. Μία γάτα πρέπει να τρώει μία φορά την ημέρα, ενώ τις υπόλοιπες ώρες μπορεί να έχει κάποιες λιχουδιές. Η τροφή της συνήθως είναι κρέας αλλά κάποιες φορές τρώει και φυτά.

Προτάσεις	
1. Η γάτα δεν είναι κατοικίδιο.	
2. Η γάτα είναι έξυπνη και χαδιάρα.	
3. Ζυγίζει από 3 έως 15 κιλά.	
4. Η γάτα τρώει 7 φορές την ημέρα.	
5. Συνήθως τρώει κρέας και κάποιες φορές φυτά.	

Κρυμμένη λέξη:

Άσκηση 5: Ταίριαξε
τα ζώακια με το
όνομα του.

Άσκηση 6: Κύκλωσε τη λέξη που δεν ταιριάζει με τις υπόλοιπες. Μία λέξη κρύβει ένα τραγούδι. Αυτή είναι και η κρυμμένη λέξη

Κρυμμένη λέξη:

--	--	--	--	--	--	--	--	--

Άσκηση 7: Ζωγράφισε και γράψε ποιο είναι το αγαπημένο σου ζώακι:

Το αγαπημένο μου ζώακι

Το αγαπημένο μου ζώο είναι....

Κρυμμένο ζώο:

□	□	□	□	□	□	□	□	□
---	---	---	---	---	---	---	---	---

□	□	□	□	□	□	□	□	□
---	---	---	---	---	---	---	---	---

Συγχαρητήρια!! Έφτασες
στο τέλος και
ολοκλήρωσες και την
πέμπτη αποστολή! Πάρε
το βραβείο σου!!

Γραμματική

Υποκοριστικά

-ακι

-ούλα

-ίτσα

1. πρόβατο → προβατ-**άκι**
2. κότα → κοτ-**ούλα**
3. αγελάδα → αγελαδ-**ίτσα**

αρκούδα

αρκουδ**άκι**

Αντιστοίχισε το κάθε ζώακι με το υποκοριστικό του:

γάτα →
γατάκι

κατσίκια →
κατσικάκι

γουρούνι →
γουρουνάκι

σκύλος →
σκυλάκι

πρόβατο →
προβατάκι

Βραβείο Ερευνητή

Απονέμεται στον/στην

(όνομα)

επειδή έλυσε όλους τους γρίφους και
βρήκε τις κρυμμένες λέξεις!!!

Συγχαρητήρια!!!

Κεφάλαιο Πέμπτο

Επίλογος

Οι μαθητές από την Ουκρανία αποτελούν έναν μαθητικό πληθυσμό με ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες, για τις οποίες και θα πρέπει να εφαρμοστεί μια διαφορετική εκπαιδευτική πολιτική από αυτήν που ισχύει μέχρι σήμερα. Οι ανάγκες των μαθητών αυτών, είτε είναι μαθησιακές, είτε εκπαιδευτικές, είτε κοινωνικές αξιώνουν μια εκπαιδευτική διαχείριση που στόχο έχει πρωτίστως την ενσωμάτωσή τους στο σχολικό περιβάλλον και κατ' επέκταση στην κοινωνία ευρύτερα. Η επίτευξη όμως του στόχου αυτού εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το πόσο γρήγορα καταφέρουν οι μαθητές από την Ουκρανία να κατακτήσουν την ελληνική γλώσσα.

Για το λόγο αυτό και το παρόν υλικό δημιουργήθηκε, ώστε να βοηθήσει αυτούς τους μαθητές στην κατάκτηση της ελληνικής γλώσσας. Απευθύνεται σε μαθητές από 7 έως 9 ετών, οι οποίοι σύμφωνα με το ΚΕΠΑ βρίσκονται στο επίπεδο Α1 της γλωσσομάθειας. Αυτό σημαίνει πως στο υλικό χρησιμοποιήθηκαν περισσότερο ασκήσεις που ενισχύουν και προωθούν τον προφορικό λόγο, καθώς αποτελεί μία από τις βασικότερες γλωσσικές δεξιότητες που θα πρέπει να αναπτυχθεί, αλλά και ασκήσεις για εμπλουτισμό λεξιλογίου. Το λεξιλόγιο των μαθητών που εντάσσονται στο Α1 επίπεδο είναι ιδιαίτερα φτωχό και περιορισμένο, γεγονός που δεν τους επιτρέπει να επικοινωνήσουν εύκολα με τους γύρω του και χρειάζεται εμπλουτισμό. Επιπλέον, στο υλικό χρησιμοποιήθηκαν και αρκετές ομαδικές ασκήσεις ούτως ώστε να δώσει τη δυνατότητα στους μαθητές να ενισχύσουν τις επικοινωνιακές τους δεξιότητες και με συνομηλίκους τους.

Πολύ σημαντικό μάλιστα αποτελεί το γεγονός πως οι θεματικές που επιλέχθηκαν για την παραγωγή του υλικού διαθέτουν μεγάλο λεξιλογικό πλούτο, ενώ συγχρόνως το υλικό μπορεί να χρησιμοποιηθεί διαθεματικά και με άλλα μαθήματα όπως Μαθηματικά, Μελέτη Περιβάλλοντος, Εικαστικά, Μουσική κτλ. Επιπλέον, το υλικό μπορεί να προσαρμοστεί, να επεξεργαστεί αλλά και να εμπλουτιστεί ανάλογα με τις ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών που το χρησιμοποιούν. Ωστόσο, έτσι όπως είναι τώρα σχεδιασμένο δεν μπορεί να αξιοποιηθεί για τη διδασκαλία των ελληνικών ως δεύτερη/ ξένη γλώσσα σε μαθητές άλλης εθνικότητας, πέρα από Ουκρανούς. Αυτό οφείλεται στο γεγονός πως μέσα στο υλικό υπάρχουν πολλά

κοινωνικοπολιτισμικά στοιχεία από την Ουκρανική κουλτούρα, τα οποία μαθητές άλλης εθνικότητας δεν θα μπορέσουν να κατανοήσουν για να ολοκληρώσουν τις ασκήσεις.

Επιπλέον, όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως το υλικό μπορεί να εμπλουτιστεί και να επεξεργαστεί ανάλογα με τον εκπαιδευτικό της τάξης. Ο εκπαιδευτικός μπορεί να χρησιμοποιήσει δικές του ασκήσεις ή και υλικό, εποπτικό και ακουστικό, ενώ μπορεί να μην ακολουθήσει τη συγκεκριμένη σειρά που παρουσιάζονται οι θεματικές. Ωστόσο σε κάθε θεματική η δομή και η σειρά των ασκήσεων θα πρέπει να ακολουθούνται έτσι ακριβώς, ειδάλως δεν θα επιτευχθεί η αποστολή κάθε θεματικής ενότητας. Η ενότητα της Γραμματικής μπορεί να διδαχθεί όποτε το κρίνει απαραίτητο ο κάθε εκπαιδευτικός.

Εν κατακλείδι, πέρα από το διδακτικό υλικό, τη μέθοδο διδασκαλίας, τα Αναλυτικά Προγράμματα κτλ. σημαντική θέση στην επιτυχή ένταξη των μαθητών από την Ουκρανία, αλλά και όλων των μαθητών με μεταναστευτικό προφίλ που φοιτούν στα ελληνικά σχολεία, έχει ο εκπαιδευτικός και ο ρόλος που διαδραματίζει στην εκπαιδευτική διαδικασία. Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να βρίσκεται συνέχεια δίπλα στο μαθητή, να τον ενθαρρύνει, αν τον βοηθάει αλλά και να τον στηρίζει, καθώς οι κοινωνικοπολιτισμικές και γλωσσικές αλλαγές που καλείται να διαχειριστεί ένας μαθητής τόσο μικρής ηλικίας, είναι τεράστιες και χρειάζεται σωστή καθοδήγηση. Για όλους αυτούς τους λόγους αλλά και άλλους πολλούς που έχουν να κάνουν με την επιβίωση, τον ρατσισμό, την ξενοφοβία κτλ. που μπορεί να συναντήσουν οι μαθητές αυτοί, ο εκπαιδευτικός οφείλει να τους υποστηρίζει και να τους βοηθά.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

- Βησσαρίωνος, Ν. 2022, ‘Αλεξάνδρα Προτσένκο: Όταν είμαστε ενωμένοι όλοι οι Έλληνες, ο Ελληνισμός έχει μεγάλη δύναμη’, *EPT news*, πρόσβαση 25 Νοεμβρίου 2022 από shorturl.at/glnwH
- Βουργά, Β. (2021, Δεκέμβριος 1). ‘Α α α αρχίζει η παγωνιά’ [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=wNy4IzeiQcU&ab_channel=VassiaVourga
- Γρίβα, Ε. & Σέμογλου, Κ. (2013). *Ξένη γλώσσα και παιχνίδι: Κινητικές δραστηριότητες δημιουργικής έκφρασης στην πρωτοσχολική εκπαίδευση*. Αφοί Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη.
- Δαμανάκης, Μ. (2003) Η εκπαίδευση των παλιννοστούντων και αλλοδαπών μαθητών στην Ελλάδα: διαπολιτισμική προσέγγιση. Gutenberg, Αθήνα.
- Ευαγγέλου, Ο. (2007). *Διαπολιτισμικά Αναλυτικά Προγράμματα*. Τυπωθήτω, Αθήνα.
- Ελληνόγλωσση Διαπολιτισμική Εκπαίδευση και Διασπορά 2011, *Επίπεδα Γλωσσομάθειας και Εκπαιδευτικό Υλικό*, Πανεπιστήμιο Κρήτης- Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, πρόσβαση 20 Οκτωβρίου 2022 από <http://www.ediamme.edc.uoc.gr/ellinoglossi/index.php/el/ekp-yliko-kepa>
- Ζάχος, Δ. (2014). *Επίκαιρα θέματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης*. Εκδ. οίκος Αντ. Σταμούλη, Θεσσαλονίκη.
- Ζουζούνια (2013, Μαΐου 13). *Όταν θα πάω κυρά μου στο Παζάρι* [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=FnmbGrHTYXk&ab_channel=BabyWalrus
- Ιορδανίδου, Α., Σφυροέρα, Μ. (2007). *Η επικοινωνιακή προσέγγιση του γλωσσικού μαθήματος*. Πρόσβαση 22 Οκτωβρίου 2022 από <http://repository.edulll.gr/edulll/retrieve/2875/889.pdf>
- Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής. (2016). *Δομές Υποδοχής και Εκπαίδευσης Προσφύγων*. Αθήνα, πρόσβαση 17 Οκτωβρίου 2022 από http://www.iep.edu.gr/images/IEP/EPISTIMONIKI_YPIRESIA/Epist_Monades/A_Kyklos/Diapolitismiki/2016/2016-10-04_dt_dyep.pdf

- Καλοφορίδης, Β. (2014). «Ταυτότητα, μετανάστευση και διαπολιτισμική εκπαίδευση στη σύγχρονη Ελλάδα». *Εκπ@ιδευτικός κύκλος: επιστημονικό εκπαιδευτικό περιοδικό*, 2 (1): 199-216, πρόσβαση 15 Οκτωβρίου 2022 από https://journal.educircle.gr/images/teuxos/2014/teuxos1/teuxos1_12.pdf
- Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. (2013). *Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς για τις Γλώσσες*. Γαλλία, πρόσβαση 18 Οκτωβρίου 2022 από <https://www.greek-language.gr/certification/node/63.html>
- Κοιλάρη, Α. & Χατζηπαναγιωτίδη, Α. (2008). Διαπιστωτικά Κριτήρια Ελληνομάθειας. *Η Ελληνική ως ξένη γλώσσα. Επίπεδα I-III*. Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ., Ρέθυμνο πρόσβαση 20 Οκτωβρίου 2022 από http://repository.edulll.gr/edulll/bitstream/10795/1530/14/1530_02.pdf
- Κυρίτση- Τζιώτη, Ι. (2015). *Η μπουγάδα του Αϊ- Βασίλη*. Παπαδόπουλος, Αθήνα.
- Μηχανή του Χρόνου χ.η., ‘Μαριούπολη, η ελληνική πόλη που πήρε το όνομά της από την Παναγία. Γιατί οι Έλληνες βρέθηκαν στα γκουλάγκ, *Μηχανή του Χρόνου*, πρόσβαση 25 Νοεμβρίου 2023 από <https://www.mixanitouxronou.gr/marioypoli-i-elliniki-poli-ro-y-pire-to-onoma-tis-aro-tin-panagia-giati-oi-ellines-vrethikan-sta-gkoylagk/>
- Νικολάου, Γ. (2008). Εκπαιδευτικές πολιτικές διαχείρισης της πολιτισμικής ετερότητας στην Ελλάδα και την Ευρώπη, στο Μαυροσκούφης, Δ. (επιμ.), *Οδηγός Επιμόρφωσης: Διαπολιτισμική εκπαίδευση και αγωγή*. ΑΠΘ, ΕΠΠΑΣ, Θεσσαλονίκη.
- Ντίνας, Κ., Χατζηπαναγιωτίδη, Α., Βακάλη, Α., Κωτόπουλος, Τ. & Στάμου, Α. (επιμ.) 2010. Πρακτικά Πανελλήνιου Συνεδρίου με διεθνή συμμετοχή «*Η Διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας (ως πρώτης/μητρικής, δεύτερης/ξένης)*», πρόσβαση 20 Οκτωβρίου 2022 από <http://linguistics.nured.uowm.gr/Nimfeo2009/praktika/files/down/savnato2/aithusa1/xatzipanagiwtidu.pdf>
- Πάππος, Α. (2013, Ιανουάριος 8). Το μαγικό γάντι (ένα μαγικό παραμύθι στην καρδιά του χειμώνα). *Elniplex*, πρόσβαση 10 Δεκεμβρίου 2022 από shorturl.at/giwx7
- Παρούτσας, Δ., Κ., (2016), *Μετανάστευση και διαπολιτισμική εκπαίδευση στην Ελλάδα*, πρόσβαση 15 Οκτωβρίου 2022 από <https://paroutsas.jmc.gr/diapolit.htm>
- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου. (2019). *Αναλυτικό Πρόγραμμα για τα Ελληνικά Παροικιακά Σχολεία*. Λευκωσία, πρόσβαση 18 Οκτωβρίου 2022 από <http://kea.schools.ac.cy/data/uploads/analytika-programmata/2020%20Analitiko%20KEA%20Ypourgeio.pdf>

- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου. (2020). *Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών για την Ελληνική ως Δεύτερη Γλώσσα (Προδημοτική, Δημοτική, Μέση Γενική, Μέση Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση της Κύπρου)*. Λευκωσία, πρόσβαση 17 Οκτωβρίου 2022 από http://www.moec.gov.cy/analytika_programmata/analytika_programmata/ellinika_defteri_glossa/ap_analytiko_programma.pdf
- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. (χ.η.). *Το Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς*, πρόσβαση 2 Δεκεμβρίου 2022 από http://www.pi-schools.gr/lessons/english/eur_pol.php
- Πιτσιάς (2020), [διαφημιστικό φυλλάδιο], πρόσβαση 10 Δεκεμβρίου 2022 από <https://pitsias.eu/filladia/>
- Ρουσσέα, Π & Βρεττάκου, Β. (2006). *Η μαθητική διαρροή στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Γυμνάσιο, Ενιαίο Λύκειο, ΤΕΕ)*. Εκδόσεις Επτάλοφος, Αθήνα, πρόσβαση 15 Οκτωβρίου 2022 από <http://www.pi-schools.gr/programs/par/p5.html>
- Τουρτούρας, Χ. (2010). *Σχολική αποτυχία και αποκλεισμός. Η περίπτωση των παιδιών από την πρώην Σοβιετική Ένωση*. Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη.
- Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη (2022). *Δελτίο Τύπου: 08-08-2022: Ανακοίνωση Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη σχετικά με αριθμό προσφύγων Ουκρανίας που πέρασαν στην Ελλάδα το τελευταίο 24ωρο*. Αθήνα, πρόσβαση 22 Οκτωβρίου 2022 από <https://www.minocp.gov.gr/2022/08/08/08-08-2022-anakoinosi-ypourgeiou-prostasias-tou-politi-schetika-me-arithmo-prosfygon-oukranias-pou-perasan-stin-ellada-to-teleftaio-24oro/>
- Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου (2022). 'Πληροφορίες για εκτοπισθέντα άτομα από την Ουκρανία', πρόσβαση 2 Δεκεμβρίου 2022 από [Πληροφορίες για Εκτοπισθέντα Άτομα από την Ουκρανία | Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου \(migration.gov.gr\)](https://www.migration.gov.gr/)
- Χατζημανώλη, Α. (2020, Δεκέμβριος 5). *Η κυρά Καλή και οι 12 μήνες ελληνικό λαϊκό παραμύθι* [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=ICkXfhj12Ak&ab_channel=%CE%9C%CE%B9%CE%B1%CE%CF%86%CE%BF%CF%81%CE%AC%CE%BA%CE%B9%CE%AD%CE%BD%CE%B1%CE%BD%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CF%81%CF%8C
- Χατζησωτηρίου Χ., Αγγελίδης Π., (2018), *Ευρωπαϊσμός και διαπολιτισμική εκπαίδευση: Από το υπερεθνικό στο σχολικό επίπεδο*, Εκδόσεις Διάδραση, Αθήνα.

- Χριστουγεννιάτικη παράσταση (χ.η), ‘Τα ρούχα του Αϊ Βασίλη’, *Larnaka going out*, Λάρνακα, πρόσβαση 4 Δεκεμβρίου 2022 από <http://larnakagoingout.cityoflarnaka.com/%CF%87%CF%81%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%85%CE%B3%CE%B5%CE%BD%CE%BD%CE%B9%CE%AC%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%AC%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%83%CE%B7-%CF%84%CE%B1-%CF%81%CE%BF%CF%8D/>

Ξενόγλωσση

- Council of Europe Union 2022, *Activation of the Temporary Protection Directive in 2022: Ukraine Invasion*, Council of Europe Union, πρόσβαση 25 Νοεμβρίου 2022 από <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32022D0382>
- Dornyei, Z. (2009). The L2 Motivational Self System. In Z. Dornyei, & E. Ushioda (Eds.) *Motivation, Language Identity and the L2 Self*, Multilingual Matters, Clevedon.
- Duenas, M. (2004). The Whats, Whys, Hows and Whos of Content-Based Instruction in Second Foreign Language Education. *International Journal of English Studies*. University of Murcia, Spain, πρόσβαση 2 Δεκεμβρίου 2022 από <https://revistas.um.es/ijes/article/view/48061/46041>
- EggΠαίδευση (2020, Νοέμβριος 28). "*Τα Χριστούγεννα του Egg*" ~ Εκπαιδευτικό Βίντεο για τα Χριστούγεννα στο Νηπιαγωγείο [Video]. YouTube. "[Τα Χριστούγεννα του Egg](#)" ~ Εκπαιδευτικό Βίντεο για τα Χριστούγεννα στο Νηπιαγωγείο - YouTube
- Hymes, D. (1972). On Communicative Competence. In J. Pride, & J. Holmes (Eds.), *Sociolinguistics*. Penguin Books, Harmondsworth.
- News247 2014, ‘Μαριούπολη: Η πόλη της Ουκρανίας που ζουν 150.000 Έλληνες’, *news247*, πρόσβαση 27 Νοεμβρίου 2022 από <https://www.news247.gr/afieromata/marioypoli-i-poli-tis-oukranias-poy-zoyn-150-000-ellines.6258227.html>

- OECD 2022, *Russia's war of aggression against Ukraine continues to create serious headwinds for global economy*, OECD, πρόσβαση 25 Νοεμβρίου 2022 από <https://www.oecd.org/newsroom/russia-s-war-of-aggression-against-ukraine-continues-to-create-serious-headwinds-for-global-economy.htm>
- Savignon, S. (2002). *Communicative Language Teaching: Linguistic Theory and Classroom Practice*, πρόσβαση 22 Οκτωβρίου 2022 από https://www.academia.edu/7630071/E_D_I_Interpreting_Communicative_Language_Teaching
- TheToc 2022, 'Πόλεμος Ουκρανία - Η ιστορία των Ελλήνων της Μαριούπολης: Οι διώξεις και η φυγή - Η εποχή του Στάλιν', *TheToc*, 2022 Φεβρουάριος 22, πρόσβαση 30 Νοεμβρίου 2022 από <https://www.thetoc.gr/koinwnia/article/polemos-oukrania---i-istoria-ton-ellinon-tis-marioupolis-oi-dioxeis-kai-i-fugi---i-epoxi-tou-stalin/>